

Täysistunto

Maanantai 22.6.2020 klo 14.02—18.02

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 18.02.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.02—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.57—18.02).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 17.6.2020 antanut hallituksen esitykset HE 102-105/2020 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 23, 24/2020 vp.

2.3. Sidonnaisuudet, VN

Eduskunnalle on saapunut Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (Harakka) VN 2/2020 vp.

2.4. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019 (K 15/2020 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta

Hallituksen esitys HE 91/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 58/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2020 vp

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/2020 vp. Yleiskeskustelu tästä asiasta päättyi 17.6.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

2 §

Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaisen pykäläehdotuksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pykälään 2?

Veikko Vallin ps: Kyllä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Löytyykö kannatusta?

Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Veikko Vallin ehdotti Ville Tavion kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Veikko Vallinin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 10; poissa 147 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 91/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 27 ja 49 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2020 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

14.05 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tuolla ensimmäisessä käsittelyssä kävimme läpi tätä asiaa aika seikkaperäisesti, ja silloin oli vain se ikävä tilanne, että yhtään hallintovaliokunnan jäsentä ei ollut tuolloin salissa. Siinä yhteydessä esitin sen kysymyksen, että

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

tuliko valiokunnan kuulemisessa esille se, onko Suomessa näitä niin sanottuja ankkurilapsitapauksia ollut tällä vuosikymmenellä ja onko niissä nyt nähtävissä esimerkiksi kasvua tai vähentymistä.

Sinällänsä itse kyllä kannatan tätä hallituksen esitystä ja katson, että se on looginen seuraus siinä mielessä, että meillä tällä hetkellä lastensuojelussakin tämä jälkihuollon ikäraja on nostettu 25:een. Toki on huomioitava se, että missään tapauksessa kaikki alaikäisenä Suomeen tulleet lapset eivät suinkaan aina ole lastensuojelun toimenpiteitten piirissä, mutta on todellakin tärkeää, että näitten lasten ja nuorten kotoutuminen Suomeen sujuu hyvin ja että he integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan, ja siinä mielessä nämä tukitoimenpiteet ovat tärkeitä.

Todellakin, jos täällä sattuu olemaan hallintovaliokunnan ihmisiä, niin ihan mielelläni kuulisin, tuliko tässä käsittelyssä esille tämä niin sanottu ankkurilapsihaaste, joka on ollut joinakin vuosikymmeninä, kun se asia on nostettu esille ja todettu, että Suomessa on ollut tapauksia, esimerkiksi sellainen tilanne, että on ihan tarkoituksellisesti saatettu lähettää nuori tänne Suomeen ja perheenyhdistäminen on tapahtunut. Koska joissakin tapauksissa Suomessa on katsottu, että tämä on ollut syy, jonka tähden ei ole tullut antaa oleskelulupaa, ja sitten taas toisissa tapauksissa on katsottu, että lasten edun mukaista on, että tämä oleskelulupa tulee olla myönnettyinä, niin jos täällä on valiokunnan henkilöitä, niin tästä asiasta mielelläni kuulisin lisää.

Arvoisa puhemies! Itse kyllä kannatan tämän hallituksen esityksen eteenpäinviemistä.

14.07 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tästä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta käytiin jo aiemmin perusteellinen keskustelu. Tätä on verrattu lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostamiseen. Se lakimuutoshan tehtiin viime eduskuntakaudella lastensuojelun asiakkaina olevien lasten osalta ja oli sinällänsä perusteltu. Nyt tässä ollaan laajentamassa tätä samaa oikeutta alaikäisinä turvapaikanhakijoina Suomeen tulleiden osalta.

On tärkeää, että integraatio alaikäisten turvapaikanhakijoiden suhteen sujuu hyvin ja heidät saadaan tänne yhteiskunnan jäseniksi. Itse näkisin, että olisi tärkeää kuitenkin miettiä nämä laajennukset aina lasten näkökulmasta ja sen sosiaalihuollon asiakkuuden näkökulmasta, lastensuojelun näkökulmasta, eikä kokonaisuin ryhmiin liittyvinä.

Tässä yhteydessä haluan myös nostaa esille, että on erittäin ikävää, että tänne tuodaan ei-kiireellisiä lakeja meidän hyväksyttäväksi. Koska meillä on valiokunnissa rajattu asiantuntijakuulemiskäytäntö, meillä on etäkuulemisia ja ainakin muiden valiokuntien osalta myöskin rajattu asiantuntijakuulemisia, niin on kohtuutonta, että tänne tuodaan lakiesityksiä, jotka eivät ole kiireellisiä, koronaan liittyviä, niin kuin on periaatteessa sovittu. Sinällänsä parlamentarismi näyttää toteutuvan joissain asioissa mutta joissain asioissa ei.

14.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah otti tärkeän asian esille, ja toivottavasti saamme siihen tänään vastauksia, ja myös edellä edustaja Laiho, joka puhui eduskunnan tällaisesta herrasmies- tai herrasnaissopimuksesta, että eduskunnan käsittelyyn ei tuoda muita kuin kiireellisiä asioita korona-aikana. Tähän olisi syytä kyllä saada vastaus, ja katse kääntyy suurimman hallituspuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtajaan, edustaja Antti Lindtmaniin. Mikä on ollut se koronaan liittyvä syy, että tämä asia on haluttu tuoda eduskunnan käsittelyyn kiireellisellä aikataululla ja myös rajatulla kuulemisella ja toisaalta sitten myös, ymmärtääkseni, rajatulla äänestyksellä? Millä tavalla tämä

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

asia liittyy koronaan ja siihen, että tämä pitää parlamentarismien pelisääntöjä venyttämällä tai jopa kutistaen täällä eduskunnassa käsitellä? Toivoisin tähän vastausta. Tai mielestäni tämän käsittely olisi syytä siirtää koronan jälkeiseen aikaan. Se olisi oikeus ja kohtuus kaikkia muita sinänsä tärkeitä asioita kohtaan, joita tämän koronan poikkeusajan puitteissa ei tänne ole tuotu. Toivottavasti saamme tähän vastauksen.

Asia saattaa olla ihan kannatettava ja hyvä. Sillä on yhteys tähän lastensuojelun jälkihoitoasiaan, joka viime kaudella tehtiin.

Olisin myös hallintovaliokunnan jäseniltä halunnut kysyä tästä viime kaudella tehdystä tarkastusvaliokunnan kannanotosta: Tarkastusvaliokunta esitti kotouttamiseen isoja muutoksia, muun muassa työelämäyhteyksiä, nopeutta ja velvoittavuuden lisäämistä, ja itse asiassa eduskunta hyväksyi 11 tiukkaa, edellyttävää kannanottoa tuon mietinnön yhteydessä. Millä tavalla nämä asiat on tässä otettu esille ja käsittelemään, kun kotouttamislainsäädäntö on ollut eduskunnan käsittelyssä?

Jään odottamaan mielelläni edustaja Lindtmanilta tietoa, miksi tämä asia on haluttu tuoda poikkeusaikana, poikkeusjärjestelyillä ja kiireellisenä eduskuntaan.

14.12 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Ehkä aivan aluksi edustaja Essayahille: Tämä ankkurilapsiproblematiikka ei suoranaisesti liity tähän lakiesitykseen. Oleellisempi huomioitava seikka on ehkä se, että huomattavan suuri osa alaikäisenä turvapaikanhakijana Suomeen tulevista on todellisuudessa täysi-ikäisiä, mikä paljastuu näissä ikätesteissä.

Suomeen suuntautuva maahanmuutto on liian suurelta osin haitallista maahanmuuttoa. Näin ei tarvitsisi olla. Tilanne on seurausta vääränlaisesta politiikasta. Turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttö on helppoa ja houkuttelevaa. Toisaalta tulijoilta ei edellytetä minäkäänlaista kotoutumista. Kotoutumisesta kyllä puhutaan paljon, mutta sitä ei mitata mielekkäillä kriteereillä, kuten tukiriippuvuuden kehityksellä. Ymmärrän kyllä, miksi ei mitata. Mitattava todellisuus on karu paikka.

Pääkaupunkiseudulla melkein puolet toimeentulotuista maksetaan ulkomaalaisille. Tämä on aivan sairasta. Kelasta on tullut kansainvälislaitos ja Suomesta globaali sosiaalitoimisto. Keskeisissä humanitaarisissa maahanmuuttajaryhmissä, afgaaneissa, somaleissa ja irakilaisissa, tilanne ei parane edes täällä syntyneen toisen sukupolven kohdalla.

Kotoutumistutkimuksissa kysytään tulijoilta, miten he viihtyvät Suomessa. Mikä siinä on viihtyessä, kun sosiaaliturva juoksee, tulkkipalvelut pelaavat ja saa vapaasti harrastaa lähtömaan kulttuurille ominaisia tapoja. Black Lives Matter -hysterian myötä kantaväestö on ryhtynyt suorastaan kumartamaan tulijoita ja pyytämään anteeksi olemassaoloaan — tuntee siinä ihminen itsensä aateliseksi.

Tarjoamallaan palveluilla ja eduilla Suomi houkuttelee haitallista maahanmuuttoa. Tämä lakimuutos ei itsessään ole suuri asia, mutta se on yksi osa johdonmukaista jatkumoa, jossa jo ennestään avokätistä ja sinisilmäistä järjestelmää tehdään entistä avokätisemmäksi ja sinisilmäisemmäksi. Kyse on myös turvapaikkajärjestelmän uskottavuudesta veronmaksajan silmissä. Jos lainsäädäntö kohtelee partasuisia miehiä lapsina, ei pidä ihmetellä, että kansalaiset puhuvat partalapsista.

Arvoisa puhemies! Esitän lakiesityksen hylkäämistä mietintöön jätetystä vastalauseesta ilmenevin perustein.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

14.15 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan tässä ensi alkuun ihmetellä sitä, että tähän saliin piti tulla vain koronaan liittyviä kiireisiä lakiesityksiä, kuten pääministeri Marin muutama viikko sitten väkevästi aitiossa todisti, mutta silti tämä laki on täällä nyt käsittelyssä, mikä on kyllä vähintäänkin omituista.

Tämän lain kustannusvaikutukset ovat täysin epäselviä. Täällä on hatusta heitetty noin 650, keitä tämä koskisi, mutta tosiasiaa meillä on tällä hetkellä noin 2 000, voisiko nyt sanoa, nuorta — mielestäni 25-vuotiaat ovat aikuisia — tulossa tämän lain piiriin. Tätä on perusteltu pitkälti yhdenvertaisuudella, koska lastensuojelun jälkihuoltoikäraja nostettiin sinne 25:een, mutta mitä tekemistä maahanmuuttajalla ja lastensuojelun asiakkaalla keskenänsä on? Nähdäkseni ei mitään. Eli toisin sanoen tässä maassa saa suomalainen nuori mies syrjäytyä aivan rauhassa, kun meillä on nyt tällaisia erityisiä ryhmiä, joita otetaan, mutta sinne ei kantasuomalainen nuori mahdu. Enkä voi ymmärtää, millä tavalla tämä edistää sitä yhdenvertaisuutta, koska meillä on runsaasti sellaisia nuoria aikuisia, jotka tässä maassa eivät ole lastensuojelun asiakkaita mutta ei heillä siltikään mene kovin hyvin ja he tarvitsisivat tukea. Heille riittää tämä sosiaalihuollon aikuissosiaalityö, joka tässäkin tapauksessa olisi ollut kyllä käytössä, mutta vihervasemmistolainen hallitus keskustan tuella kuitenkin halusi tämän juuri ulottaa nyt sitten maahanmuuttajiin.

Sitten priorisointiin: Tässä maassa minä olen saanut viime aikoina useampia puheluita kehitysvammaisten lasten vanhemmilta. Nämä kehitysvammaiset eivät pääse asumisyksiköihin, koska siellä ei ole henkilökuntaa, sinne ei voida palkata henkilökuntaa, kun maassamme ei ole rahaa, mutta jostain syystä sitä rahaa aina löytyy yhdelle ryhmälle. Minusta tämä on hävettävää.

Ja mitä tulee sitten kotoutumiseen, niin viime viikolla Kunnallissalan kehittämissäätiö julkaisi tutkimuksen, jossa todettiin, että kotoutumista pitäisi mitata muullakin kuin siihen käytetyllä rahalla, kuten nyt on käynyt. Ja nyt kun rasismi ja syrjintä ovat olleet paljon viime aikoina tapetilla keskusteluissa sekä otsikoissa, niin ei kenelläkään ole tullut mieleen, että juuri tämän tyyppiset, juuri tämän tyyppiset lakiehdotukset, joilla tuodaan maahanmuuttajalle ihan maahanmuuttajuuden vuoksi lisää tukia ja palveluja, voivat jopa lisätä sitä.

Meidän maahanmuuttopolitiikkamme on pielessä, ja näköjään hullummaksikin voi mennä. Tämä on sinänsä linjakasta vihervasemmistolta, mutta sitä, että kokoomuksesta ja keskustastakin tällaista tuetaan, ihmettelen suunnattomasti. Avatkaa, hyvät edustajat, silmänne. — Ja kannatan lämpimästi [Puhemies koputtaa] edustaja Halla-ahon tekemää ehdotusta.

14.18 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kyllä täällä on ihan silmät auki tämän asian kohdalta oltu koko ajan, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja lompakko!] hallintovaliokunnassa asiaa on jo käsitelty. Täällä kysytään, mistä syystä me otamme käsittelyyn nyt tämänkaltaisen asian, kun on sovittu, että ei oteta muita kuin kiireellisiä asioita. Itse en osaa arvioida yhdenvertaisuutta: mikä on semmoinen aika, milloin se on sopivaa tuoda tänne saliin, koska on se hetki, että voimme asettaa rinnakkain kaksi ryhmää, jotka ovat vertailtavissa keskenään samantyyppisesti, haavoittuvia ryhmiä, missä kohtaa on se hetki, kun me voimme tällaisen asian tänne saliin sitten tuoda, jos meillä täällä nämä olot vielä pitkään jatkuvat.

Tässä ei tosiaan ole kyse subjektiivisesta etuudesta taikka jostain valtavan massiivisesta palvelukokonaisuudesta, mitä hetkittäin tämän asian ympärillä on kuultu. Toisaalta tämä

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

antaa nyt hyvää poliittista mahdollisuutta myös sinne oikeaan laitaan tehdä sitä politiikkaa maahanmuuttokysymysten kanssa, vaikka — niin kuin edustaja Halla-aho totesi — ei ole mistään valtavan suuresta asiasta kyse. En usko myöskään sitä, että tämä olisi mikään suuri vetovoimatekijä tänne tuleville. Ajattelen itse, että kukaan ei tänne Suomeen lähde sen takia, että meillä nyten kotouttamistoimia jatketaan 25 ikävuoteen asti.

Uskon, että jokainen tässä salissa haluaa, että yksikään tässä maassa ei syrjäydy. Se on meille kallista lystiä, oli taustaltaan sitten maahanmuuttaja taikka mikä tahansa. Olen itse tehnyt työtä todella niiden ihmisten kanssa, keihin edustaja Rantanen viittasi — syrjäytyneiden nuorten miesten ja vähän vanhempienkin miesten kanssa — ja minulla on semmoinen näkökulma ja periaate, että koskaan ei toivotonta tapausta ole. Lähtökohtaisesti toivon, että ihmiseen, oli se tausta mikä tahansa, luotetaan ja uskotaan, että hän pystyy selviytymään tässä yhteiskunnassa. Se tämän kotouttamistoimen jatkamisen ideana on, että nämäkin ihmiset täällä selviytyisivät, ja uskon, että kun me tähän satsaamme, niin se on mahdollista.

14.20 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Halusin vain kiinnittää huomiota: kun täällä edustaja Essayah totesi, että tällä on linkki myös ankkurilapsiin, ja täällä sanottiin, ettei mitään linkkiä, niin sanon, että kyllä tällä on linkki myös ankkurilapsiin. — Kiitos. [Jussi Saramo: Mikä enää erottaa kokoomuksen persuista?]

14.20 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Sinällään tämä esityshän on aika pientä asia-kohtaa laissa koskeva, mutta sillä voi olla, totta kai, isokin merkitys sen yksilön kannalta, joka sen piiriin päätyy, ja ainakin itse pidän kannatettavana, että yhdenkään henkilön, joka Suomeen oleskeluluvan on saanut tai on Suomen kansalainen, ei anneta päästä siihen tilanteeseen, että hän joutuisi täysin yhteiskunnan ulkopuolelle — erinomainen puheenvuoro sieltä aiemmin — ja nimenomaan se, että jokaisella on toivo, antaa myös mahdollisuuden integroitua yhteiskuntaan.

Aivan eri asia sitten on, millä perusteella esimerkiksi tässä maassa myönnetään turvapaikkoja. Se ei ikään kuin tähän lakiesitykseen nyt sinällään liity lainkaan, ja mielestäni ei ole kovin asiallista puhua täällä salissa siihen tyyliin kuin että esimerkiksi tummaihoiset lähtökohtaisesti olisivat kaikki turvapaikanhakijoita tai edes maahanmuuttajia. Monet ovat Suomen kansalaisia ja aivan yhtä arvokkaita, eivätkä vain kansalaisuuden vuoksi, kuin kuka tahansa meistä.

Mielestäni sellainen puhe, jota tällaisestakin lakiesityksestä käytetään, ikään kuin problematisoivana, tekee nimenomaan haasteelliseksi sen, miten ihmiset saattavat suhtautua. He kuvittelevat, että tässäkin nyt on suuresta kysymyksestä kyse, kun tässä annettiin ehkä sellaista mielikuvaa, että tässä oltaisiin antamassa ikään kuin positiivista diskriminaatiota jollekin ryhmälle toisen kustannuksella — vaikka näinhän tällä hetkellä tämänkään lakimuutoksen myötä ei ole.

On jokaisen meistä intressissä, että Suomeen tulevat ja etenkin Suomeen jäävät, jotka oleskeluluvan tänne saavat ja mahdollisesti myöhemmin Suomen kansalaisuuden, löytävät paikkansa ja mahdollisimman nopeasti myös töitä koulutuksen kautta. Sen vuoksi on varmasti paikallaan katsoa kokonaisuudessaan meidän kotoutumislainsäädäntö uudelleen, parantaa sitä. Tämä taisi olla myös kaikkien puolueiden yhteinen tahto. Jos muistelen kotoutumisesta annettua tarkastusvaliokunnan mietintöä, niin muistaakseni se oli yksimielinen. Kaikki puolueet olivat sitä mieltä, että tällä hetkellä Suomen kotoutumisjärjestelmä ei

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

ole riittävän hyvä. Suomi, suomalainen yhteiskunta, tällä hetkellä itse asiassa tilastojen valossa — ja siinä edustaja Halla-aho on oikeassa, että tilastot eivät ole mairittelevia — valitettavasti pitkälti kotouttaa sosiaaliturvaan, ja näinhän ei tulisi olla. Tätä meidän on muutettava, pohdittava, mitä se vaatii, jotta silloin kun tänne on tullut ja saa luvan jäädä, mahdollisimman nopeasti kykenee oppimaan kielen, integroitumaan yhteiskuntaan ja löytämään töitä. [Jussi Saramo: Löytyi sivistyskokoomus, hyvä!]

14.23 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Ihmettelen tätä käsittelyä ja puheenvuoroja täällä, mitä on tullut, kun kysymys on nuorten subjektiivisesta... Tai tämä lainmuutos tässä ei ole välttämättä subjektiivinen oikeus eikä vetovoimatekijä. Tämä on tasa-arvokysymys. Pidetään nämä nuoret, jos ne meinaavat syrjäytyä, mukana myös toiminnassa ja mukana yhteiskuntaa rakentamassa, jotta saamme heidät mukaan.

Sitä, miksi tämä on tullut käsittelyyn, en tiedä, mutta minulla on semmoinen tapa, että ne työt, mitkä tulevat eteen, on tehtävä ja tehtävä huolella ja hyvin. [Timo Heinonen: Ei ole voinut tehdä!] — Kyllä nämä voi tehdä hyvinkin. [Timo Heinonen: Rajattu kuulemiset!] — Joo. — Nämä hommat on hoidettava silloin, kun ne edessä ovat, ja tartuttava töihin, eikä pidä ruveta siirtämään niitä toisten pöydälle, että tehkää te meidän edestä nämä hommat. Me teimme tämän ihan hyvin tuolla valiokunnassa, ja sillä selvä, niin että tämä on nyt tässä edessä.

14.24 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko tähän tarttua sen verran, että kun tässä juuri todistettiin sitä, että me kotoutamme lähinnä sinne sosiaaliturvalle ja sosiaalityöhön, niin eikö silloin nimenomaan pitäisi panostaa siihen, että meillä katsotaan, että se kielikoulutus ja yhteiskuntaoppi on kunnossa, eikä niin, että tuodaan tällaisia palveluvalikoita, aika isojakin palveluvalikoita, tietyille ryhmälle. Ja kun kysymys on yhdenvertaisuudesta, niin en voi ymmärtää, miksei tätä esitetä sitten kaikille Suomessa asuville alle 25-vuotiaille, jos yhdenvertaisuutta halutaan.

Sitten haluan kiinnittää huomiota, kun täällä vilahteli sana ”haavoittuva ryhmä”. Se on mielenkiintoista, kun näissäkin keskusteluissa hyvin usein käytetään ”haavoittuvaa ryhmää” silloin, kun se on juurikin poliittisten tavoitteiden kanssa yhdenmukaista, mutta sitten välillä käytetään sitä, että maahanmuuttajuus ja maahanmuuttopolitiikka korjaavat väestöpyramidin ja korjaavat vanhustenhoidon ja korjaavat kestävyysvajeen. Koettakaa nyt päättää, onko kysymyksessä vain haavoittuva ryhmä vai sitten koko kansan pelastaja. — Kiitos.

14.25 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Viljanen puhui tuossa pitkään yhdenvertaisuudesta. Uskon, että suomalaiset kannattavat laajasti sitä, että samat lait, oikeudet ja etuisuudet koskettavat kaikkia Suomen kansalaisia samalla tavalla. Ongelma onkin siinä, että Suomeen luodaan järjestelmä, jossa tänne muualta tulevat ihmiset saavat sellaisia palveluja ja etuisuuksia, joita Suomen kansalaiset eivät saa. Siinä mielessä yhdenvertaisuuteen vetoaminen on hieman hämmentävää, koska monet meistä eivät saa mitään ilmaisia asuntoja ja vastaavia palveluita, joita kotoutuksen ja muiden vastaavien järjestelmien nimissä annetaan muualta tulleille. Uskon, että koko keskustelun ydin on kuitenkin siinä, että Suomessa kaikkien kansalaisten pitäisi olla yhdenvertaisia.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

14.26 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! On pakko vielä tarttua tähän. Kyllä, edelleen olen sitä mieltä, että kyseessä on haavoittuva ryhmä tänne kotimaastaan tulleita nuoria, joilla on ihan varmasti monia hankaluuksia siinä, että he tähän yhteiskuntaan sopeutuvat ja täällä pärjäävät. Nyt ei ole kyse mistään mittavasta sosiaaliturvapaketista, ei ole kyse suurista etuuksista, niin kuin tästä nyt äkkiä voi käsittää, että nyt lisättäisiin jotain sellaista sosiaaliturvaa, mikä ennestään jo houkuttelisi tänne tulemaan. Nyt puhutaan siitä, että me yritämme saada nämä ihmiset pärjäämään itsenäisesti. En näe mitenkään järkevänä semmoista ajatusta, että meidän pitäisi nyt lähteä vertailemaan niin sanotusti tavallisia lapsia ja nuoria — puhutaan nyt nuorista tässä tapauksessa — näihin ihmisiin, jotka ovat vaikka lastensuojelun jälkihuollon piirissä. Kyllä me kaikki nyt varmaan tiedämme sen, että ei esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon piirissä olevien lasten ja nuorten elämässä kaikki ole mennyt varmastikaan täysin raiteillaan. Sen takia haluan korostaa sitä, että näen, että tässä puhutaan haavoittuvasta ryhmästä.

Todella kyllä minä näen, että se, että me tuemme näitä ihmisiä, oli se sitten, esimerkkinä voitaisiin ottaa, vaikka opiskeluihin hakemisessa taikka asunnon hakemisessa, muissa tämänlaisissa asioissa, auttaa kyllä niitä ihmisiä tänne kotoutumaan. Mutta edelleen sanon myöskin, että meillä on paljon tehtävää sen suhteen, että me edelleen teemme paremmaksi sitä, että tänne tulijat kotoutuvat meidän yhteiskuntaamme.

14.28 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! On se selvää, että jos joku tulee tänne alakäisenä kaukaa kriisialueelta, niin se on kohtalaisen traumaattinen kokemus, hän on kohtalaisen haavoittuvaisessa asemassa. Ei kukaan meistä pysty kuvittelemaan, mitä se on. Eikä sitä keskustelua sitten edistä se, että tässä salissa luodaan vastakkainasettelua siitä, mitä mahdollisesti täällä syntynyt saa verrattuna siihen, mitä mahdollisesti muualla syntynyt saa. Kyllä me kaikkia yritämme auttaa, palvella ihan samalla lailla.

Tässä puhuttiin rasismista, siitä mikä edistää rasismia. Se edistää rasismia, että luodaan tällaisia keinotekoisia vastakkainasettelutilanteita: annetaan ymmärtää, että se, että me yritämme auttaa vaikka häntä, joka on yksin tullut, 14-vuotiaana lähtenyt Iranista tai Afganistanista, kävellyt läpi ison mantereen, tullut tavalla tai toisella Eurooppaan, on pois joltain muulta, tai että hänen valintansa olisi ollut erityisen helppo, että hän olisi mahdollisesti siellä ajatellut, että Suomesta ehkä saa asunnon, ehkä saa koulutuksen, ehkä työtä, ja että se olisi ollut se houkutin. Kyllä ne työntekijät ovat oleellisesti merkittävämpiä.

No, miten edistetään kotouttamista? Tutkimusten mukaan tärkeimpiä kotouttamista edesauttavia asioita on yhteiskunnan yleinen asenne: miten me kohtaamme sen henkilön, joka tänne tulee, miten me otamme hänet joukkoomme, onko hän se muu vai onko hän kenties niin kuin me, jolloin hänellä on edellytyksiä kotoutua.

Puhuitte kotouttamissatsauksista yleensä. Teidän vaihtoehtobudjetissanne olette käytännössä leikanneet kaikki kotouttamissatsaukset. Jos se on teidän reseptinne, niin ei teillä ole myöskään oikeuksia vaatia, että kotouttamisen pitäisi tapahtua jotenkin itsestään. Kyllä se edellyttää panostuksia yhteiskunnalta. Se edellyttää satsauksia koulutukseen, satsauksia kielten oppimiseen. Tunnustakaa edes tämä asia.

14.30 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille Adlercreutz ja Multala ja muutamalle muulle sivistyneistä pragmaattisista puheenvuoroista, joissa haetaan kaikkien meidän yhteistä etua. Minusta on erikoista, että ensin perussuomalaiset täällä ihmettelevät, kun maahanmuuttajat eivät kotoudu, ja sitten kuitenkin käytännössä aina tekevät kaikkien

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

sa sen eteen, että maahanmuuttajat eivät kotoutuisi. Ehkä tässä ajetaan jonkinlaista kieroutunutta omaa etua, johon en sen syvemmälle mene. Myös tämä käsitys tasa-arvosta on hyvin outo. Jos vaikkapa teidän aiemmin puhunut puheenjohtajanne Halla-aho sai yhteiskunnalta tukea kirkkoslaavin opiskeluun, niin en minä ole saanut sitä tukea tai maahanmuuttaja, koska me emme ole opiskelleet kirkkoslaavia, mutta edustajanne Halla-aho on sitä tukea tarvinnut, aivan kuten kotoutumista tarvitseva ihminen tarvitsee kotoutumiseen tukea. Tässä ei ole kyse mistään rahoista. Tässä on kyse avusta, siitä, että ihmiset voivat olla hyödyllinen osa meidän yhteiskuntaamme.

Itse toivoisin, että tässä salissa ei puhuttaisi partalapsista, ankkurilapsista. Tämä keskusteluilmapiiri ei edistä suomalaisten asiaa. Toivoisin, että täällä yhdessä katsottaisiin, miten me rakennamme toimivaa yhteiskuntaa, jossa kaikilla on hyvä olla.

14.32 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tässä kyseenalaistettiin se, onko laissa kyse yhdenvertaisuudesta. Jos katsomme sitä, mitä on tapahtunut lastensuojelulasten kohdalla, jotka ovat kodin ulkopuolelle sijoitettuja, tämän vuoden alusta muutimme lainsäädäntöä siten, että jälkihuolto ulottuu 25 ikävuoteen, kun sitä ennen se oli 21 ikävuotta. Tämä on itse asiassa täysin yhtenäinen sen kanssa, että samalla tavalla myös niiden maahanmuuttajataustaisten lasten kohdalla, jotka ovat tulleet tänne yksin ja ovat olleet erityisen avun piirissä sen vuoksi, tuo tuki ulottuu 25 ikävuoteen.

Sitten täällä kyseltiin, mitä on tapahtunut lasten määrän suhteen. 2015 maahan tuli vähän yli 3 000 alaikäistä lasta ja viime vuonna heitä tuli 102, eli lasku on ollut tasaista noista vuosista. Ja kun tässä epäiltiin myös sitä, että näistä lapsista suurin osa tulee ikään kuin täysi-ikäisinä tähän maahan, mutta ovat olevinansa alaikäisiä, lakiesityksessä todetaan aivan selkeästi se, että perheryhmäkodeissa esimerkiksi tämän vuoden alussa oli lapsia, jotka olivat pääosin 15–17-vuotiaita, eli ihan oikeasti lapsia, ja siksi ei ole kohtuullista nimitellä näitä lapsia.

14.33 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Aika harvoin otan kauheasti näihin asioihin kantaa, mutta täytyy sanoa, että omien kokemuksieni perusteella olen aika paljon tätä katsonut, ja edustaja Adlercreuz esitti aika hyvin tuossa, miten me suhtaudumme toisiin ihmisiin ja millä tavalla me otamme heidät vastaan. Se on näin. Minä olen siinä samaa mieltä. Mutta minkä takia koskaan ei kritisoida sitä, että se meidän reaktiomme ei näy millään tavalla siellä tietyssä väestössä? Nytkin varmaan teistäkin on jokainen lukenut, kun somalityttö laittaa videota, että me saamme rikkoo nämä talot, koska me olemme ne rakentaneet. Kaikki tietävät, että he eivät ole mitään rakentaneet. Kyllä minun on pakko sanoa...

Minä just tänään meidän toimipisteellä kävin, siellä ghanalaisia kavereita oli kaksi kappaletta, ja kun lähdin sieltä pois, niin kaksi kappaletta tuli tilalle. Me nauramme siellä, meillä hyvät heitot menevät siellä. Ei ole mitään ongelmaa, ei pienintäkään ongelmaa. Ne sällit ovat haalarit päällä siellä meidän toimipisteellä touhuamassa ynnä muuta. Ainoa syy, minkä takia minä poltan välillä näissä päreet, on just tämä sinisilmäisyys. Siis parhaiten tänne maahan kotoutuu, kun oppii tässä maassa olemaan, niin kuin tässä maassa kuuluu olla, eikä ole suu ammollaan odottamassa, että me teemme kaiken heidän puolestaan. [Välihuutoja] Siis minkä takia mikään järjestö ei meinaa ottaa koskaan minkäännäköisistä typeristä lausunnoista millään tavalla minkäännäköistä kannanottoa ja tuomita niitä? [Hussein al-Tae: Otetaan lausunnoissa jatkuvasti kannanottoja!] — Ihmeellisesti ei näy. Kyllä oikeasti aika pitkälle metsä vastaa, niin kuin sinne huudetaan, [Heidi Viljanen: Juuri niin,

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

kyllä!] ja se ei voi olla vain yksipuolista. Ainakaan minun elämässäni se ei voi olla yksipuolista. — Kiitos.

14.36 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edustaja Saramo puhui yhdenvertaisuudesta, ja esitänkin hänelle kysymyksen: Mietitään nyt vaikka, että Leena-Maria muuttaa Oripäästä Vantaalle ja sitten Abdi saapuu Mogadishusta myös Vantaalle. Kumpi heistä maksaa asunnostaan? Kumpi heistä saa asunnon lähempänä keskustaa? Kumpi heistä saa paremmin apua syrjäytymiseen? Kysyn edustaja Saramolta: ovatko he yhdenvertaisessa asemassa, kun palvelukartoitusta tehdään?

14.36 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu osoittaa, miten vaikeaa tuntuu olevan, kun puhutaan kotouttamisesta ja maahanmuutosta. Tässä tuntuu, että ei oikeastaan pystytä keskustelemaan faktoilla, vaan heti tulee se vahva tunnepuoli mukaan. Ja vaikka minulta tätä kysymystä ei kysytty, niin vastaan kuitenkin, että meillä kotouttamislainsäädäntö on tarveharkintaista, syyperusteista, ja varmaan sen takia se annetaan sille henkilölle, joka sitä tarvitsee, eikä sellaiselle henkilölle, joka sitä ei tarvitse. En tiedä, minkä takia se kantasuomalainen, joka muuttaisi kunnasta toiseen, tarvitsisi kotouttamistoimenpiteitä. Ei sen savolaisenkaan niin vaikeata ole Helsingissä kotoutua, vaikka saattaa joskus joutuakin naureskelluksi murteensa takia, tai ehkä menneinä vuosikymmeninä.

Mutta kun kristillisdemokraatit edustaa mielestäni, voisiko sanoa, rakkautta ja rajoja, maahanmuuttopolitiikkaa, jossa on inhimillisyys mukana, niin täällä olen vilpittömästi esittänyt kysymyksen, onko tämän lakiesityksen yhteydessä pohdittu sitä ankkurilapsiongelmaa tai -haastetta, mikä meillä on ollut ihan selkeästi. Meillä on annettu korkeimmassa hallinto-oikeudessa esimerkiksi viime vuonna, vai oliko toissa vuonna, päätös, jossa todettiin, että lapsi oli lähetetty nimenomaisesti sen takia Suomeen, että perhe voitaisiin perheenyhdistämisen kautta saada Suomeen, ja kun näin oli sitten tapahtunut, niin vaikka tämä väärä motiivi tuli myöhemmin ilmi, niin kuitenkin katsottiin, että oli lapsen edun mukaisinta, että se perhe sai tulla Suomeen. Minun mielestäni tämä on oikeasti sellainen... Tuossa edustaja Adlercreutz hyvin kuvasi, minkälaisia vaarallisia matkoja nämä lapset joutuvat tekemään halki kriisialueitten. Jos me emme oikeasti uskalla ääneen sanoa, että on olemassa ankkurilapsia, on olemassa sellaisia vanhempia ja sellaisia sukuja, jotka pistävät sen kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevan ja katsovat, että saapa nähdä, pääseekö hän perille Eurooppaan, ja sitä kautta ehkä mahdollisesti perheenyhdistämisen kautta saadaan sitten perhe Eurooppaan, niin onhan sekin nyt jo aika kummallista.

Siis minä olen täällä moneen kertaan sanonut, että minä kannatan tätä esitystä ja minusta se on hyvä ja tarvitaan ihan ehdottomasti sitä, että nämä ihmiset mahdollisimman hyvin integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan. Olen todellakin itse esimerkiksi omassa kotikunnassani nähnyt, miten monista afgaaninuorista, jotka ovat alaikäisenä tulleet, ovat olleet kristillisessä kansanopistossa opiskelemassa, nopeasti oppineet kielen, suorittaneet ylioppilastutkinnon, päässeet ammattiuralle, todellakin saadaan Suomeen erittäin hyvin koulutettuja työntekijöitä. Mutta jos täällä esittää kysymyksen, että onko tätä ankkurilapsikysymystä käsitelty tai onko tätä haastetta edes otettu esille, niin se jo koetaan jonkinlaisena leimaamisena. [Aki Lindén: Ei, minä vastaan kohta siihen!] Toivon, että me pystymme täällä käymään ihan faktapohjaista keskustelua [Puhemies koputtaa] ilman, että se menee niin tunnepitoiseksi.

14.39 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä yhdenvertaisuus. Meillä on laki, joka mahdollistaa lastensuojelua kantasuomalaisille ja maassa pysyvästi asuville sinne 25 ikävuoteen saakka, ja nyt yhdenvertaisuuden vuoksi on tärkeää kotoutumisenkin nimissä nostaa tämä mahdollisuus näille muille. Yhdenvertaisuus on sen verran tärkeä asia, että se ohittaa tiettyjä koronaan liittyviä rajoituksia. Uskoisin, että edustaja Lindén aikoo puhua yhdenvertaisuudesta hieman lisää.

Tässä keskustelussa on kuitenkin asian ytimenä paljon vähemmän yhdenvertaisuus ja paljon enemmän rakenteellinen syrjintä. Tässähän pyrittiin estämään niin sanottua rakenteellista syrjintää. Kun estetään rakenteellista syrjintää, niin silloin annetaan ihmisille parempia mahdollisuuksia kotoutua, voida paremmin ja olla yhteiskuntakelpoisia. Tällä pyritään saamaan ihmiset toimimaan, niin kuin ollaankin täältä peräänkuulutettu, maassa maan tavalla: että he kykenevät oppimaan kielen ja asettumaan aloilleen ja katsovat eteenpäin.

On aivan selvää, että jokainen, joka tähän maahan on tullut — aivan selvää, jokainen järkevä ihminen, joka on tähän maahan tullut — haluaa menestyä, haluaa turvallisen elämän ja haluaa voida hyvin ja haluaa luoda hyvät puitteet lapsilleen tulevaisuudessa. Tämä asia yhdistää meitä ihmisiä kaikkialla maailmassa. Tämä laki antaa näille haavoittuvassa asemassa oleville lapsille siihen mahdollisuuksia.

Rakenteellisesta syrjinnästä toinen sana. Tämä Black Lives Matter -liike on maailmanlaajuinen tällä hetkellä siksi, että koetaan, että on rakenteellista syrjintää erilaisissa paikoissa. [Vilhelm Junnila: Patsaissa!] Myös Suomessa olisi ollut hitusen verran enemmän rakenteellisista syrjintää, jos me emme olisi nyt tässä vaiheessa pyrkineet yhdenvertaistamaan nämä muut lapset kantasuomalaisiin ja Suomessa asuviin lapsiin. Tässä kohtaa olemme pyrkineet poistamaan rakenteellista syrjintää Suomesta. Tämä on oikea toimi. Tämä on yksi näiden liikkeiden tai tämän liikkeen vaatimuksista.

Vielä asiaa tästä ankkurilapsitoiminnasta. On aivan selvää, että tuolla on heimoja ja erilaisia kulttuureja, jotka kokevat vahvaa ahdinkoa, kuolemanvaaraa, ja lähettävät rakkaan lapsensa vaaralliselle matkalle ympäri maailmaa, jotta tämä lapsi voisi mahdollisesti jonnain päivänä pyytää vanhempansa sinne luokseen. On inhimillistä, että näin tehdään, koska vaihtoehto on kuolema koko perheelle.

Tässä täytyy myöskin pohtia sitä, millaista pakolaispolitiikkaa me haluamme tulevaisuudessa tehdä. Maailmassa on yli 70 miljoonaa pakolaista. Me voimme vaihtaa meidän [Puhemies koputtaa] pakolaispolitiikkamme EU:n laajuisesti niin, että haemme itse lapset ja naiset niiltä leireiltä ilman, että kenenkään tarvitsee tulla.

14.43 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Silloin aikoinansa, kun olin sisäministerinä ja oli noin pari vuotta sitten, 2015, tapahtunut se, että hyvin paljon tuli turvapaikanhakijoita Suomeen, vierailin näissä — puhuttiin lastensuojeluyksiköistä — joihin oli sijoitettu nimenomaan näitä yksin tulleita. Heidän tarinansa olivat surullista kuultavaa, oli hyvin järkyttäviä tapahtumia siitä, mitä he olivat kokeneet siinä matkalla, mutta myöskin, mitä he olivat kokeneet siellä lähtömaassa. Jos Suomessa joku samanlaista kokee, niin hän on ilman muuta lastensuojelun tarpeessa. Eli siinä mielessä minä koen, että tämä on erinomaisen tärkeä laki, ja koen, että tämä on tarkoituksenmukainen. Ja varmasti tällä luodaan sitä yhdenvertaisuutta ja sitä kotouttamista, koska kotoutuminen, laadukas kotoutuminen ja se, että integroituu tähän yhteiskuntaan, on erittäin tärkeää yksilön kannalta mutta myös yh-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

teiskunnan kannalta. Se on myös turvallisuuden näkökulmasta tärkeää, mutta se on ennen kaikkea sen ihmisen yksilöllisenkin näkökulman kannalta tärkeää.

Mutta siihen, miksi äsken käytin tässä puheenvuoron. Mielestäni edustaja Essayah selvitti nyt tarkemmin, miksi hän puhui ankkurilapsista. Ja minä olen vähän pahoillani siitä, että aina, kun me puhumme turvapaikanhakijoista, me ajattelemme vain yhdestä näkökulmasta asioita. Mielestäni edustaja Essayah teki ihan oikeutetun kysymyksen hallintovaliokunnan jäsenille, onko tässä keskusteltu asiasta. Ja mikä halveksunta täällä salissa tuli hänen kysymystään kohtaan, se oli käsinkosketeltavaa. Mielestäni meidän ei ensiksikään pidä halveksua kenenkään kysymystä täällä, ja toiseksi se oli aika oikeutettu kysymys, koska niin paljon on lähetetty lapsia tänne meille Suomeen. Se ei tarkoita, että ankkurilapsi olisi mitenkään vähäpätöisempi lapsi kuin tavallinenkaan lapsi. Hän on lapsi, joka on Suomessa ja josta meidän pitää lainsäädännönkin mukaan pitää huolta. Se oli erittäin oikeutettu kysymys, ja itse halusin tukea edustaja Essayahin kysymystä siksi, että kyllä tällä Essayahin kysymyksellä on perustetta. [Aki Lindén: Vastaa kohta!] Siitä syystä koen, että myöskin tämä lakiesitys on erittäin tärkeä kotoutumisen näkökulmasta, ja tärkeää vain on se, että se pystytään toteuttamaan. Ja aivan niin kuin täällä edustaja Semi sanoi, tämä ei ole subjektiivinen oikeus vaan tämä tarpeen mukaan annetaan. — Kiitos.

14.46 Veijo Niemi ps: Arvoisa puhemies! Otan kantaa lähinnä tähän nimikkeeseen ”ankkurilapsi”.

Ennen kansanedustajauraani toimin vuosikymmenet ennalta estävän toiminnan ryhmässä poliisina, nimenomaan ankkuriyhdyshenkilönä. Se on aivan virallinen nimike: ankkurilapsi, Ankkuri-toiminta. Siinä poliisina otan joka päivä selville, minkälaisia tekemisiä ovat nämä niin sanotut ankkurilapset tehneet, ja siinä vaiheessa, kun tulee tarpeeksi tällaisia tapauksia, käsittelemme ne yhdessä sosiaaliväen ja kolmannen sektorin kanssa ja pyrimme siihen, että saisimme nämä lapset takaisin kaidalle tielle tekemistään rikoksista huolimatta. Se on aivan yhdenvertaista toimintaa. Oli tämän lapsen etu- ja sukunimi sitten mikä tahansa, kaikki käsitellään aivan samalla tavalla yhdenvertaisesti.

Tämä Ankkuri-toiminta tai ankkurilapsitoiminta on aivan virallinen nimike, eliikkä tämä lähinnä siihen, kun sieltä tuli joku kommentti, että ei tulisi tällaista nimikettä käyttää. — Kiitos.

14.47 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! On hyvin tärkeää, että turvapaikkapolitiikkaan liittyvä keskustelu on realistista ja perustuu faktoihin. Haluan tarttua edustaja Adlercreutzin aiempaan puheenvuoroon, jossa hän toi esille sen, että kotoutumisen kannalta oleellisin seikka on yhteiskunnan yleinen ilmapiiri.

Te RKP:ssä yleensä ymmärrätte talouden päälle ja ymmärrätte myöskin taloudellisten kannustimien merkitystä. Hieman kummeksun sitä, että turvapaikkapolitiikkaan, maahanmuuttoon liittyvissä asioissa teillä näyttää olevan jonkinlainen sokea piste, koska harvoin teiltä kuulen, että peräänkuulutetaan, että suomalaisen sosiaaliturvan pitäisi toimia siten, että se aina kannustaa ottamaan vastaan työtä.

Haluan siteerata Helsingin Sanomien artikkelia viime marraskuulta:

”Ihmisillä, jotka eivät ole tehneet töitä lainkaan, on vakaampi taloudellinen tilanne kuin minulla. Minusta se ei tunnu reilulta.” Näin tutkimushaastattelussa kertoi Irakista Suomeen muuttanut nainen, jonka työttömyysetuuden maksatus katkesi osa-aikatyön takia.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Tuore tutkimus antaa viitteitä siitä, että koulutetut turvapaikanhakijataustaiset irakilaiset ovat aluksi haluttomia turvautumaan sosiaalitukiin mutta työttömyyden pitkittyessä heitä uhkaavat samantyyppiset kannustinloukut kuin suomalaisiakin.

’Jotkut haastateltavat kuvasivat, että työllistyminen on mahdottoman vaikeaa. Tukien saaminen on sen sijaan tehty helpoksi, mutta vain jos ei tehdä työtä ollenkaan’, kertoo sosiaalipsykologi Anu Yijälä. ’Oli kokemuksia, että yrittämisestä rokotetaan.’”

Ja vielä suora sitaatti artikkelista: ”On iso vaara, että siitä aiheutuu pidempiaikaista sosiaaliturvakiiriippuvuutta.”

On totta kai tärkeää, että kotoutumisen alkuvaiheessa suomalaiset palvelut toimivat ja sosiaaliturva toimii, mutta kyllä tämän järjestelmän ydinongelma on siinä, että se ei riittävästi kannusta siirtymään työmarkkinoille vaan se on sellainen, että sen varaan voi jäädä elämään.

14.49 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yritän itse olla laajentamatta tätä nyt yleiseen maahanmuuttokeskusteluun, mutta edustaja Essayah, joka aloitti tämän keskustelun, esitti sen kysymyksen, johon täällä nyt on usein kajottu. Kuuntelin tarkkaavaisesti, mutta tässä nyt on hetki kulunut, ennen kuin oman puheenvuoron on saanut. Edustaja Essayah kysyi hallintovaliokunnan jäseniltä, joista olen yksi, että tuliko tämän asian käsittelyn yhteydessä esille tämä ankkurilapsikysymys. Tähän on helppo vastata: ei tullut.

Kävin äsken läpi 11 lausuntoa, jotka tästä annettiin 2.6., 4.6., 9.6. ja 11.6. Siinä on päälekkäisiä asiantuntijalausuntoja, nimittäin suullista kuulemistä ja sitten saman tahon kirjallinen lausunto, ja niissä ei tätä asiaa käsitellä. Myös edustaja Halla-ahohan puheenvuorossaan vastasi, että tämä asia ei nyt liity konkreettisesti siihen. Jokainen ymmärtää tietenkin, kun puhumme alaikäisenä maahan tulevista, että välillisesti sillä on yhteyttä näihin probleemiin, joista olemme tässä puhuneet, mutta siis tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä tämä asia ei tullut hallintovaliokunnassa esille.

Minusta täällä ei olla halveksittu kenenkään kysymyksiä. Tiedämme toki kaikki, että maahanmuuttoasiat ovat herkästi semmoisia asioita, joista tulee voimakkaita yleisiä kannanottoja puolesta tai yleisesti kannanottoja, jotka ovat kriittisiä. Jos itse asemoin itseäni tähän keskusteluun, mikä ei sinänsä tähän asiaan kuuluisi ollenkaan, katson olevani aika lailla siellä keskikastissa. Näen, että maahanmuuttoon liittyy ongelmia, joiden kanssa ei pidä olla sinisilmäinen, mutta kuitenkin me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa, ihmiset avioituvat tänne, ihmiset tulevat opiskelemaan tänne. Suomi on tehnyt kansainvälisiä sopimuksia, joiden puitteissa meidän tulee toimia, mutta totta kai me tiedämme, että ei tämä maailma koostu Suomessa eikä muuallakaan vain niin sanotuista hyvistä ihmisistä ja on erilaisten etujen hyväksikäyttöä, on rikollisuutta, on montaa muuta. Meidän täytyy olla kriittisiä ja tulee voida avoimesti keskustella näistäkin asioista ja näistä ongelmista ilman, että saa otsaansa vääränlaisen leiman tässä yhteydessä. Minun mielestäni tämä on asia niin kuin mikä tahansa muukin: siitä pitää pystyä keskustelemaan.

Palatakseni tähän asiaan: tässä asiassa ei puhuttu ankkurilapsista. [Paula Risikko: Tuli se vastaus sieltä!]

14.52 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Ei oikeastaan paljon lisättävää. Olisin myöskin ehkä halunnut vain tarkentaa, että mielestäni se, että käyttää jotakin termiä täällä salissa, ei missään nimessä luokittele — tai ei ainakaan pitäisi luokitella — ihmistä johonkin kategoriaan, kun sellainen ilmiö on täysin tunnettu. Puhun nyt nimenomaan tästä Essay-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

ahin käyttämästä ankkurilapsi-termistä, jota hän itsekin tässä selosti ja aivan asiallisen kysymyksen esitti ja siihen sai asiallisen vastauksen, ja hyvä näin.

Sinällään pidän ehkä erikoisena sitä, että aina halutaan jakaa ihmisiä tämän aiheen piirissä hyvin vahvasti tiettyihin luokkiin. Kyllä meidän pitäisi pystyä myös eduskunnassa, tai oikeastaan erityisesti täällä eduskunnassa, käsittelemään maahanmuuttoa ei yhtenä ikään kuin samanlaisena ilmiönä kaikilta osin. Meillä on, kuten tässä edustaja Lindén hyvin eroteli, hyvin erityyppisiä syitä muuttaa maahan, oli se sitten Suomi tai joku muu: meillä on turvapaikanhaku, joka on yksi niistä, sitten meillä on työperäinen maahanmuutto, opiskelu, avioliiton kautta tänne tulo ja niin edelleen. Varmasti voi olla ihmisiä — ehkä itsekin koen sellaisiin kuuluvani — jotka saattavat suhtautua hyvinkin erityyppisesti tällaisiin erityyppisiin maahanmuuttotilanteisiin, ja toisaalta näen myös ne haasteet, mitä meillä on ollut esimerkiksi tässä aiemmassa turvapaikkapolitiikassamme. Niitä on joiltain osin korjattu ja sitten joiltain osin ehkä ei.

Sinällään kotoutuminen toisaalta liittyy myös muihin kuin turvapaikanhakijoihin, mutta monesti siinä tilanteessa, kun tulee tänne ikään kuin vaikka opiskelemaan, saattaa olla helpompaa integroitua yhteiskuntaan, hankkia itselleen koulutus ja myös kielitaito. Toki tiedämme myös sen, että kotoutuminen ei kaikilta opiskelijoiltakaan onnistu, niin sanotusti, eikä välttämättä ole heidän tavoitteenaankaan. Kuitenkin olisi Suomenkin kannalta hyvinkin toivottavaa, että ne, jotka meillä korkeakoulutuksen saavat ja siten omaavat ne tiedot ja taidot, joita tarvitaan monesti monenkinlaisiin ammatteihin nykypäivänä, entistä useammin jäisivät tänne myös työntekijöiksi. Siinä on yksi semmoinen kohta, jota meidän on parannettava niin kotoutumisen piirissä olevien maahanmuuttajien kuin muiden Suomeen tulevien maahanmuuttajien keskuudessa, eli kielitaidon oppiminen. Se on monella edelleen este työpaikan saamiselle.

14.54 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Edustaja Vestman puhui hieman epämääräisesti sokeasta pisteestä RKP:hen viitaten. Minulle jäi hyvin epäselväksi, mitä hän siinä tarkoitti, enkä nyt tässä lähde perkaamaan kokoomuksen hieman ristiriitaisia linjanvetoja. Totean vain, että olen iloinen edustaja Multalan puheenvuoroista näissä kysymyksissä.

Kun puhuttiin siitä, että miten yhteiskunnan suhtautuminen vaikuttaa kotoutumiseen, niin sen vaikutus on ihan kiistaton fakta. Se on yksi syy myöskin siihen, miksi kotoutuminen on onnistunut paremmin 2000-luvulla tulleiden keskuudessa kuin vaikka 90-luvulla tulleiden osalta, ja aika yleisesti pidetään suurimpana syynä sitä, että me yhteiskuntana suhtaudumme tätä nykyä suopeammin muualta tulleisiin, muun näköisiin, toista taustaa edustaviin. Sittenhän meillä on toisaalta myöskin maan sisällä aika lailla isoja eroja kotoutumistuloksissa, ja siitäkin meidän kannattaa ottaa oppia ja pohtia, miksi tietyillä paikkakunnilla se onnistuu hyvin ja tietyillä paikkakunnilla heikommin.

Edustaja Vestman puhui sosiaaliturvasta yleensä, ja siinäkin tietenkin samat ongelmat koskevat sosiaaliturvan osalta niin Suomessa syntyneitä kuin muualla syntyneitä. On säädettävää kannustimien osalta, ja on tietenkin itsestään selvää, että työn hakuun tulisi kannustaa, ja siksi on oleellista, jos nyt vaikka puhutaan maahanmuuttajista, että työhön pääsyä ei estetä millään tavoin, vaan tehdään siitä mahdollisimman sujuvaa, mahdollisimman nopeaa, poistetaan niitä turhia odotusaikoja, niin kuin itse asiassa nyt tilapäisellä lakimuuтокsella on tehty tässäkin salissa. Tulisi pohtia vaikka muukalaispassikäytäntöä. Tällä hetkellä niitä ei myönnetä, ja se on ihan konkreettinen este sille, että ei päästä työhön kiinni. Minusta tämä on selkeä, yksinkertaisesti korjattavissa oleva asia, jolla pienen ryhmän ko-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

toutumista voitaisiin parantaa ja nimenomaan sitä, että pääsee työhön kiinni. Minä luulen, että me kaikki olemme sitä mieltä, että kun työhön pääsee kiinni, niin on jo hyvinkin pitkällä kotoutumispolulla.

14.57 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella on tosiaan tarkoitus auttaa ilman vanhempia maassa olevaa aikuistuvaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäisen elämän aloittamiseen, ja sehän tarkoittaa juuri sitä täällä peräänkuulutettua opiskelua tai työntekoa. Täällä on käytetty todella hyviä puheenvuoroja siitä, että kyse on haavoittuvasta, pienestä ihmisryhmästä, syrjäytymisen ehkäisystä ja yhdenvertaisuudesta.

Kun tässä lakiesityksessä todetaan, että tätä lakia ei sovelleta, jos perheenyyhdistäminen toteutuu, niin siksi tavallaan tämä ankkurilapsiproblematiikka ei tässä tullut esiin. Se on hyvä, että se nyt tuli myös tässä salissa selvästi sanottua, jos se ei kaikille ollut selvää. Myös se on hyvä, että täällä on monta kertaa todettu, ettei ole kyse subjektiivisesta oikeudesta, vaan siitä, että avun tarvetta arvioidaan ja sitä annetaan tarpeen mukaan. Kyse on tosiaan Suomessa jo olevista nuorista, joilla ei ole niitä omia vanhempia täällä itsenäistymisensä tukena. Heitä tässä monialaisella tuella voidaan ja halutaan tällä lakiesityksellä auttaa.

Kuten hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan — kun täällä on peräänkuulutettu tätä laajempaa katsantokantaa — kotoutumisen selonteko on tulossa eduskunnan käsittelyyn vielä tämän vuoden aikana, ja sen yhteydessä on sitten tarkoitus ja mahdollisuus arvioida tätä kotouttamisen palvelukokonaisuutta ja ylipäänsä kokonaisuutta, mihin edustaja Multalakin on täällä viitannut.

14.58 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Suora lainaus kokoomuksen turvapaikkapolitiitisesta ohjelmasta: ”Pysyvän oleskeluluvan saamisen tulee perustua henkilön integroitumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämän ensisijaisena mittana tulee työikäisiltä kansainvälisen suojelun perusteella Suomessa olevilta edellyttää usean vuoden opiskelutai työhistoriaa Suomessa oleskelun ajalta sekä kohtuullista kielitaitoa (suomi tai ruotsi). Lisäksi edellytyksenä tulee olla sitoutuminen yhteiskunnan sääntöjen noudattamiseen. Sen ulkomaalainen voisi osoittaa suorittamalla hyväksytysti suomalaisen yhteiskunnan peruskurssin ja kurssikokeen. Kurssin ja kokeen sisältö keskittyisi yhteiskunnan perustaviin sääntöihin sekä perusoikeuksien, kuten ihmisten fyysisen koskemattomuuden ja yhdenvertaisuuden, kunnioittamiseen kaikissa tilanteissa.” Kokoomus siis lähtee siitä, että samaan aikaan kun huolehditaan siitä, että yhteiskunnan kotoutumispalvelut alkuvaiheessa toimivat, tänne tulleilta myöskin edellytetään sitä, että tähän yhteiskuntaan ja sen perustaviin arvoihin sitoudutaan ja täällä jokainen tekee oman osansa myöskin työmarkkinoilla. Tässä ehkä kuulen puheenvuorojen perusteella, että kokoomuksen linja todella RKP:n linjasta poikkeaa. Me edellytämme ja haluamme edellyttää tänne saapuvilta myöskin omaa vastuunottoa.

15.00 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! En ole osallistunut tähän valiokuntatyöhön, mutta olen tässä koettanut siihen perehtyä ja olen kuunnellut tätä keskustelua. Minusta tämä esitys vaikuttaa hyvin perustellulta, niin kuin tässä vaikka edustaja Adlercreutzin ja Multalan erinomaisissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi. Mitä myös tiedän maahanmuuttajien ja erityisesti turvapaikanhakijoina tulleiden elämästä ja nuorten elämästä, niin yksi silmäänpistävä piirrehän on heidän tavaton yksinäisyytensä. Sen perusteella

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

kaikki tällainen toiminta, jossa heitä pyritään auttamaan ja olemaan jollain tavalla läsnä heidän elämässään, on ilman muuta arvokasta.

Edustaja Filatov täällä selosti hyvin myös sen, miksi tähän ei liity mitään tasa-arvo-ongelmaa, eli selvästi tätä on syytä puoltaa.

Kun täällä monet selvästi haluavat ilmaista hyvää tahtoaan sitä kohtaan, että maahanmuuttajat ja eritoten pakolaisina tulleet nuoret kotoutuisivat ja pärjäisivät ja integroituisivat Suomeen, niin minusta tässä ei pidä ollenkaan langeta omahyväisyyteen, kun me olemme kuitenkin Pohjoismaista minun käsittääkseni — en ole ihan viimeisiä tilastoja katsonut, mutta vanhastaan — tässä kaikkein heikoin. Pakolaistaustaiset integroituvat heikomminkin kuin työn perässä tulleet kaikkialla, kaikissa Pohjoismaissa, joita tunnen jo aikaisemman tutkijanurankin nojalla, ja Suomi ei pärjää tällaisessakaan vertailussa kovin hyvin.

Siksi ilman mitään tällaista nokittelua puolueiden välillä minusta kannattaa kyllä miettiä näitä meidän sosiaaliturvan ja työelämän sääntöjä. Ei ole ihan vailla perää se väite, että meillä kotoutetaan käyttämään sosiaaliturvaa. Minä olen tavannut Suomeen tulleet, jotka ovat kertoneet, että ensimmäinen asia, mikä opetettiin, oli toimeentulotuen hakeminen.

Ja yksi asia, joka selvästi erottaa Suomea heikompaan suuntaan, jos verrataan germaaniin maihin, on tämä oppisopimuksen hyvin vähäinen käyttö. Sehän on germaanisissa maissa hyvin tehokas kanava ihmisille, nuorille, joilla ei ole kovin hyvää pohjakoulutusta tai koulutusta lainkaan. Se on kuitenkin väylä päästä mukaan yhteiskuntaan.

Minusta sen miettiminen, miksi meidän sosiaaliturva ja työelämän säännöt yhdessä lopultakin tuottavat aika surkean lopputuloksen, olisi meille kaikille arvokasta ilman mitään puolueiden välistä nokittelua, koska se, että halutaan oikeasti tehdä Suomesta sellainen paikka, johon ihmiset voivat tulla, myös hädänalaiset — ja meidän voimme hyötyä siitä vielä taloudellisestikin — edellyttää kyllä sitten, [Puhemies koputtaa] että tätä sosiaaliturvaa ja työelämää katsotaan. Samat reformit auttaisivat suomalaisiakin työllistymään. — Kiitos.

15.03 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kunnioitan niin kaavamaisesti sitä kolmen minuutin puheenvuoroa, että puheenvuoroni lopussa jäi lukematta lyhyt lainaus, joka oli yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnosta hallintovaliokunnalle. Siinä on neljä lyhyttä kappaletta, joista kakkonen ja kolmonen kuuluvat näin: ”Esityksen tavoitteena on, että ilman huoltajaa Suomessa oleva lapsi tai nuori, jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua, on täysi-ikäistyttyään yhdenvertaisessa asemassa verrattuna lastensuojelun jälkihuollon piirissä oleviin nuoriin. Näin ollen ehdotetulla lainmuutoksella on tarkoitus asettaa toisiinsa nähden vastaavan kaltaisissa mutta eri lakien soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa olevat nuoret yhdenvertaiseen asemaan toisiinsa nähden.”

15.04 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Vielä on pakko tähän loppuun tarkentaa sitä, että niin kuin tuossa omassa puheenvuorossani sanoin, niin nimenomaan se kielikoulutus ja yhteiskuntaoppi — kuten täällä edustaja Vestmankin omassa puheenvuorossaan toi esiin — ovat avainasemassa. Nämä ovat sellaisia palveluja, mistä itse asiassa maahanmuuttajataustaiset ihmiset tuovat esiin, että nämä kaksi ovat ne, mitä pitäisi antaa ja mistä tulee varmistaa, että ne ovat olemassa. Minulle esimerkiksi voimakkaimmat vaatimukset maahanmuuttopolitiikan muuttamisesta ovat tulleet nimenomaan maahanmuuttajataustaisilta, jotka eivät voi ymmärtää esimerkiksi sitä, että meillä on mahdollisuus käyttää tulkkia aina, vaan että heidän mielestään se pitäisi rajata joihinkin tiettyihin vuosiin, vaikkapa kol-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

meen vuoteen, jolloin näiden ihmisten oikeasti on pakko ottaa vastuu siitä kielen opiskelusta ja ryhtyä opiskelemaan.

Minusta on tärkeätä, että tässä salissa keskustellaan näistä asioista. Toivoisin, että muutkin puolueet rohkeasti sukeltaisivat myös tänne ongelmakohtiin, mitä meillä kotouttamisessa esimerkiksi on. Ja on myöskin sanottava tähän, että meillä oli viime vuoden lopussa noin 413 000 vieraskielistä, jotka asuvat pysyvästi Suomessa. Kysymys ei siis ole pienestä joukosta ihmisiä, ja siellä on monenlaisia ihmisiä monenlaisilla taustoilla. On selvää, että tässä salissa on vastuu siitä, että sen määrän, mikä meillä on vieraskielisiä, me kestämmme sosiaalisesti mutta myös taloudellisesti — etenkin jos tämä kotouttamispolitiikka ei toimi. Siinä mielessä minusta tässä salissa on syytä käydä keskustelua myös tästä aiheesta, joka ehkä välillä vähän kimmastuttaakin.

15.06 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén puhui yhdenvertaisesta asemasta, ja tietysti on kaunis ele ajatella näin, mutta me emme ole yhdenvertaisessa asemassa kuitenkaan, koska tilanne on se, että kun tänne alaikäisenä turvapaikanhakija tulee ja sen jälkeen hän on järjestelmässä mukana, niin on ihan takuvarma, että hänestä pidetään huoli. Tällä hetkellä kuitenkin täällä liikkuu alle kaksivitosia kavereita, käytännössä katsoen yhteiskunnan ulkopuolella olevia ihmisiä vaikka kuinka paljon. Kukaan ei ole auttamassa heitä millään tavalla. Kukaan ei ole kiinnostunut niistä ihmisistä millään tavalla. Eikä heistä oikeastaan edes jutellakaan, vaikka heillä on ihan varmasti yhtä isot henkiset ongelmat ja monet muutkin ongelmat kuin näillä turvapaikanhakijoilla.

Nämä asiat eivät vain, ikävä kyllä, mene tasan tässä yhteiskunnassa. Nämä nallekarkit eivät jakaannu tasan, vaikka me tavallaan määrätyllä lailla haluamme. Kuitenkin kyllä minä näen, että esimerkiksi turvapaikanhakijana tänne tulevalle — olkoon kuka vain mitä tahansa mieltä — on suurempi moraalinen vastuu, ja kun hänelle annetaan apua, niin pitäisi olla suurempi motivaatio integroitua ja tehdä itse sen asian eteen jotain, koska ei täällä nyt oikeasti edes omia kansalaisia saada hoidettua sillä tavalla kuin pitäisi, eikä saada niitä kontakteja, niitä kavereita pyörimästä tuolta pitkin, sieltä missä nyt kukakin sitten asustelee. — Kiitoksia.

15.08 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En pyytänyt puheenvuoroani siksi, että olisin eri mieltä edustaja Laakson kanssa, vaan itse asiassa olen hyvin pitkälti samaa mieltä. Minä siteerasin yhdenvertaisuusvaltuutetun lausuntoa, jossa hän totesi, että juridisesti meidän tulee saada nämä eri ryhmät, tämä pienen pieni maahanmuuttajanuorten ryhmä ja sitten koko muu vastaavanikäisten suomalaisten nuorten ryhmä, yhdenvertaiseen asemaan. Asiallisesti ottaen olette varmasti aivan oikeassa: Olen todella huolissani siitä, kuinka paljon meillä on koko maassa syrjäytyneitä ihmisiä, erityisesti siellä nuorten miesten keskuudessa. Silloin voidaan sanoa, että meillä ei yhteiskunta toimi, jotkut viranomaiset, ovat ne sitten kunnan tasolla tai aluehallintoviranomaiset tai mitkä, eivät tee kaikkea sitä, mitä olemassa olevien lakien mukaan pitäisi tehdä. Tämä on suuri epäkohta ja suuri ongelma, ja siitä olen ihan samaa mieltä.

15.09 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko tarttua tähän edustaja Lindénin puheenvuoroon. Ilolla kuulen, että olette ajamassa myöskin kantasuomalaisille nuorille tätä, [Aki Lindénin välihuuto] ja olisinkin kysynyt: onko pääministeripuolue jo tuomassa tähän saliin ehdotuksen, jossa lisätään nämä samat palvelut kaikille alle 25-vuotiaille?

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2020 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä käsittelyssä kävi jo ilmi, että vaikka kyseessä on EU-direktiivistä johtuvia lakimuutoksia, niin kuitenkin tämä sähköön siirtohintojen sääntely nousi täällä oikeastaan kaikkein keskeisimmäksi aiheeksi, mistä puhuttiin.

Tässä valiokunnan mietinnössä on kyllä käsitelty varsin perusteellisesti asiaa, koska on oletettavissa, että hallitus on tuomassa vielä tämän vuoden aikana hallitusohjelman mukaisen esityksen siitä, millä tavalla näitä sähköön siirtohintoja voitaisiin Suomessa säännellä, ja kun tämä on asia, joka on erityisesti kuluttaja-asiakkaita närästännyt, ja voisi sanoa, että myöskin syy tähän nykytilaan löytyy tästä talosta. Me muistamme tämän vuosia sitten olleen tapaninpäivän myrskyn, jonka jälkeen Suomessa hyvin pikaisesti lähdettiin tekemään lainsäädäntömuutoksia, ja siitä johtuen meillä on se tilanne, jolloinka voisi sanoa, että tämmöisestä niin sanotusta luonnollisesta monopolista on tullut lähestulkoon rahanpaiminväline.

Talousvaliokunta on halunnut tässä yhteydessä jo kuulla asiantuntijoita sitä silmällä pitäen, että syksyllä tänne eduskuntaan sitten saadaan tämä hallituksen esitys. Erityisesti on haluttu kiinnittää huomiota näihin noudatettaviin laskentamalleihin ja kohtuullisen tuoton määrittämistapaan ja myöskin tähän tuoton suhteeseen yhtiöitten pääomarakenteeseen. Vaikka näitä koskevat sääntelyratkaisut eivät ole tämän esitetyn sääntelyn kohteena, niin pidän arvostettavana sitä, että talousvaliokunnassa on nimenomaisesti nyt tähän asiaan haluttu tässä mietinnössäkin ottaa kantaa ja ikään kuin viitoittaa tietä sille, mitä sitten syksyllä odotetaan.

Arvoisa puhemies! Sinällänsä tämä itse lakiesitys ja siihen tehty mietintö on kannatettava ja eteenpäin vietävä, mutta todellakin täällä — monien muiden edustajien tavoin — jään odottamaan sitä, mitä hallitus on tuomassa syksyllä eduskunnan käsittelyyn.

15.12 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Niin yksityisessä kuin julkisessa omistuksessa olevat sähköverkkoyhtiöt ovat nostaneet hintoja vuodesta toiseen. Talouskriisin keskellä tulisi hillitä siirtohintojen nousua sekä leikata verkkoyhtiöiden monopolituottoja ostovoiman vahvistamiseksi. Omakotiliiton kyselyssä 92 prosenttia vastaajista piti sähköön siirtohinnoittelua kohtuuttomana. Myös hallituksen suunnalta on esitetty samanlaisia näkemyksiä. Nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä on vain muodollinen yhteys

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

sähkön siirtohintojen määräytymiseen, vaikka siirtohintojen hillitsemisen piti alun perin olla tämän lakiesityksen keskiössä. Käsiteltävän esityksen ulkopuolelle on jätetty jo lausuntokierroksella tammikuussa olleen lakiesitysluonnoksen keskeiset muutosesitykset.

Sähkön siirtohintoihin vaikuttavat sekä sähköverkkotoiminnan kustannukset ja sähköverkkoinvestoinnit että verkkoyhtiöille sallittu sähköverkkotoiminnan tuotto. Sekä hallitusohjelman kirjaukset että tammikuinen hallituksen esitysluonnos olivat puutteelliset siirtohintojen pistämiseksi kuriin. Niissä esitetyillä toimenpiteillä ei riittävällä tavalla puututa kustannustehottomaan sähköverkon rakentamiseen eikä lainkaan kohtuuttomiin monopolituottoihin. Ministeriön valiokunnalle toimittama vastaus osoittaa, ettei hallitus ole aikeissa edelleenkaan puuttua tähän yhteen ydinongelmaan eli verkkoyhtiölle sallittuun tuottoon.

Kokoomuksen lakialoitteella puututaan tehokkaasti siirtohintoihin. Edellytämme, että verkkoyhtiöille sallittu tuotto heijastaa todellisuudessa verkkoon sitoutunutta pääomaa sekä liiketoiminnan lähes olematonta riskiä. On täysin kohtuutonta, että sähköverkkomonopolin omistaja voi saada nykyisin sijoittamalleen pääomalle yli 30 prosentin tuoton. Lisäksi haluamme, että sähköverkko rakennetaan mahdollisimman kustannustehokkaasti ja säävarmuuden saavuttamiseksi käytetään maakaapelirakentamisen vaihtoehtoisia keinoja. Haluamme ylipäättään lisätä sähkönkäyttäjien oikeuksia.

Valiokunnan asiassa kuulemat professorit ovat nostaneet esille tismalleen samoja sähkön siirtohinnoittelun valvontamalliin liittyviä ongelmia. Valiokunnan saamien lausuntojen valossa sähköverkkoyhtiöt saavat nykyisin ylituottoa, koska sähköverkkoon sitoutunut pääoma, jolle siis se tuottoaste lasketaan, määritetään kahdeksan vuotta voimassa oleviin standardiyksikköhintoihin perustuvan laskennallisen verkon arvon perusteella. Edelleen lausuntojen perusteella verkkoyhtiöt hyötyvät kiinteästä tuottoasteesta, koska — suora sitaatti lausunnoista — ”tämä tarjoaa merkittävästi suuremmalla vieraan pääoman osuudella toimivalle yhtiölle huomattavaa” taloudellista etua. Viivyttely sähkön siirtohintoihin puuttumisessa on näin ollen siis sähköverkkoyhtiöiden etu ja heikentää kuluttajien asemaa. Miksi hallitusrintama esti asiantuntijoiden lausuntojen huomioon ottamisen mietinnössä? Tämä on hyvä kysymys.

Teen mietinnön vastalauseen mukaiset muutosesitykset perusteluihin sekä vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset 1–6.

15.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On arvostettavaa, että politiikassa voi myöntää tehneensä virheitä, ja kunnioitettavaa, että sen jälkeen vielä haluaa ne virheet myös korjata. Surullista taasen on se, jos tietää ongelman mutta ei edes halua sitä korjata.

Siirtohinnat ja monopolituotot sähköyhtiöillä on asia, josta yleisesti ihmiset ovat sitä mieltä, että ne ovat kohtuuttomia. Sähkön siirtohintoihin liittyvät kysymykset ovat ehkä eniten viime vuosina palautetta aiheuttanut asia, ja sosiaaliseen mediaan mutta myös suoraan meille kansanedustajille lähetetään kuvia isoista siirtohinnoista, jopa sellaisista tilanteista, joissa itse sähkön osuus laskussa on käytännössä olematon tai lähes nolla ja siirtomaksu sitten erittäin suuri.

”Sähköverkkotoiminta on luonnostaan monopoli, eikä ihmisillä ole mahdollisuutta valita, miltä verkkoyhtiöltä he hankkivat siirtopalvelut. Monopolilla rahastamiselle on pistettävä viimein stoppi. Kohtuuden on astuttava kehiin ja lakiin säädettävä tiukemmin yleiset vaatimukset hinnoittelun kohtuullisuudesta ja valvontamallin sisällöstä. Verkkoyhtiöiden tuotto kokonaisuutena voisi näin jopa puolittua ja esimerkiksi Carunan tuotto pudota 70

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

prosenttia, mikä näkyisi asiakkaan lompakossa.” Näin kirjoitti kokoomuksen kansanedustaja Heikki Vestman tehdessään kokoomuksen lakialoitteen, jossa siis pyritäisiin puuttumaan sähkönsiirron ylihinnoitteluun. Lakialoite, jonka kokoomuksen eduskuntaryhmä on allekirjoittanut, leikkaisi verkkoyhtiöiden tuottoa, lopettaisi verkkoyhtiöiden yli-investoinnit ja jättäisi itse asiassa säävarmuuden tason ihmisten itsensä päätettäväksi. Esitys myös vapauttaisi pienet verkot monopolista ja vaatisi monopoleilta suurempaa yhteiskuntavastuuta välttämättömyyshyödykkeen tarjoajina. Kokoomus esittikin, että siirtopalvelu on tuotettava mahdollisimman kustannustehokkaasti, ja tällä saataisiin vuoteen 36 mennessä jopa 900 miljoonan euron säästö tulevaisissa investoinneissa, kun valittaisiin aina kustannustehokkain säävarmuusratkaisu.

Kokoomuksen ryhmä on valiokunnassa tehnyt hyvää työtä ja tuonut näitä esityksiä edustaja Vestmanin lakialoitteesta myös valiokunnan käsittelyyn, ja toivotaan, että hallituspuolueilta löytyisi lopulta ymmärrystä Suomen kansalle, joka hyvin yksimielisesti näkee sähkönsiirtohintojen kohtuuttomuuden. [Puhemies koputtaa] Me pääsemme näistä vielä tällä viikolla äänestämään.

15.18 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaankin kyseessä teknisempiä muutoksia, mutta on tärkeää, että sähkönsiirtohintoja koskevaa lainsäädäntöä tuodaan mahdollisimman pian tänne eduskuntaan käsiteltäväksi. On hienoa, että myös kokoomus toi esiin, että virheitä on tehty aiemmillä vaalikausilla tämän asian osalta. Tietysti siinä on ollut monia muitakin puolueita mukana tekemässä näitä virheitä, mutta myöskin kokoomuksen johdolla tämä lainsäädäntö on nykyään sellaista, että voimme vain yrittää korjata virheitä — mikä on toki tärkeää.

Kuten me tässä toteamme, talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa ongelmallisina on pidetty erityisesti tällä hetkellä noudatettavia laskentamalleja, kohtuullisen tuoton määrittämistä ja sen suhdetta yhtiöiden pääomarakenteeseen. Tulevassa esityksessä näihin kaikkiin asioihin pitää löytyä vastauksia. Nämä sääntelyratkaisut eivät ole nyt kuitenkaan mukana tässä paketissa.

Laskentamallien erilaisten tulkintojen lisäksi on kiinnitetty huomiota asiantuntijakuulemisissa siihen, mitkä ovat kansallisen lainsäädännön liikkumavarat. Tätäkin on tulkittu hyvin eri tavoin, ja on kyllä aika huolestuttavaa, että asiantuntijakuulemisissa ja ministeriössä käsitykset poikkeavat näinkin laajasti toisistaan.

Nyt toki talousvaliokunta ei kuullut laajasti asiantuntijoita. Esimerkiksi professoreita tai muita tutkijoita olisi hyvä kuulla enemmän. On tärkeätä, että me olemme sitoutuneet tietopohjaiseen päätöksentekoon, ja sen takia tässä talousvaliokunta toteaa, että pitää kattavasti ja avoimesti selvittää, valmistella ja vertailla säätelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia, jotta myöhemmin tänä vuonna annettavilla ehdotuksilla voitaisiin saavuttaa markkinoiden toimivuuden, kustannustehokkuuden ja kuluttajan näkökulmasta paras mahdollinen siirtohintojen säätelymalli. Tämä oli se kohta, jossa kokoomus ei tullut tämän muotoilun taakse ihan täysin, jossa tosiaan edellytetään, että kattavasti ja avoimesti selvitetään säätelyvaihtoehtoja. Tietysti on hyviä esityksiä myös, ja kokoomuksen kanssa toivottavasti teemme sitten yhteistuumin, kun tämä lakipaketti saadaan ja käydään sitä keskustelua. Ihan todella mielellään sitä keskustelua käydään yhdessä, koska aika monen puolueen voimin on tehty näitä virheitä, joita on nyt sitten vaikeampi korjata jälkikäteen. [Puhemies koputtaa] Mutta toki siihen pyrimme kaikin keinoin.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

15.21 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tuossa edustaja Holopainen aukaisi aika hyvin tätä ongelmatilannetta, mikä tähän, tai oikeastaan tulevaan hallituksen esitykseen, liittyy. Tämä esityshän sinänsä oli aika tekninen, mikä nyt oli talousvaliokunnan käsittelyssä, mutta kuten on täälläkin todettu, niin tässä aika hyvin talousvaliokunta käsitteli myös tätä tulevaa hallituksen esitystä ja nosti jo esille niitä keskeisiä kynnyskysymyksiä, mitkä siihen esitykseen liittyvät. Esitänkin eduskunnalle lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallituksen syksyllä eduskunnalle annettavaan esitykseen sisällytetään kattava joukko sähkön hintaa alentavia toimenpiteitä, muun muassa madalletaan kohtuullista tuottoa pienentämällä laskennallisia pääoman kustannuksia.”

Siis se oma analyysini tästä tilanteesta on aika lailla sellainen, että ongelma on tässä kohtuullisen tuoton kaavassa ja etenkin siinä, että se kaava antaa oman pääoman kustannuksille liian ison lopputuleman, ja kun niitä oman pääoman kustannuksia lasketaan sitten taas omalla CAP-mallilla siellä kohtuullisen tuoton kaavan sisällä, niin tästä kaikesta tulee sellainen lopputulema kuin muun muassa edellisellä valvontajaksolla, jolla kohtuullinen tuotto on ollut jopa 6,4. Ja tällaisina aikoina, jolloin muuta pääomaa, lainapääomaa, saa hyvin edullisesti, tulee esiin se kysymys, kuinka paljon tuottoa pitää saada sille omalle pääomalleen, kuinka paljon yhtiön kuuluu saada omalle pääomalleen tuottoa. Tuntuu siltä, että ne tuottovaatimukset ovat olleet jopa kohtuuttomia.

Sitten vielä aivan lopuksi, puhemies, totean sen, että tämä sähkön hinnoitteluongelma on sinänsä syntynyt ja nostettu poliittiseen keskusteluun PS:n syksyllä 2017 tekemässä vaihtoehtobudjetissa, ja olemme aina sopivassa yhteydessä tämän asian tänne eduskuntaan tuoneet äänestettäväksi — useissakin budjettikäsittelyissä ollaan tästä asiasta äänestetty. On hyvä, että nyt vihdoinkin viimein on todellakin syntymässä tällainen hallituksen esitys, mutta haluaisin painottaa sitä, että siellä ei ole vielä kiinnitetty huomiota kunnolla tähän WACC-kaavaan eli kohtuullisen tuoton kaavaan, ja etenkin tämä seikka täytyisi ottaa tässä uudessa hallituksen esityksessä huomioon. [Juhana Vartiainen: Kokoomuksen vastalauseessa!]

15.24 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun haluan kannattaa edustaja Vestmanin tekemiä esityksiä.

Tähän itse asiaan: Ymmärrän tietysti sen, että näin nopealla aikataululla kesken käsittelyprosessin varmaankaan hallitus ei korona-aikana olisi taipunut muuttamaan esitystään, mutta sen sijaan, että täällä kuittaillaan siitä — kuten tapahtui edellisellä kyselytunnilla — kuka on tehnyt virheitä, tai naureskellaan hieman sille asialle, hallitus ottaisi asian vakavasti ja pohtisi, voisiko tätä kokoomuksen vastalauseessa esitettyä mallia hyödyntää, kun myöhemmin tuodaan tänne eduskuntaan käsiteltäväksi sähköverkkoihin liittyviä lakiesityksiä. Tässä vastalauseeseen perusteena nimittäin on lakialoite, joka on siis tosiaan koko kokoomuksen eduskuntaryhmän allekirjoittama, ja se on myös erittäin huolella laadittu, eikä siis ole... Ehkä joskus lakialoitteita saatetaan tehdä myös, sanotaanko näin, ikään kuin keskustelun herättäjiksi, mutta tässä on erittäin tarkasti pohdittu, että tämä on sellainen, joka voitaisiin myös toteuttaa.

Silloin kun lakialoitteille saadaan vahva kannatus eduskunnassa — ja vaikuttaa siltä, että ainakin osa perussuomalaisista oli myös tämän kokoomuksen vastalauseeseen takana — niin silloin voidaan muutoksia saada aikaan ihan siltä pohjalta, että eduskunnassa on lakialoitteita jätetty. Nyt vaikuttaa siltä, että ainakin vihreistä löytyy myös katumusta korjata vanhoja virheitä, ja varmaan kaikilla voisi kuvitella olevan tahtoa korjata ylisuurta ikään

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

kuin monopolituottoa nauttivien sähköverkkoyhtiöiden mahdollisuuksia kerätä sitä tuottoaan, ja varmasti löytyisi yhteisymmärrystä sitten katsoa oikeasti tarkemmin, olisiko tämä nyt se malli, joka hallituksellekin kelpaisi.

Sinäällään asian historiahan nyt tietenkin on siinä mielessä ymmärrettävä, että myrskyn seurauksena — en nyt muista, mikä sen myrskyn nimi oli — veloitettiin, että on rakennettava ikään kuin sääturvallisuutta, ja se on täysin ymmärrettävää, mutta siinä vaiheessa ei ymmärretty sitä, että olisi tullut kirjata lakiin myös tämä mahdollisimman kohtuullinen tapa siitä säävarmuudesta huolehtia. Täten nyt se on mahdollistanut sitten sen, että sähkön siirtohinnot käytännössä ovat nousseet hyvinkin nopealla tahdilla, vaikka sitä on pyritty tässä matkan varrella myös suitsimaan.

Mikä on myös hienoa kokoomuksen vastalauseessa, on se, että pyritään vastaamaan siihen, että sähköön kuluttajalla olisi mahdollisuus pystyä itse siitä säävarmuudesta huolehtimaan. Varsinkin haja-asutusalueilla tämä voisi olla erittäinkin kustannustehokas tapa myös sähköverkkoyhtiön näkökulmasta.

15.27 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! En tiedä, miksi viime eduskuntakaudella hallitus ei tehnyt mitään asialle, kun en itse niin tiiviisti seurannut asiaa. Itse olin silloin erityisavustajana, kun Carunan sähköverkkoja myytiin. Kokoomus painoi kovaa päälle, että sähköverkot eivät ole sellaista strategista omaisuutta, jonka pitäisi olla julkisen sektorin hallinnassa. Silloin jo nähtiin ne seuraukset, mihin se johtaa, ja vasemmistoliitto silloin yksin jäi puolustamaan sitä julkisomistusta. Kun kaikki ovat nähneet, kuinka siinä sitten kävi, mikä oli jo silloin näkyvillä, niin en tiedä, miksei asialle sen jälkeen mitään tehty, mutta on todella hienoa, että nyt eduskunnassa tuntuu olevan näin laaja yhteisymmärrys siitä, että tähän asiaan pitää puuttua, ja olen luottavainen, että ministeri tuo meille hyvän esityksen toivottavasti jo ensi syksynä. Vähän ihmettelen, kun välillä oppositio on sitä mieltä, että tähän saliin pitää tuoda tällaisia asioita, ja välillä ei, mutta minusta ehdottomasti syksyllä tämä asia on tähän saliin tuotava.

15.28 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessähän on kysymys EU-normiston toimeenpanosta, ja se on sillä tavalla suurelta osin tekninen, mutta me talousvaliokunnassa halusimme kuitenkin tietysti kuulla alan parhaita sähkötekniikan professoreita varmistuaksemme siitä, sitooko tämä nyt hyväksyttävä lakiehdotus näitä myöhempiä siirtohinnoitteluun liittyviä ratkaisuja, ja myös oppiaksemme näitä siirtohinnoittelun kysymyksiä, joita tämäkin ehdotus sivuaa.

Kun nämä jakeluverkot ovat monopoli — olivat ne sitten yksityisiä tai julkisia monopoleja — niin siinä on joka tapauksessa olennaista se, millä tavalla tällaisen monopolin toimintaa säädellään. Itsekin olin ensiksi taipuvainen ajattelemaan, että jäädään sitten odottamaan viisaan hallituksemme esitystä, mutta kun perehdyimme näiden kahden Suomen johtavan sähkötekniikan professorin avustuksella näihin siirtohintojen hinnoittelukaavoihin, me ymmärsimme, miten suuri ongelma tällä hetkellä näissä laskentasaännöissä vallitsee, ja tässä sai itsenikin huolestumaan se, että hallitus ja ministeriö eivät oikein olleet halukkaita ottamaan onkeensa tästä akateemisesta kritiikistä, joka kuitenkin oli mitä perustelluinta. Tämähän on hieman tekninen asia, mutta tosiaan liittyy siihen, pannaanko omakotitalojen omistajat ja sähkönkäyttäjät maksamaan huomaamattaan implisiittisesti vielä tulevista investoinneista ja niistä kustannuksista, joita tulevaisuuden sähkönkäyttäjille koituu. Tämän vuoksi minä olen itsekin mukana tässä kokoomuksen vastalauseessa, jos-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

sa yksinkertaisesti velvoitetaan napakammin hallitusta ottamaan tämä kritiikki onkeensa, ja olen itse hieman huolissani valiokuntakeskustelun jälkeen ja tämänkin keskustelun jälkeen siitä, millainen esitys hallitukselta itse asiassa on tulossa ja huomioiko se sen kritiikin, joka omasta mielestäni aika vastaansanomattomasti perustelee sitä, että nämä tämänhetkiset hinnoittelusäännöt eivät ole hyvinvoinnin kannalta ja monopolin sääntelyn kannalta parhaalla mahdollisella tavalla laadittuja. Tässä voi hyvinkin käydä niin, että edustaja Saramo joutuu syksyllä pettymään, kun hän huomaa, että hallituksen esitys ei johda niihin lopputuloksiin, joita tässäkin salissa on laajasti vaadittu, ja tämä kokoomuksen vastalause, jos sen lukee tarkkaan valiokunnan [Puhemies koputtaa] mietintöä vasten, osoittaa myös tätä merkittävää haastetta ja eroa.

15.31 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Alkuun tietenkin kannatan kaikkea, mitä edustaja Vähämäki edellä esitti.

Olin halunnut edustaja Saramolle hienoisesti korjata hänen puheenvuoroansa, kun hän totesi, että vasemmistoliitto jäi yksin puolustamaan sähköverkon kansallista tilannetta. Kyllä perussuomalaiset ovat olleet sähköverkon myyntiä vastaan koko sen ajan, kun tästä asiasta on keskusteltu, ja on todella mukava huomata nyt, että siirtohinnat ja muut ovat saaneet tämän eduskunnan yhdentymään, kaikki tulemaan perussuomalaisten linjoille tässä asiassa. Viimeksi aiheesta keskusteltiin ihan muutamia päiviä sitten, ja pääministeri silloin totesi tuovansa syksyllä sellaisen esityksen, jossa päästään näihin sähkön siirtohintoihin vaikuttamaan, ja vetosi siihen, että koronan takia tänne saliin ei tuoda sellaisia asioita, jotka voisivat herättää ristiriitoja. Sen keskustelun pohjalta tämä asia ei kyllä herättänyt tässä salissa ristiriitoja, toisin kuin esimerkiksi edellä käsitelty kotouttamisraha ja muu vastaava. Eli odotan kyllä kovan kovasti sitä, että tämmöinen oikeallinen esitys saadaan aikaiseksi.

Oli pakko tarkistaa omasta huhtikuun sähkölaskusta, mitä nämä hinnat tällä hetkellä ovat: yhden kuukauden, huhtikuun, laskussa — ei siis talvilämmitysaikaa, ei kesälämmitysaikaa, vaan puolivälikausi — sähkövero 66 euroa 67 senttiä, sähkön hinta 61 euroa 19 senttiä ja sähkön siirtohinta 123 euroa 45 senttiä. Eli tällaisilla lukemilla mennään ihan tällaisessa normaalissa purulaatikko-omakotitalossa tällä hetkellä. Samaan aikaan on arvioitu, että kun ihmiset siirtyvät korkean sähkönsiirtohinnan vuoksi erilaisiin vaihtoehtoihin lämmitys- ja sähköntuottamismalleihin, niin siirtohinnat tulevat vain nousemaan, kun sähköverkon käyttäjämäärä vähenee. Eli tähän on nyt kyllä ihan oikeasti korkea aika saada aikaiseksi muutos, ennen kuin tämä lähtee täysin lapasesta, samalla kun kotitalouksien osalta käyttövara, ostovara, hiipuu kaiken aikaa, kun liikkumiseen, lämmittämiseen ja elämiseen menee koko ajan enempi rahaa ja töiden riittävyys on koko ajan vaakalaudalla. Eli sitä syksyistä esitystä odotellessa. — Kiitos.

15.34 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hämmästelen, että tietopohjaiseen päätöksentekoon sitoutuneen hallituksen kansanedustajat ovat talousvaliokunnan kokouksen pöytäkirjan mukaan äänestytäneet tuolta mietintöluonnospohjasta pois sellaisia kappaleita, joissa nimenomaisesti tuodaan riippumattomien asiantuntijoiden taholta esille tätä kritiikkiä. Minkä ihmeen takia valiokunnan pöytäkirjan mukaan hallituspuolueiden edustajat äänestivät pois asiantuntijoiden esille nostamaa kritiikkiä? Mistä tällainen tavoite salata tähän sähköverkkojen sääntelyyn liittyviä ongelmia kumpuaa?

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Tässä keskustelussa on nostettu esille yksityisiin sähköverkkoihin liittyviä ongelmia, ja haluan vielä kerran korostaa sitä, että sähköverkkojen omistus ja niiden sääntely ovat kaksi eri asiaa. Ne on tärkeä erottaa toisistaan, koska tämän lainsäädännön ja sen valvonnan kautta pystytään puuttumaan sekä yksityisessä omistuksessa olevien että julkisessa omistuksessa olevien verkkoyhtiöiden toimintaan ja hinnoitteluun. Sähköverkkosääntely, siis se, joka lopulta määrittää, kuinka paljon yksittäinen kuluttaja joutuu siitä sähkönsiirrosta maksamaan, on hyvin monimutkaista. Se on hyvin teknistä, ja valitettavasti on niin, että monen poliitikon tiedot ja taidot eivät välttämättä sitten niihin yksityiskohtiin riitä. Ja juuri tästä syystä kokoomus on valmistellut valmiin lakialoitteen, jossa poliittinen tahtotila ja toisaalta sitten tieto ja osaaminen tältä alalta yhdistyvät.

Haluan nostaa esille tosiaan myös sen, että julkisessakin omistuksessa olevat verkkoyhtiöt ovat paljon siirtohintoja nostaneet ja myöskin jakaneet hyvin anteliaasti voittoa omistajilleen. Olen tässä julkisiin tietoihin perustuen tehnyt laskelman, jossa on arvioitu käyttöpaikekokoaisesta, siis sähkönkäyttäjäkokoaisesta, verkkoyhtiöiden maksamia voitonjakoluonteisia eriä. Tämän laskelman perusteella yksityisessä omistuksessa oleva Caruna Espoo Oy on 2018 maksanut per käyttöpaiikka 137 euroa voittoa ja sitten, jos katsotaan julkisessa omistuksessa olevia verkkoyhtiöitä, Kymenlaakson Sähköverkko Oy 170 euroa per käyttöpaiikka, Savon Voima Verkko Oy 146 euroa per sähkönkäyttöpaiikka, Järvi-Suomen Energia Oy 80 euroa voittoa per sähkönkäyttöpaiikka.

Kysyn: miten Hirvensalmella asuvaa senioria, jolla ei ole varaa tai joka ei raaski lämmittää asuntoaan korkeiden siirtohintojen takia, lämmittää se, että täällä nostetaan toistuvasti esille seitsemän vuoden takaisia asioita, jotka liittyvät Fortumin verkkojen kauppamiseen, [Puhemies koputtaa] kun hallituksen käsissä olisivat ne ratkaisut, joilla tämän seniorin sähkölaskua konkreettisesti [Puhemies koputtaa] voitaisiin leikata?

15.37 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Ainakin itse toivon, että jos tähän liittyy ongelmia ja ristiriitoja, niin ne tuodaan ihan avoimesti esiin, ja myös ne vaikeudet — sanotaan nyt, vaikka täällä ei haluttu puhua niistä kokoomuksenkin tekemistä virheistä — mikäli siellä on niiden jäljiltä vielä vaikeuksia saada tämä asia kuntoon, koska kuten olemme keskustelleet, niin eihän se helppo jälkikäteen ole palata siihen pisteeseen, missä oltiin, kun niitä virheitä on tehty. Mutta kaikki täytyy yrittää, että siihen päästään.

Minulle sopisi hyvin laittaa tästä pidemmätkin selvitykset mietintöön, mutta kannattaa varmaan tiedustella nyt sitten laajemmin, mitä näkemyksiä eduskunnasta löytyy.

Itse pidin taas erikoisena, kuten tässä totesin, että edustaja Vestman ei halunnut tähän mietintöön tuoda tätä huomiota siitä, että talousvaliokunta pitää tärkeänä ”kattavasti ja avoimesti” selvittää, valmistella ja vertailla sääntelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia, jota myöhemmin tänä vuonna annettavilla ehdotuksilla voidaan saavuttaa markkinoiden toimivuuden kustannustehokkuuden ja kuluttajanäkökulmasta paras mahdollinen siirtohintojen sääntelymalli. Siihenhän tässä pyritään. Tuntuu siltä, että siellä tavallaan nyt ehkä haluttiin jo tehdä tässä sitä lakipakettia, jota ei kuitenkaan koronan takia ja syystä tai toisesta tähän tuotu.

Itse ainakin toivon, että päästäisiin pian sellaiseen tilanteeseen, jossa ei lykätä asioita tämän koronaepidemian takia. Aika vaikea tietää etukäteen, mitkä ovat poliittisesti ristiriitaisia ja tavallaan haasteellisia asioita. Kyllä siihenkin liittyy semmoinen riski, että me teemme tai joku taho tekee — puhemiesneuvosto tai kuka sitten linjaakin hallitusyhteistyössä, mitä asioita tänne tuodaan — poliittista valintaa siitä, mitkä asiat viivästyvät. Toi-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

von, että mahdollisimman pian päästään siihen, että tämä lainsäädäntökäytäntö on ihan samanlainen kuin normaalitilanteessakin.

Esimerkiksi talousvaliokunnalla on edelleen yksi kansalaisaloitteen mietintö odottamassa tänne saliin pääsemistä ja sen hyväksyntää, ja voisi ajatella, että sekin on erittäin kiireellinen mietintö.

Tämä asia pitää myös saada kuntoon mahdollisimman pian, ja ehdottomasti tietopohjaista päätöksentekoa ja valmistelua. Kuten sanottu, niin varmasti tarvitaan enemmänkin asiantuntijoita kuin nämä kaksi, joita on nyt kuultu. Toivottavasti myöskään meidän lainsäädäntötyömme ei ole sellaista, että työryhmiin jatkuvasti otetaan iso edustus suoria edunsaajia. Tämäkin on ihan käsittämätöntä. Tuntuu, että on oikein suomalainen maan tapa, [Puhemies koputtaa] että lainsäädäntöä tekevät edunsaajat, kun heitä pitäisi kuulla.

15.40 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Mitä tulee eri puolueiden aiemmin tekemiin virheisiin, niin koska tämä asia nyt täällä jatkuvasti nostetaan esille, haluan muistuttaa, että Fortumin sähköverkkojen kaupassa esittelevä ministeri oli vihreiden ministeri Haavisto. Tämän ratkaisun takana hallituksessa olivat myöskin sosiaalidemokraattien ministeri, RKP:n ministeri, kokoomuksen ministerit. Mitä tulee muiden puolueiden vastuuseen tästä tilanteesta, niin minun on todettava, että en ole vielä havainnut sellaista toteuttamiskelpoista, tehokasta ratkaisumallia minkään muunkaan puolueen esittämänä. Kävin läpi vasemmistoliiton esittämiä ratkaisuvaihtoehtoja. Sieltä löytyy esimerkiksi lakialoite, jossa hinnoittelukatto, korotuskatto, oli toki esitetty — väärään pykälään, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain väärään pykälään. Tämä korotuskatto on sinänsä tärkeä asia, ja sehän tuolta nykyaikasta jo löytyy, mutta se ei sinänsä leikkaa tai hillitse siirtohintojen korotusta, se ainoastaan jaksottaa niitä.

Mitä tulee muutamien puolueiden esittämään ratkaisuun siitä, että lakiin tulisi kirjata Ruotsin mallin mukaisesti jokin tietty tuottoprosentti, jolla vaikutettaisiin suoraan verkkoyhtiöiden saamaan tuottoon, niin tällainen malli, jossa yksityiskohtaisesti lainsäätäjä tai ministeriö tai jokin poliittinen taho päättää valvontamenetelmien sisällöstä, on todettu EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä sähkömarkkinadirektiivin vastaiseksi. Sen sijaan kokoomuksen malli on sopusoinnussa EU-oikeuden kanssa. Siinä esitetään yleispiirteiset periaatteet tämän valvontamallin sisällöstä, ja näillä periaatteilla käytännössä sitten sähkönsiirtohintoihin vaikuttava verkkoyhtiöiden tuotto leikkaantuisi.

Meidän vastalauseemme lausumaehdotuksissa on tuotu esille nämä meidän ratkaisuvaihtoehtomme. Luen tästä ensimmäisen lausumaehdotuksen. Haluamme, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jolla alennetaan sähkönsiirtohintoja säätämällä lakiin yleiset periaatteet hinnoittelun valvontamenetelmien sisällöstä siten, että sähköverkkotoimintaan sidotun pääoman arvo heijastaa verkkotoimintaan tosiasiaa sitoutuneen pääoman määrää ja sähköverkon rakentamisen kustannuksia, joihin tehokkaasti toimivalla yhtiöllä olisi mahdollisuus, että tuottoaste heijastaa verkkoyhtiökohtaista pääomarakennetta sekä liiketoiminnan erittäin vähäistä riskiä ja että verkkoyhtiöitä kannustetaan investointien tehokkuuteen”. Kun kuuntelin tuossa edustaja Vähämäen puheenvuoron, niin ymmärsin, että olette samoilla linjoilla tämän kokoomuksen vastalauseen kanssa, [Puhemies koputtaa] ja teidän edustajahan valiokunnassa tähän meidän vastalauseeseemme yhtyi, ja toivon myöskin teiltä tälle tukea.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

15.44 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Jäin miettimään, kun täällä on erittäin mielenkiintoisia, hyviä keskusteluja ja puheenvuoroja pidetty ja etsitty syyllisiä tähän tilanteeseen, miksi verkkomaksut ovat niin kalliita. Se oli Manta-myrsky, mikä pyöräytti liikkeelle tämän verkostojen uudelleenrakentamisen, ja siitä on jo vuosia aikaa, kun se kyseinen myrsky oli. Sen myrskyn jälkeen jäi kymmeniätuhansia asuntoja ilman sähköä ja suuria taloudellisia tappioita tuli monellekin ihmiselle sen sähköpuutteen takia.

Tästä sähkön siirtohinnasta ja yleensä koko tästä sähkön verotuksesta: minä luulen, että jokainen, joka on kuntapäätäjänä mukana ja tietää, että on kunnallisia sähköyhtiöitä olemassa, aiheuttaa omalla toiminnallaan, kun he hyväksyvät tämän piiloverotuksen siitä, että sähköyhtiöt joutuvat antamaan osinkoja emolle tuottovaatimuksesta — eiköhän meitä ole useampia tuhansia tähän syylistyneitä, jotka aiheuttavat sähkön hinnan ja sähköveroston hinnan paineita.

Se, mitä minun mielestäni pitäisi nyt tehdä, jollakin tavalla saada eteenpäin, on saada tasa-arvoiseen asemaan harvaan asutuilla alueilla olevien ihmisten siirtomaksut, koska he joutuvat per capita maksamaan paljon enempi sitä siirtohintaa kuin tämmöisellä tiheällä kaupunkiseudulla olevat ihmiset ja sähkökuluttajat. Se olisi ainakin se ensimmäinen ratkaisu, mikä pitäisi tehdä.

15.45 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Minkä takia meidät on valittu tänne eduskuntaan? Siksi, että me olemme lainsäätäjiä. Se tarkoittaa, että yksittäinen kansanedustaja voi jättää lakialoitteita, toimenpidealoitteita tai talousarvioaloitteita. Edustaja Vestman on toiminut juuri oikein. Hän on täyttänyt, tehnyt sen velvollisuuden, mitä hänen äänestäjänsä odottavat. Siksi he ovat äänestäneet hänet tänne, että hän tulee ja korjaa lakeja, jos vanhoissa laeissa on huonoja kohtia, riippumatta siitä, mitkä puolueet ovat vastuussa siitä.

Niin kuin edustaja Vestman totesi, silloisessa hallituksessa olivat mukana muutamat isot puolueet mutta siellä olimme mukana myös me kristillisdemokraatit. Me olemme osasyylisiä tähän virheeseen. Miksi sen pitäisi olla niin vaikeaa myöntää, että tässä talossa tapahtuu aina, joka hallituskaudella, virheitä, ja sen takia järjestetään vaalit? Kansa pääsee vaikuttamaan. Tulee uusia edustajia, jotka korjaavat näitä virheitä, niin kuin nyt tässä tapauksessa yritetään porukalla korjata aikaisemmin tehtyjä virheitä.

15.47 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Semille ja edustaja Östmanille erittäin tärkeistä puheenvuoroista. Edustaja Semi nosti esille piiloverotuksen, joka on juurikin oikea termi siihen toimintaan, jota julkisessa omistuksessa olevat sähköverkkoyhtiöt harjoittavat. Yksi ratkaisuhan on todella se, että omistajaohjausta kuntapäätäjät kunnissa käyttävät siihen, että sitä kautta ei sitten kunnan taloutta tilkitä.

Mitä tulee Hannu- ja Tapani-myrskyjen vuodenvaihteessa 2010—2011 tekemiin tuhoihin, niin on totta, että nämä myrskyt aiheuttivat laajoja sähkökatkoksia ja niiden johdosta poliittinen paine sille, että täytyy tehdä lakimuutoksia, jotta sähköverkot pistetään parempaan kuntoon ja säävarmemmiksi, kasvoi suureksi, ja lainsäätäjä teki lakiin vaatimukset siitä, että sähköverkkojen tulee tällaiset laatuvaatimukset täyttää. Sähkömarkkina-laissa ei edellytetä maakaapelointia, siis sitä, että ne ilmajohdot laitetaan sinne maan sisälle, vaan siellä edellytetään ainoastaan, että verkot täyttävät tietyt laatuvaatimukset. Asema-kaava-alueilla sähkökatkos ei saa olla yli kuusi tuntia pitkä ja haja-asutusalueella yli 36 tuntia pitkä.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Se, mistä on tullut ongelma, on, että laki ei samaan aikaan edellytä, että nämä säävarmuusvaatimukset tulee täyttää mahdollisimman kustannustehokkaasti. Samaan aikaan valvontamalli, joka määrää sen siirtohinnan, kannustaa verkkoyhtiötä voimakkaasti investoimaan uusiin verkkoihin, jotta nämä laatuvaatimukset saavutetaan. Kun tämä tosiasia, että laki ei edellytä kustannustehokkuutta, siis valitsemaan kaikkein halvinta, kustannustehokkainta, säävarmuustoimea, yhdistetään siihen, että hinnoittelun valvonta kannustaa investoimaan massiivisesti, syntyy kierre, jossa verkkoyhtiön kannattaa taloudellisesti laittaa ilmajohdot vaikka kallioon, koska verkkoyhtiö siitä taloudellisesti hyötyy ja laskun maksaa lopulta loppukäyttäjä, sähkönkäyttäjä, kukin meistä, sähkölaskussaan.

Tästä syystä kokoomuksen lakialoitteessa puututaan myöskin tähän kustannustehottoon verkon rakentamiseen. Me edellytämme, että lakiin tulee vaatimus siitä, että säävarmuusvaatimukset ja ylipäättään verkkotoiminta tulee järjestää mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla. Esitämme, että sähkönkäyttäjille annetaan myöskin vapautta valita halutessaan matalampi säävarmuuden taso verkkoyhtiön maksamaa korvausta vastaan. Tätä kautta yksittäiset sähkönkäyttäjät pystyisivät hyödyntämään esimerkiksi aggregaattia säävarmuuden järjestämiseen tilanteessa, jossa maakaapelointi tai muutoin säävarman verkon rakentaminen olisi loppukäyttäjälle erityisen kallista. Annetaan siis lisää oikeuksia ja vapautta loppukäyttäjille ja suitsitaan tällaista tuhlaamista, jota tähän säävarmuuden vaatimuksen saavuttamiseen tällä hetkellä valitettavasti liittyy.

15.50 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron, kun tuossa edustaja Semi totesi, että olisi ihan tärkeimpiä asioita saada alueellista porrastusta näihin sähkönsiirtohintoihin. Tätähän on tosiaan Pohjoismaissa, Ruotsissa muun muassa on tämä alueellinen hinnoittelu. Itse asiassa kristillisdemokraatit tekivät viime syksynä jo esityksen tästä, että meillä Suomessa tulisi tämä asia myöskin nyt tutkia ja katsoa, minkä verran voitaisiin sitä kautta myöskin tulla vastaan haja-asutusalueen ihmisiä. Ruotsissakaan se ero ei ole suuren suuri, mutta kuitenkin. Kyllä minä katsoisin, että kun monta kertaa haja-asutusalueella on niitä pieniä mummonmökkejä ja muita vastaavia, joissa tosiaankin tuntuu, että se varsinainen sähkökulutus ei kyllä kovin suurta ole, mutta sitten nämä siirtohinnoittelut ovat todella kalliita ja nämä laskut ovat kohtuuttomia ihmisille, jotka muutenkin elävät siellä hyvin pienellä toimeentulolla ja joutuvat esimerkiksi liikkumisestaan maksamaan monin verroin enemmän kuin kasvukeskusten julkisten liikennevälineitten äärellä elävät.

Sen tähden toivon, että tämä asia nyt näitten syksyllä tänne saliin tuotavien esitysten kohdalla tulisi otettua huomioon — että, edustaja Semikin, nyt siellä hallituspuolueessa pidätte tätä silmällä. Muistaakseni, jos oikein muistan, niin Ruotsissa tämä on toteutettu sen sähköveron sisällä, jollakin tavalla porrastettu siellä sähköveron sisällä, tai joku tämän tyyppinen se maksusysteemi siellä on. Toivon, että tutustutte siihen malliin ja se otettaisiin käyttöön täällä Suomessa.

15.52 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Östman totesi hienosti, että on hyvä, että voidaan tunnustaa ja tunnistaa, että kun virheitä on tehty, niin se uskalletaan sanoa, ja niitä tulee jokaisella hallituskaudella, ja näinhän on, eikä kukaan tässä ole kieltänyt, ettei olisi ollut virheitä. En tiedä sitten, kuinka kauan voidaan kantaa semmoista kollektiivista vastuuta edellisten hallitusten tekemisistä, etenkin jos ei ole ollut täällä mukana — vaikka olisi omakin puolue kyseessä, niin vaikuttamismahdollisuudet taas meillä nykyisillä kansanedustajilla ovat kuitenkin rajalliset siihen, mitä on tehty aiemmin. Mutta

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

kannattaisi miettiä, miten näitä virheitä vältettäisiin aina, kun se on mahdollista, ja pohtia lainvalmistelun tapaa, onko se riittävän avointa ja laadukasta Suomessa, voidaanko jotain näistä mokista jo ennaltaehkäistä. Tätähän pohtii yhtenä osana muun muassa avoimuusrekisterityöryhmä, joka valmistelee lainsäädäntöä siihen, millä tavalla me voimme tietää paremmin, kuka lobbaa ketäkin. Minä luulen, että tämä kysymys on ainakin osaselitys nyt siihen, minkä takia tällaisia mokia on tullut: on kuunneltu liikaa sellaisia tahoja, joilla on oma lehmä ojassa asian taloudellisissa vaikutuksissa ja liian vähän tutkittua tietoa. Se puoli pitäisi saada kuntoon lainvalmistelussa. Minun mielestäni tässä valiokuntavaiheessa aika hyvinkin kuullaan eri alojen asiantuntijoita, ja se on myös avointa, mitä he ovat sanoneet, mutta on täysin epäselvää, minkälaista tietopohjaa esimerkiksi erityisavustajiin kohdistuva vaikuttamistyö sisältää. On tosi tärkeää, että tämä laadukas ja avoin lainvalmistelu alkaa jo sieltä ministeriöistä lähtien.

Tietysti on hienoa, että edustaja Vestman on tähän aihepiiriin hyvin perehtynyt, ja me varmasti voimme tätä talousvaliokunnassa yhdessä — toivon mukaan — pohtia sitten, niin että saadaan parhaat ratkaisut tehtyä syksyllä, kun tämä asia tulee käsittelyyn. Valitettavasti tässä eduskunnan ja hallituksen toimintamallissa yksittäisten kansanedustajien lakialoitteet aika harvoin toteutuvat sellaisinaan — parhaimmillaan ne voivat kirittää ja silloin tällöin mennä läpi — mutta uskoisin, että tässä on niin iso tahtotila, että tämä asia on saatava kuntoon. Eduskuntaa pitäisi varmaan myös resursoida vähän paremmin, niin että täälläkin päässä voidaan tehdä sitä lainsäädäntötyötä, joka eduskunnalle kuuluu.

15.54 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Holopainen kiinnitti aivan oikein huomiota siihen, että eri intressiryhmien tavoitteet voivat vaikuttaa lainsäädännön sisältöön, ja tästä esimerkkinä haluan nyt nostaa esille tammikuisessa hallituksen lakiesitysluonnoksessa olleen esityksen siitä, että verkkoyhtiöiden tuoton alijäämän tasoitusjaksoa pidennettäisiin nykyisestä 4+4 vuodesta 8+4 vuoteen, eli annettaisiin verkkoyhtiöille mahdollisuus tulevaisuudessa tehdä niitä hinnankorotuksia, jotka tällä nykyisellä tasoitusjaksolla jäivät tekemättä. Verkkoyhtiöitä valvova viranomainen Energiavirasto on tammikuussa antamassaan lausunnossa tästä lakiesitysluonnoksesta todennut nimenomaan, että tällainen malli olisi loppukäyttäjien edun vastainen, ja kehotankin hallitusta kiinnittämään todella tarkkaan huomiota lain valmistelussa siihen, ettei sitten sieltä tule lopulta esityksiä, jotka ovat kuluttajien etujen vastaisia.

Mitä tulee tähän siirtohintojen alueelliseen porrastukseen, jota edustaja Semi ja edustaja Essayah nostivat esille, sähkön hintahan muodostuu karkeasti siten, että noin kolmasosa siitä on veroja, kolmasosa on sähköenergian osuutta ja kolmasosa on sitten sitä sähkönsiirron osuutta, ja juurikin verotuksen kautta, siis sähköveroa alueellisesti sääntelemällä, olisi mahdollisuus vaikuttaa loppukäyttäjän, kuluttajan, maksaman sähkölaskun suuruuteen ja tasata näitä alueellisia eroja. Sen sijaan en pidä mahdollisena lain kannalta sellaista ratkaisua, että siirtohintaa ruvettaisiin alueellisesti porrastamaan. Kuten kuvattu, siirtohintoja valvotaan tällaisen valvontamallin perusteella, joka on kaikille verkkoyhtiöille samanlainen, ja verkkoyhtiöiden olosuhteet, esimerkiksi verkon kunto, vaikuttavat siihen, millaiseksi siirtohintä tämän valvontamallin perusteella muodostuu. Se, että haja-asutusalueilla on lähtökohtaisesti korkeammat siirtohinnat, johtuu toki siitä, että siellä verkon rakentaminen on suhteessa kalliimpaa pitkien välimatkojen vuoksi, mutta kuten todettu, sähköveron kautta tällaista alueellista helpotusta lienee kaikkein tarkoituksenmukaisinta rakentaa. On toivottavaa, että hallitus tällaista vaihtoehtoa pohtisi.

15.57 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On tosiaankin näin, että jos mokaa, niin silloin pitäisi moka tunnustaa. Tietysti tässä sähköverkkoasiassa pitkälti se, minkä takia tästä varmaan keskustellaan vielä tulevaisuudessakin, johtuu siitä, että siitä kuitenkin niin paljon tuli sitä kritiikkiä etukäteen, ja sähköverkkojen myymisestä Carunalle oli niin kovat keskustelut, että ei ollut ainakaan missään nimessä se tilanne, että se olisi jollekin tullut yllätyksenä, että niin kävi. Sen takia se on vähän eri juttu, kun tehdään joku virhe. Tietysti tällainen virhe kun on tehty, niin sehän on sanomatta selvää, että sitä on pakko sitten korjata jollain tavalla, ja etenkin tällä hetkellä nyt sitten hallituksen esityksissä ja näissä tulee ottaa se huomioon, niin kuin hyvin edustaja Vestman on näitä asioita tuonut esiin, eliikkä problematiikkaa tulee olemaan jatkossakin, jos ei tiettyjä muutoksia tulla tekemään.

Monet täällä salissa puhuvat, että ovat kuulleet ja ovat kansalaiset lähettäneet kirjettä, mutta minun ei tarvitse sitä tehdä — katson omaa sähkölaskua. Minulla on yksi kappale ulosmitattuja omakotitaloja, jossa on sen verran pakkasvahtia siellä, että se pitää paikat niin sanotusti sulana, etteivät putket jäädy siellä, ja se on sellainen pari kolme kymppiä, mitä se kuluttaa virtaa kuukaudessa, mutta satasen lasku sieltä joka ikinen kuukausi tulee, ja en pääse siitä eroon yhtään millään, koska tilanne on se, että se on pakko pitää; en voi sanoa irti sitä sähköliittymää, koska ongelma on se, että putket jäätyvät.

Nyt olisi kuitenkin ehdottoman tärkeää, että tämä menisi nyt kerralla maaliin ja ymmärrettäisiin ottaa koppi siitä, että seuraavan kerran kun tulee vastaavia juttuja, kun oikeasti puhutaan paljon niistä ongelmista ja niistä käydään keskusteluita niin mediassa kuin täällä salissa kuin valiokunnissa ja on asiantuntijoita ynnä muuta, niin pitäisi vain oikeasti siinä kohtaa kun me sitä lainsäädäntöä teemme, oikeasti tehdä se kerralla, eikä niin että tehdään tällainen torso ensin ja sitten väännetään vuositolkulla siitä — ja sitten täällä väännetään siitä ehkä sitten todella hyväkin ratkaisu. Se olisi paras hieroa silloin yhdellä kertaa. Tämä ei ole ihan ainoa tapaus, missä tuntuu siltä, että hälytyskellot ovat kilkattaneet vaikka kuinka paljon ja keskustelua on ollut, mutta siitä huolimatta ei ole tehty niitä korjausliikkeitä, mitä pitää tehdä, ja sitten ne tehdään myöhemmin uudestaan. — Kiitoksia.

16.00 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on tehty suurehko numero siitä, että aikaisemmin on tehty virheitä, kun sähköverkkoa on myyty. Oikeasti on kuitenkin niin, että olennaista meidän hyvinvointimme kannalta ja sähkötehokkaan ja oikeudenmukaisen hinnoittelun kannalta on sen monopolin säätely. Loppujen lopuksi se on niin, että voidaan saavuttaa hyvä lopputulos, oli se verkko sitten yksityisessä tai julkisessa omistuksessa, jos se säätely on järkevää. Siksi tämä menneisyyden niin sanottujen virheiden vattominen ei tässä nyt ehkä ole niin relevanttia kuin se hyvän säätelymallin hakeminen, josta täällä Heikki Vestman on puhunut.

Toinen asia, joka tuli mieleen, oli se, että kuuntelin ilolla täällä edustaja Holopaisen puheenvuoroa, kun hän puhui tästä asiantuntijoiden versus asianosaisten kuulemisesta eduskunnassa. Se on ollut itsellenikin väkevä kokemus, nyt kun täällä viisi vuotta olen ollut, miten monissa valiokunnissa se usual suspects -lista, tavanomaisten asiantuntijoiden lista, oikeastaan koostuu edunvalvojista. Olen ottanut sen omaksi asiakseni ja huomaan ilokseni, että edustaja Holopaisella on samanlainen pyrkimys, että pyydetään akateemisia, riippumattomia asiantuntijoita, jotka kykenevät näitä asioita ja yleensä kaikkia asioita valaisemaan mitä loistavimmalla tavalla.

Kaikkein räikeintä tämä asianosaisten ylivalta on kyllä tietysti työmarkkinalainsäädännössä, jossa Suomessa vieläkin ainoana Pohjoismaana näyttää vallitsevan sellainen poliit-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

tinen kulttuuri, että näille joillekin järjestöille, eritoten Elinkeinoelämän keskusliitolle ja SAK:lle, näytetään antavan jonkinlainen lainsäädäntövalta ja jopa odotetaan heiltä sellaisia välipuheita, joita sitten eduskunnan pitäisi muka sellaisenaan noudattaa. Tämä toimintatapa on yksi syy siihen, että meillä on Pohjoismaiden korkein rakenteellinen työttömyys, alhaisin työllisyysaste ja merkittävä kestävyysvaje julkisessa taloudessa, enkä luule, että työmarkkinoiden tilanne paranee, ennen kuin tässä valtiovalta, eduskunta ja hallitus ryhdistäytyvät suhteessa näihin etujärjestöihin.

Sitähän osoittaa myös se tilanne, jossa me tällä hetkellä olemme, kun työllisyysreformien suunnittelu on ulkoistettu järjestöille, joilla ei ole aikomustakaan sellaisia reformeja tulla esittämään. Tämä on minun mielestäni tässä edustaja Holopaisen esille ottamassa loistavassa ja tärkeässä kysymyksenasettelussa itse asiassa kaikkein räikein puute varsinkin, kun järjestöjen valmistelu on sellaista, että siitä ei jää jälkeä tai dokumentteja, siitä neuvotteluprosessista ei tiedetä mitään ja vain lopputulos tulee tänne. — Kiitos.

16.03 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perusuomalaisten jättämä lausuma on erittäin kannatettava ja hyvä. Täytyy muistuttaa tässä myös, että kyllä sähköverkon myynti on ollut virhe, ja sen me voimme täällä reilusti myöntää. Se, että sähköverkot aikoinaan myytiin — taisi Perussuomalaiset muuten olla ainoa puolue, joka sitä vastusti — on osoittanut sen, että ei ole mitään rajaa hintojen nousulle, ja se sähkönsiirron hinta osuu eniten juuri sinne maaseudulle ja niiden ikääntyneiden ihmisten omaan rahakukkaroon. Ne yhteydenotot ovat kyllä todella jopa liikuttavia, kun miettii, että sähkönsiirto voi maksaa enemmän kuin itse sähkö. Vaikka siellä ikäihminen kuinka yrittää kituuttaa ja säästää sammuttelemalla niitä valoja ja ei lämmitä sitä omaa saunaansa, mahdollisesti sähköllä toimivaa, niin ei se mitään hyödytä, koska se hintalappu on silti edelleen suuri.

Perussuomalaiset ovat esittäneet vaihtoehtobudjeteissa jo aikaisemminkin sitä, että sähkönsiirtohintoihin kiinnitetään huomiota ja niihin puututaan, ja on hyvä asia, että täällä keskustellaan näistä perussuomalaisten esiin nostamista asioista. Ei saa olla rangaistus se, että sinulla on sähkölämmitystalo tai käytät sähköä. Kohtuuttomat siirtohinnat ovat juuri-kin rangaistuksia. Ne ovat toki rangaistuksia myös sille, että omistat oman asunnon vaikkapa tuolla maaseudulla jossakin metsän sisällä, ja sitten ne kustannukset osuvat juuri sinne kaikkein pienituloisimpiin eläkeläisiin, heille, joita meidän tulisi kiristämisen sijaan kannustaa pärjäämään ikääntyneenä, asumaan, elämään, olemaan omassa kodissaan.

Eli erittäin kannatettava perussuomalaisten lausuma.

16.05 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Jännäksi menee tämäkin keskustelu. Minä seurasin maahanmuuttokeskustelua autosta ajellessani Pohjanmaalta tänne ja totesin vain itselleni, että kyllä tämä debatti on mielenkiintoinen. Siihen olisi ollut kiva osallistua, ja nyt pääsen osallistumaan tähän.

Myönsin siis äsken avoimesti ja rehdisti, että kristillisdemokraatit olivat silloin mukana sixpack-hallituksessa, kun tämä päätös syntyi, ja taas perussuomalaiset voivat sanoa sen, että he olivat ainoa puolue, joka vastusti, siis ainut puolue, joka oli oikeassa. Tämähän on yleensä se asetelma tässä salissa, että ainoat oikeassa olevat ovat perussuomalaiset.

Täytyy vähän tsekata, mitä tapahtui silloin ja mitä tapahtuu esimerkiksi tänä päivänä. Siis Fortumhan omisti sen verkon, eikö vain? Ja Fortum on pörssi-yhtiö. Pystyykö valtio sitten puuttumaan siihen? Pystyykö omistajaohjausministeri puuttumaan pörssi-yhtiön liiketoimintaan? Onko jollakin vastaus siihen? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei pysty!] — Ei

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

pysty. Se nähtiin Finnair-tapauksessa ihan taannoin. Tämä on hyvä pitää mielessä myöskin, kun perussuomalaiset kritisoivat tätä tehtyä päätöstä silloin. Tämä on hyvä pitää mielessä, jos me jossakin vaiheessa syynäämme, mitä tapahtui sillä kaudella, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa.

Se, mitä minä tässä yritän tuoda esille, on se, että jokaisella hallituskaudella tapahtuu virheitä, oli siellä sitten perussuomalaisia tai demareita tai kristillisdemokraatteja tai koomuslaisia, mutta meidän tehtävämme on käydä avointa keskustelua ja arvioida, pystymmekö me korjaamaan tehtyjä virheitä. Parastahan olisi se, että sekä hallituspuolueet että oppositio puolueet voisivat löytää yhteisen sävelen siihen ja korjata näitä tehtyjä virheitä. Mutta siis se varsinainen yrityskauppa on vaikea korjata, mutta me voimme ehkä lainsäädännön avulla tehdä muita korjauksia, jotka vaikuttavat näihin hintoihin, jotka nyt ovat ihan ylisuuria, mikä koskee erityisesti vähäosaisempia ihmisiä, jotka joutuvat maksu-miehiksi ja -naisiksi.

16.07 Matti Semi vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Juvoselle sen verran, että silloin, kun tätä Caruna-kauppaa sen aikaisessa hallituksessa käytiin, niin silloinen ministeri Arhinmäki jätti niissä neuvotteluissa eriävän mielipiteen siihen pöytäkirjaan, että sitä kauppaa ei pitäisi tehdä, ja vastusti sitä kaupan syntyä. Se oli hallituspuolueista ainoa, joka julkisesti toi esille, että nyt ollaan tekemässä huonoa ratkaisua suomalaisten kannalta.

Mutta puheenvuoron pyysin tähän liittyen ihan siksi, että kun katson noita tilastoja, missä päin ovat korkeimmat hinnat näissä siirtomaksuissa, niin kyllä ne menevät tuonne harvaan asutulle alueelle Kainuuseen, Itä-Suomeen, jopa Pohjois-Pohjanmaalle. Missä on harvempia asuinalueita, niin siellä on todella kalliit siirtomaksut. Oliko Caruna vasta seitsemäs niissä tilastoissa siirtomaksujen osalta, eli kyllä myös tämä meidän oma järjestelmämme vaatii sitä muutosta, että me saamme tasapainotettua, jotta nämä mökin mummot ja papat pystyvät asumaan kotonaan niin pitkään kuin kynnelle kykenevät kauppareissuja tekemään ja ajokortin saavat pidettyä, että siellä harvaan asutuilla alueilla pystyvät liikkumaan. Tämä on varmaan se meidän isompi työ tässä syksyllä käydä sitä keskustelua lisää vielä.

16.09 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen ei ollut tässä aiemmin paikalla, kun täällä käytiin keskustelua juurikin tästä sähköverkkoyhtiöiden omistuspohjan vaikutuksesta siirtohintoihin. On tosiaan totta, että luonnollinen monopoli on syytä pitää julkisessa omistuksessa. Luonnollisella monopolilla siis tarkoitetaan tilannetta, jossa kilpailua ei pääse syntymään, vaikka laki vapauttaisikin tilanteen kilpailulle. Vaikka sähköverkkoyhtiöt vapautettaisiin siitä alueellisesta monopolista, jossa ne nyt toimivat, niin kilpailua ei syntyisi. Sen sijaan syntyisi hallitsematon tilanne, jossa sitä monopoliasemaa käytettäisiin täysin holtittomasti ja väärin.

Nimittäin monopoli on luonnostaan ahne. Se kuuluu monopolin luonteeseen. Tämä on todella selkeästi havaittavissa siitä, miten julkisessakin omistuksessa olevat verkkoyhtiöt ovat toimineet. Kuten aiemmin toin esille, useat julkisessa omistuksessa olevat verkkoyhtiöt ovat jakaneet sähkönkäyttöpaikkakohtaisesti enemmän voittoa kuin esimerkiksi yksityisessä omistuksessa oleva Caruna Espoo Oy. Esimerkkinä Järvi-Suomen Energia Oy, Kymenlaakson sähköverkko Oy. Kaikkia sähköverkkojahan, jakeluverkkojahan ei ole Suomessa yksityistetty, kuten tässä keskustelussa on ollut viitteitä, vaan todella merkittävä osa sähköverkoista on edelleen julkisessa omistuksessa. Yksityisesti omistettuja verkkoyh-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

tiöitä, joissa siis on yksityinen enemmistöomistaja, ovat Carunan verkot sekä Elenian verkot. Todella siirtohinnat ovat nousseet merkittävästi myös julkisessa omistuksessa olevissa yhtiöissä. Esimerkkejä: Järvi-Suomen Energialla vuonna 2008 sähkönsiirto 7,5 senttiä kilowattitunti, nyt 19 senttiä per kilowattitunti; Pohjois-Karjalassa PKS Sähkönsiirrolla vuonna 2008 sähkönsiirto 7 senttiä per kilowattitunti, nyt 16 senttiä per kilowattitunti; Kajaave Kainuussa 8 senttiä per kilowattitunti vuonna 2008 ja nyt 19 senttiä per kilowattitunti.

Eli oleellinen asia on se, miten lain ja valvonnan kautta, siis sääntelyn kautta puututaan tähän verkkoyhtiöiden toimintaan, jossa sähkön siirtohintoja on nostettu myös sitä varten, että omistajalle ollaan pystytty maksamaan isoja voittoja. Ja juuri tähän ongelmaan kokoomuksen lakialoitteella puututaan. Oleellista on löytää nyt ne ratkaisut, ei velloa niitä seitsemän vuoden takaisia virheitä, joihin useat puolueet ovat olleet osallisia, kuten täällä on käynyt esille.

Mitä tulee perussuomalaisten aiemmin esittämiin ratkaisuihin, niin annan toki arvoa sille, että olette siirtohintoja pitäneet esillä. Mutta pelkkä huoli tai ratkaisuvaatimukset eivät asiaa ratkaise, vaan oleellista on löytää ne tehokkaat keinot, toteuttamiskelpoiset keinot, joilla lainsäädännön kautta pystytään verkkoyhtiöiden toimintaan puuttumaan. Sellainen ratkaisukeskeinen lähestyminen on tämän kokoomuksen lakialoitteen ytimenä. Kiitän niitä perussuomalaisia kansanedustajia, [Puhemies koputtaa] samoin kristillisdemokraattien edustajia, jotka tämän lakialoitteen ovat allekirjoittaneet.

16.12 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Sen verran vielä täytyy mainita tästä, kun Fortum sähköverkon myi Carunalle: Vaikkakaan hintoihin tämä ei olisi vaikuttanut — mikä nyt ei välttämättä pidä sekään paikkaansa, mutta jos ajatellaan se asia niin, että hinnat olisivat olleet aivan samat — niin joka tapauksessa se tuotto olisi mennyt Suomen valtion sataprosenttisesti omistamalle yhtiölle. Eli sitä kautta se raha olisi kuitenkin jäänyt huomattavasti enemmän siihen meidän yhteiseen hyvään kuin nyt kun se karkailee pitkin maailmoja. Että sen verran täytyy edustaja Östmanin puheeseen kommentoida.

16.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vielä tähän Caruna-kauppaan sen verran, että täällä edustaja Semi nostikin esille sen, että todellakin siellä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa Arhinmäki jätti eriävän merkinnän pöytäkirjaan siihen myyntiin liittyen. Tavallaan se koko kaupan alku ja juuri lähti siitä, että Fortumilta poistettiin tällainen velvoite ylläpitää näitä sähköverkkoja, jolloinka se ikään kuin sitä kautta sitten vapautui myyntiin, elikkä siinä tavallaan tehtiin strateginen linjamuutos Fortumin tehtävään, ja sitä kautta sitten tämä myynti tuli mahdolliseksi. Sitä esitteli omistajaohjausministeri Haavisto, ja myöskin sitten varmasti energia-asioista vastaavana ministerinä ministeri Vapaavuori oli myöskin mukana tässä toimenpiteessä. Carunan silloinen osakeomistus ainakin siinä vaiheessa jakautui niin, että noin parikymmentä prosenttia oli suomalaisilla eläkeyhtiöillä ja sitten 80 prosenttia kansainvälisillä sijoittajilla, että siitä se muodostui, mutta ihan oikein, niin kuin täällä edustaja Laakso totesi, niin totta kai Fortumin omistuksessa nämä tuotot olisivat olleet silloin selkeästi suuremmat suomalaiseen yhteiskuntaan kuin mitä ne tällä hetkellä ovat ja valtaosin todellakin karkaavat sitten muualle.

Niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa tullut hyvin esille, niin nyt on sitten aika tehdä korjausliikkeitä, ja vaikuttaa siltä, että tämä edustaja Vestmanin tekemä ja varmasti myöskin monien muitten edustajien tukema lakialoite olisi yksi sellainen, millä päästäisiin eteenpäin. Toivon tosiaankin, että kun hallitus nyt sitten syksyllä tuo tämän esityksen, niin

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

täällä nyt tarkasti tutkittaisiin ja ei mentäisi siihen, että kun joku esitys tulee opposition puolelta, niin sitä ei voi sitten ottaa tarkastelun alle, vaan nimenomaan ajateltaisiin, että nyt kaikki parhaat mahdolliset esitykset pöydälle ja yritetään niistä sitten saada sellainen esitys, mikä tosiaankin kansalaisten oikeustajuun kävisi ja toisaalta toisi sitten sen tarvittavan sähköntoimitusvarmuuden, mitä tietenkin tarvitaan, mutta ei mahdollistaisi näiden ylisuurten voittojen tekemistä tällä siirtohinnoittelulla.

16.15 Peter Östman kd: Edustaja Laakso, olen kanssasi ihan samaa mieltä, jos jossittelaa. Mutta jos oikein lähdetään jossittelemaan, niin näiden verkkojen ei olisi pitänyt koskaan olla pörssiyhtiön omistuksessa. Jotta me olisimme varmoja, ettei tällaisia vahinkoja tapahtuisi, niin sen olisi pitänyt olla valtion täysin, sataprosenttisesti omistama yhtiö, mutta ei pörssiyhtiö. Päätösvalta olisi ollut silloin meillä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiksi veronkantoon liittyviksi väliaikaisiksi säännöksiksi

Hallituksen esitys HE 74/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 8/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Avaan keskustelun. — Edustaja Essayah.

Keskustelu

16.16 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä käsittelyssä kristillisdemokraatit ja kokoomus äänestivät tämän pykälämuutosesityksen, joka koski tätä maksujärjestelyjen kohteena olevan arvonlisäveron palautuksen korkoa. Hallituskinhan teki tämän käsittelyn aikana kohtuullistamisen eli laski tämän viivästyskoron tuohon kahteen ja puoleen prosenttiin, mutta me katsoimme tässä omassa vastalauseessamme, että kun monissa maissa on kokonaan luovuttu koron perimisistä tässä tilanteessa, kun kysymys on kuitenkin nimenomaisesti näitten yritysten auttamisesta ikään kuin omilla verovelvoillansa tämän kuolemanlaakson yli, niin ei ole syytä periä korkoa, vaan olimme sen määritelleet tuossa omassa vastalauseessamme viitekoroksi, ja viitekorkohan on tällä hetkellä nolla.

Erityisesti vielä halusimme tuossa vastalauseessamme muistuttaa tässäkin tilanteessa salia siitä, että kun Verohallinnon järjestelmä on niin taipumaton, kansankielellä sanottuna kökkö, että siitä ei pystytä laskemaan oikein näitä viivästyskorkopäiviä, niin tuntuu aivan kohtuuttomalta, että niiltä päiviltä, kun yrityksillä ei itse asiassa ole edes käytössä sitä rahaa, kuitenkin tuo korko joudutaan maksamaan, jolloinka siihenkin vedoten — eli tähän verojärjestelmän toimimattomuuteen, maksujärjestelmän toimimattomuuteen — tuntuisi oikealta ja kohtuulliselta se, että tässä pidättäydettäisiin pelkästään tähän viitekorkoon.

Arvoisa puhemies! Tästä tosiaankin äänestettiin. Sinällänsä on toki tärkeää, että tämä arvonlisäveron palautusmahdollisuus on otettu käyttöön, koska tämä on ollut asia, jota oike-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

astaan, voi sanoa, jo heti tuossa koronaviruksen alussa useammalta taholta tuotiin esille, että tämä olisi yksi kaikkein helpoimmista tavoista antaa sitä likviditeettiä sinne yritysten kas-
saan, mutta parempi toki nytten kuin ei milloinkaan.

16.18 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Äsken kävimme keskustelua siitä, että aikai-
semmat hallitukset ovat tehneet virheellisiä päätöksiä, joita pitäisi korjata. Nyt olisi tässä
oiva mahdollisuus korjata, ennen kuin on myöhäistä.

Siis poikkeuksellisesta kriisitilanteesta selviämiseksi on tärkeää, että yritysten maksu-
valmiutta tuetaan myös verotusmenettelyn joustoilla. Järjestelyt eivät saa kuitenkaan ai-
heuttaa tarpeettomia kustannuksia yrityksille.

Suomen Pankin 1.6.2020 julkaistujen ennakkotietojen mukaan yrityslainojen keskkor-
ko on 1,30 prosenttia, siis keskkorko. Se tarkoittaa sitä, että paremmin menestyvät yrityk-
set maksavat todennäköisesti reippaasti alle yhden prosentin ja sitten vähän heikommassa
asemassa olevat maksavat enemmän. Nyt kuitenkin tässä hallituksen esityksessä ne yrityk-
set, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa, siis ne, jotka ovat kärsineet pahasti tästä
koronakriisistä, joutuisivat maksamaan sellaista korkoa, joka on reippaasti yli sen keskiko-
ron. Siksi pidän valitettavana, että hallitus ei ole kyennyt ohjaamaan tietojärjestelmien
muuntamiseen riittäviä resursseja, joilla koronmaksuperusteena olevat päivät saataisiin
vastaamaan sitä aikaa, jona koron laskun perusteena oleva rahamäärä on ollut yrityksellä
käytössä.

Tämä vastalause, jonka kokoomus yhdessä kristillisdemokraattien kanssa on tehnyt, on
erittäin kannatettava.

16.20 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Elinkeinoelämän järjestöt ovat pitäneet
tärkeänä tätä arvonlisäveron lainapalautusta, ja nyt se on toteutumassa. Se kohdistuu kaik-
kiin arvonlisäverovelvollisryhmiin, kuukausi-, neljännesvuosi- ja kalenterivuosisikohtaises-
sa menettelyssä oleviin ja koskee alkuvuoden, aivan alkuvuoden kolmen ensimmäisen
kuukauden arvonlisäveroja, niitä siis palautettaisiin. Ja koskee tämä kyllä sitten vielä ka-
lenterivuosisikohtaisessa menettelyssä neljännestä vuoden 2019 maksetuista arvonlisäve-
roista. Tässä on siis jo maksetuista, erääntyneistä ja jo maksetuista, arvonlisäveroista ky-
symys.

On tietenkin selvää, että korkoa ei pitäisi periä ennen kuin nämä palautetut arvonlisäve-
rot ovat yrityksen tilillä. Se on tietysti pakko myöntää. Verohallinnon järjestelmät eivät
kuitenkaan taivu ennen kuin ensi vuoden puolella siihen, että tuo korko perittäisiin oikeal-
ta ajalta. Nyt se peritään siitä eräpäivästä lähtien, ja tämä pyrittiin ottamaan huomioon sillä
tavalla, että tätä korkoprosenttia alennettiin 3:sta 2,5 prosenttiin vuosikorkona.

Se on selvä tietysti, että kaikenlaisiahan täällä voidaan puhua, että käytettäisiin nollakor-
koa eli parhaan pankkiluottoasiakkaan korkoa, mutta sehän johtaisi tietysti siihen, että
kaikki arvonlisäverovelvolliset hakisivat tätä palautusta. Sehän ei ole tämän järjestelmän
tarkoitus, vaan tarkoitus on auttaa niitä yrityksiä, jotka todella tarvitsevat tämän arvonlisä-
veron lainapalautuksen. Ja selvä on myös se, että kysymys on meidän, jo valtion haltuun
päätyneistä yhteisistä verovaroistamme, ja sen takia on tietysti järkevää, että joku korko
peritään tästä arvonlisäveron lainapalautuksesta. Olennaista on kuitenkin se, että itse ar-
vonlisävero tulee takaisin yrittäjän käyttöön ja helpottaa hänen likviditeettiään.

16.23 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tässä asiassa ensinnäkin verojaosto ja sen myötä valtiovarainvaliokunta tekivät yksissä tuumin monia korjauksia siinä määrin kuin ne olivat mahdollisia. Mutta nyt kun puhuttiin tästä tietojärjestelmäasiasta, niin esteenä tällaiselle vaadittavalle tietojärjestelmäkorjaukselle, jotta korko oltaisiin voitu laskea oikeasta päivästä lähtien, ei suinkaan ollut tietojärjestelmiin käytettävät resurssit vaan aika. Kyse on niin suuresta ja isosta tietojärjestelmäkokonaisuudesta, että meille annetun arvion mukaan tällaiset muutokset olisivat lykänneet esitystä jopa ensi vuoden puolelle, mikä taas on monelle yrittäjälle aivan kohtuuton tilanne. Joten ikään kuin valittiin kahden vaikean vaihtoehdon välillä ja päädyttiin siihen, että on kuitenkin parempi saada tämä helpotus ihmisten käyttöön nyt kuin että tätä tietojärjestelmämuutosta oltaisiin jääty odottamaan. Sinälläänhan on hyvä asia, että meillä on niin vakaat ja varmasti toimivat tietojärjestelmät, että kun niihin todella lähdetään muutoksia tekemään, niin ne pitää hyvin punniten ja valmistellusti tehdä eikä ikään kuin pikaisesti voidakaan toimia.

Tietysti tässä olisi syytä etsiä keinoja, joilla jatkossa voitaisiin sekä olla sen tietojärjestelmämuutoksen laadusta varmoja että sitten toimia nopeammin. Tietojärjestelmien kehittäminenhan on ikään kuin sellainen jatkuva projekti, jota jokaisella hallinnonalalla viehdään eteenpäin, ja tämä taas jälleen korostaa, kuinka tärkeästä asiasta on kyse ihan jo eri toimijoiden oikeusturvankin kannalta.

No, sitten taas kun puhutaan siitä, mikä olisi oikeudenmukainen korko, niin ainakin itсени pysäyttivät Kuntaliiton lausunnot tähän liittyen. Moni kuntahan on valtavasti kärsinyt nimenomaan verotulojen vähennyksistä tänä keväänä, kun moni toimija ei ole koronan vuoksi pystynyt normaalisti veroja maksamaan, kun sitä yritystoimintaakaan ei ole ollut, ja kuntien ahdinko todellakin on monessa paikkaa syvä. Siihen on nyt tuotu helpotusta, mutta jos sitten samalla taas toisella kädellä aiheutettaisiin lisää arvaamattomia tilanteita kunnille alentamalla näitä korkoja, niin sitä tilannetta ainakin Kuntaliitto piti monelle kunnalle todella vaikeana. Eli tässä tasapainotellaan toisaalta oikeudenmukaisen koron määrittämisen ja sitten toisaalta kuntien taloustilanteen välillä. Me tiedämme, että valtionhallinnolla on ehkä parempia mahdollisuuksia selvittää vaikeistakin asioista, mutta monella kunnalla näitä mahdollisuuksia ei ehkä ole, ja siksi se Kuntaliiton lausunto oli tässä varsin painava.

Sinällään se 2,5 prosenttia, johon tässä päädyttiin, vastaa melko hyvin sellaista tilannetta. Tämän lainan vakuudeksi ei tarvita erillisiä takauksia. Kyse on yrityksistä, jotka ovat vaikeassa tilanteessa. Jos katsotaan tällaisia yrityksiä, kun vielä huomioidaan, että ei tarvita sitä takausta, niin se 2,5 prosenttia [Puhemies koputtaa] ei ole mitenkään kohtuuton. Kun vaikkapa katsotaan, millaisella korolla opintotukea peritään takaisin opiskelijoilta, [Puhemies koputtaa] niin kyllä tämä 2,5 prosenttia siihen vertautuu varsin suotuisasti.

16.26 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Tässä edustaja Kiviranta ja edustaja Suomela jo pitkälti kertoivatkin, mistä oli kysymys. Valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto tekivät asiantuntijakuulemisten pohjalta välttämättömät korjaukset tähän hallituksen esitykseen ripeästi, ja näin se on saatu asianmukaiseen kuntoon.

Kokonaisuutenaan tämä yritysten talousongelmien huomioiminen koronakriisin yhteydessä on Suomessa hyvää kansainvälistä tasoa. Herkästi tuodaan esiin isoja miljardilukuja, joissa on sitten kysymys siitä... Esimerkiksi Saksan tapauksessa on annettu valtava takausvaltuus valtion pankeille ja valtio osaksi suoraankin antaa. Meillä sitten valitetaan, että ei Finnveran raha käy kaupaksi, ja meillähan samaan tapaan Finnveralle annettiin tämä 12 miljardin valtuus, mutta juuri pienten ja keskisuurten yritysten osalta on selvästikin odo-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

tettu, että katsotaan, mitä tulee suoraa tukea ja mihinkä ylipäänsä markkinat kehittyvät, ennen kuin pidempiaikaisia luottoja otetaan tällaisen vakaan kehityksen varmistamiseksi yrityksissä. Jatkossa varmasti tarvitaan sitten tällaisia pidemmän aikajänteen ratkaisuja myös isompien yritysten osalta, kun nähdään, miten pitkään tämä kansainvälisten markkinoiden tasoittuminen ja normalisoituminen kestää. Mutta verotuksen puolella näitä lisäpe-
limerkkejä ei kauheasti ole välittömästi käytettävissä.

Tämä poikkeava esitys kokoomuksen puolelta edustaa samaa linjaa kuin mitä tässä viime aikoina on ollut monia muitakin: samaan aikaan kauhistellaan valtion velkaantumista ja sitten haluttaisiin tehdä monin verroin isompi aukko tämän arvonlisäveron palautusjärjestelmän kautta. Jos sitä tarjottaisiin nollakorkoisena mahdollisuutena, niin kuin tässä edelliset puhujat viittasivat, niin sehän johtaisi siihen, että kaikki mahdolliset arvonlisäverot perittäisiin ikään kuin takaisin määrääjäksi, ja se todella tekisi tälle vuodelle mahtavasti isomman aukon vielä valtion verotuloihin.

Kokonaisuutena tämä kehittyi ihan oikeaan suuntaan, ja näillä muutoksilla se on myös Verohallinnon kannalta toteuttamiskelpoinen järjestely.

16.28 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on tullut puhetta arvonlisäverosta ihan enemmältikin, ja se on aika merkillinen vero. Sen muuttaminen tai alentaminen voisi helpottaa kovasti yrityksiä ja voisi ostovoimaakin lisätä, ja on aika mielenkiintoista, että EU:lla on hirveän paljon sananvaltaa tässä arvonlisäverossa, että ei niin vain voida mennä muuttamaan arvonlisäverokantaa ja arvonlisäveroa. Jotenkin tuntuu, että EU:lla on ihan liian paljon tässäkin sananvaltaa.

16.29 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Koskinen puhui vaarasta, joka seuraisi, jos käytetään tätä viitekorkoa eli nollakorkoa. Itse ajattelen niin, että verot ovat asioita, jotka on laissa määrätty maksettaviksi, ja se, peritäänkö siitä korkoa vai eikö peritä, ei mielestäni lisää sitä veronmaksuhalukkuutta. Jos jostakin syystä yritys ei pysty verojaan maksamaan, arvonlisäveroja tässä tilanteessa tilittämään, niin kyllä se silloin jättää ne tekemättä riippumatta siitä, onko siellä sitten ukaasina korko vaiko ei. Tätä tietysti voisi verrata vähän siihen suuntaan, että nyt on aika löysästi hallituksen ainakin vasemmalla siivellä puhuttu siitä, että kyllä nyt sieltä ulkomailta sitten taas Suomi voi ottaa ihan huoletta velkaa omaan käyttöön, kun siitä suurin piirtein meille jo maksetaankin — tällaisia puheenvuoroja olen kuunnellut viikonvaihteenkin ympärillä — kun taas sitten, jos me ajattelemme, että meidän omille yrittäjille olisimme tässä tilanteessa antamassa heidän maksamansa arvonlisäveron takaisinpalautettuna, niin katsoisin, että tämä nollakorko tässä tapauksessa olisi varsin perusteltu. Erityisesti juuri tälle omituiselle tilanteelle, että kun rahaa ei ole edes tilillä, niin siitä joudutaan maksamaan korkoa, on minun mielestäni huono peruste se, että meillä tosiaan ei ole ollut mahdollisuutta tehdä tällaista muutosta meidän Verohallinnon maksujärjestelmään.

16.31 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On kyllä mielestäni aavistuksen omituinen ajatus siitä, että yritykset hakisivat näitä alvejaan takaisin, jos ne eivät sitä rahaa tarvitse, eli jos yrityksen tilillä on vaikka 100 000 euroa rahaa ja liikevaihto on vaikka 500 000, niin se rupeaisi ottamaan sitten sen rahan sinne omalle tililleen seisomaan, jos ei sille ole käyttöä. Toisaalta sitten taas, jos jollain on niin, ettei tarvitsisi ihan välttämättä ja ottaa silti, niin

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

se kuitenkin mitä ilmeisimmin käytetään esimerkiksi johonkin investointiin tai vastaavaan, mikä tuo sitten nousua siihen yritykseen ja sitä kautta myöhemmin lisää verotuloja.

Sen takia nyt tässäkin keskustelussa kun verrataan esimerkiksi opintolainan korkoon, minä en edes ymmärrä, miksi sitä verrataan, koska nyt puhutaan koronan aiheuttamasta tuskasta yrityksille. Eihän tätä korkoa pidä verrata mihinkään, ei yhtään mihinkään. Ne ovat aivan eri asioita. Nythän puhutaan siitä, että me pelastamme yrityksiä, ja minkä takia me niiltä pelastettavilta yrityksiltä haluamme sitten vielä korkoa siitä rahasta, koska ajatushan on pelastaa. Mitä enemmän me otamme korkoa niiltä, sitä enemmän meidän pitää auttaa niitä muuten, eli paljon helpompaa olisi loppupeleissä auttaa niitä yrityksiä, mitkä tässä tapauksessa ovat. Niin kuin varmasti monet tietävät, ne yritykset, mitä joudutaan suhteessa enemmän auttamaan, ovat niitä yrityksiä, mitkä joutuvat taistelemaan muutenkin hengissä pysymisestä vähän joka päivä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 74/2020 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Avaan keskustelun. — Edustaja Essayah.

Keskustelu

16.33 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä pääsimmekin jo äänestämään kristillisdemokraattien ja kokoomuksen yhteisestä vastalauseesta, jossa huomautimme siitä, että tämä hallituksen päätös keventää tätä arvonlisäveroa näistä suojatarvikkeista ja myöskin testaustarvikkeista liittyen koronaepidemiaan on syrjivä, kun tässä otetaan huomioon ainoastaan julkisen puolen toimijat ja sen lisäksi kokonaisulkoisuuden tehneet toimijat. Elikkä tässä jostakin kumman syystä hallitus haluaa suosia erityisesti näinä isoja terveysjättejä kunnissa, joissa on tehty kokonaisulkoistus, huolehtia siitä, että tämä arvonlisäverohuojennus koskee nimenomaan näitä toimijoita. Sen sijaan pieniä, yhden kahden henkilön pyörittämiä erilaisia terveysalan ja sosiaalipuolen, vanhustenhoidon tai esimerkiksi kehitysvammaisuuden asumispalveluita pyörittäviä yrittäjiä tässä ei haluta ottaa huomioon.

Ensimmäisessä käsittelyssä tuli esille se, että tietenkin kokonaisuutena tässä on paljon byrokratiaa, sillä se, että tässä laissa edellytetään, että näiden hyödykkeiden tulee olla nimenomaan nyt tähän koronaepidemiaan liittyviä, varmasti sitten itse kussakin yksikössä aiheuttaa sen, että joudutaan kirjanpidollisesti varmasti aika tarkkaan kirjaamaan, mikä

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

suojavaruste on käytetty nyt nimenomaan juuri tähän korona-aikaan liittyen ja mikä on ollut noin yleisesti käytössä, koska nämä ovat kuitenkin valtaosaltaan senttyypistä välineistöä, mitä käytetään muutoinkin esimerkiksi palvelutaloissa.

Arvoisa puhemies! Tuossa äänestyksessä totesimme, että hallituspuolueista ei löytynyt tukea tälle esitykselle. Tosiaankin jostain kumman syystä erityisesti nämä kokonaisulkoistuksen tehneet suuret yksityiset terveysjättiyritykset olivat hallituksen suojeluksessa, mutta eivät sitten nämä pienet pk-yritykset, jotka siellä omissa kotikunnissaan pyörittävät näitä sosiaalipalveluita. Yksi sellainen ongelmaryhmä, jonka kohdalla varmasti joudutaan vielä sitten miettimään, ovat sellaiset yhteisyritykset, joissa julkinen puoli, esimerkiksi useampi kunta, omistaa esimerkiksi sen 51 prosenttia, ja sitten siellä saattaa olla se yksityinen puoli sillä 49 prosentilla mukana. Varmaan joudutaan sitten pohtimaan, koskeeko tämä lainsäädäntö tämäläisyyksiä toimijoita ollenkaan tai myöskään osaulkoistuksia kunnissa: kenellä on loppujen lopuksi ollut vastuu näissä tilanteissa näitten varusteiden hankkimisesta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 89/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 f §:n ja tuloverolain 124 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.36 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä käytiin valtiovarainvaliokunnassa pitkä ja perusteellinen keskustelu siitä, kohdentuuko tämä huojennus nytten tasapuolisesti eri kunnille ja missä vaiheessa tämä sitten otetaan huomioon tässä niin sanotussa verontasausmenettelyssä. Me saimme selvityksen, että kahden vuoden viipeellä, niin kuin yleensäkin, tämä tasaus tulee sitten voimaan myöskin näitten korotettujen jako-osuuksien osalta.

Tällä hetkellä tästä summasta, tästä reilusta 500 miljoonasta, noin 300 miljoonaa menee kymmenelle suurimmalle kunnalle, ja muille jää sitten rippeet, ja jos otetaan huomioon vielä maantieteellinen kohdentuminen, niin Uudenmaan suurimmat kunnat saavat siitä sen yli 200 miljoonaa. Pelkästään Helsingin osuus on 24 prosenttia tästä koko rahasta. Sen tähden tässä yhteydessä tosiaan käytiin sitä keskustelua, että miten hoidetaan nämä akuutit tilanteet, jotka kuitenkin koskettavat yhtä lailla niitä pieniäkin kuntia, joissa monta kertaa voi olla se tilanne jo entuudestaan paljon huonompi kuin jos ajatellaan vaikkapa jo-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

tain Helsinkiä, joka nyt on kuitenkin kunnista siinä mielessä poikkeuksellinen, että on tehnyt hyvinkin voitollisen tilinpäätöksen tässä. Siinä mielessä tietenkin voi ajatella, että näitten pienten kuntien auttaminen tässä talousahdingossa olisi ollut erityisen tärkeää.

Hallituksen puolustukseksi voi sen tietenkin sanoa myös, että tämä on yksi osa sitä pakettia, eli siellä on tulossa sitten suoraan myöskin sinne peruspalveluitten valtionosuuksiin huojennusta, ja sitä kautta sitten myöskin huomioidaan erityyppisiä kuntia ja voidaan ottaa huomioon esimerkiksi sairastavuutta ja ikärakennetta ja muuta vastaavaa.

On todella tärkeää noin ylipäättään, että tämä kuntien paketti on saatu liikenteeseen. 1,4 miljardia on hyvä kädenojennus. Kuntaliitto tosin kyllä huomautti, että tuo summa, mitä oltaisiin toivottu, oli 1,7. Tietysti täytyy vain toivoa, että mahdollisimman nopeasti meillä yritykset toipuvat ja työpaikat säilyvät ja sitä kautta taloustilanne ei sitten verotulojen huononemisen ja toisaalta sosiaalipuolen kustannusten kasvun myötä heikkene kunnissa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 82/2020 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakauusta annetun lain 3 ja 4 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Avaan keskustelun. — Edustaja Essayah.

Keskustelu

16.39 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämäkin asia tuolla valtiovarainvaliokunnassa yksimielisesti laitettiin eteenpäin toki ymmärtäen sen vakavuuden siinä, kun näitä lainanottovaltuuksia nyt huomattavasti korotetaan, ja tietenkin meillä eduskunnan pitää olla koko ajan informoitu siitä, kun sen lisäksi... — Anteeksi, puhemies, nyt katsoin väärästä kohdasta.

Eli tämä liittyy tähän lainanottoon ja valtiontakauksesta ja valtiontakauusta annetun lain muuttamiseen. Tässä hallituksen esityksessä tarkoitus on siis ihan poikkeuksellisella tavalla olla tukemassa tällaisella ilman määräpäivää olevalla lainalla valtioenemmistöisiä tai kokonaan valtion omistuksessa olevia yhtiöitä, jolloin pystytään sillä tavalla olemaan maksuvalmiutta parantamassa näissä yrityksissä.

Oikeastaan tämän yhteydessä valtiovarainvaliokunnassa ainut asia, mitä halusimme tiedustella, liittyi siihen, millä tavalla tämän kirjaaminen tapahtuu näissä yhtiöissä. Siellä todettiin, että kansainvälistä tilinpäätösstandardia käyttävien yhtiöitten kohdalla tuo kirjaamistapa edellyttää sitä, että se tulee osaksi niin sanottua oman pääoman ehtoista rahoitusta.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tämä pistettiin tosiaan valtiovarainvaliokunnasta eteenpäin yksimielisenä mietintönä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 83/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.41 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Toisin kuin tuosta ensimmäisestä esityksestä, joka liittyi myöskin maahanmuuttoon, tästä tuskin saadaan samanlaista tunnepitoista keskustelua aikaiseksi. Tässä on kysymys todellakin pelkästään siitä, että nämä ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa olevat pykälät kumotaan ja tämä kokonaisuus korvataan tällä henkilötietojen käsittelyllä maahanmuuttohallinnossa olevalla lailla.

Tässä on tarkoituksena nimenomaan kerätä eri lainsäädännössä olevat kohdat samaan lainsäädäntöön ja sen lisäksi myöskin, totta kai, päivittää Euroopan unionin tietosuojasetusta, tietosuojalakia ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia. Niihin liittyvistä päivityksistä on tässä kokonaisuudessa kysymys.

Vaikka valiokunnassa on ilmeisesti tehty paljonkin muutoksia, jopa pykälämuutoksia liittyen varmaan tähän tietosuoja-asetukseen, niin kuitenkin kyseessä näyttäisi olevan yksimielinen esitys.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 18/2019 vp sisältyvät 1.—17. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 18. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2020 vp

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 20/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 94/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on tarkoitus jatkaa jo aiemmin voimaan saatettua lainsäädäntöä, jossa työntekijän omavastuuaikaa lyhennetään ja toisaalta myöskin työssäoloahtoa supistetaan, ja tämän vuoden loppuun saakka on tarkoitus tätä lainsäädäntöä jatkaa.

Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että tässä työmarkkinajärjestöt ovat tehneet hyvää yhteistyötä tämän taustalla, ja lainsäädäntö on varmasti kannatettava ja eteenpäin vietävä.

16.44 Arja Juvonen ps: Herra puhemies! Kyseessä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja tämän esityksen tarkoituksena on jatkaa kuluvan vuoden loppuun saakka työttömyysturvalainsäädännön väliaikaisia muutoksia, joiden avulla turvataan palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan. Lisäksi ehdotetaan, että paitsi lomautuksen myöskään työttömyyden ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa ei oteta huomioon laskettaessa päivärahauden enimmäisaikaa.

Mietintöön kirjasimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa luvut siitä, että viimeisimpien tietojen mukaan — tämä oli 7.6.2020 — kokoaikaisesti lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 144 237 henkilöä ja muita työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 291 394 henkilöä, eli kukaan puhumme suuresta määrästä ihmisiä. TE-toimistolle keväällä saapuneita lomautuksia koskevia yt-ilmoituksia oli 8.6.2020 mennessä kirjattu noin 5 800 työnantajalta ja ne koskivat noin 540 000:ta työntekijää, eli kukaan tämäkin lakiesitys koskettaa lukuisia ihmisiä. On toivottavaa, että mahdollisimman pian tämän syvän koronavuoron jälkeen ihmiset pääsisivät palaamaan työpaikoilleen, saisivat pitkäaikaisia työsuhteita ja lomautukset ja yt-neuvottelut päättyisivät. Se on meidän kaikkien etu ja suomalaisten etu, ja on

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

hyvä, että hallitus on tukenut näillä erilaisilla esityksillä ihmisten pärjäämistä ja jaksamista.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 94/2020 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.46 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä on tarkoituksena lisätä työttömyysetuuksien rahoituksesta annettuun lakiin ja työttömyyskassalakiin valtion osuutta, ja muistelen, että tuolla budjetin puolella se määräraha oli lisätalousarviossa mukana.

Tässä yhteydessä itse asiassa olisi ollut hyvä käydä myöskin siitä keskustelua, eikö olisi aika, että tämä ansiosidonnainen päiväraha tulisi kaikille, ei pelkästään kassan jäsenille, että todellakin tämä olisi avattavissa kaikille. Muistelen, että viime hallituskaudella silloisen puolueen, sinisten, puolelta tätä esitystä jossakin vaiheessa nostettiin esille, ja olisi hyvä, että tässä yhteydessä tätä perusteellisesti ja kiihkkottomasti tutkittaisiin. Itse ajattelen näin, että tuo ansiosidonnaisen avaaminen kaikille ei olisi sellainen syy, joka jollakin tavalla esimerkiksi työvoiman järjestäytymiseen vaikuttaisi. Uskon, että on paljon meitä, jotka kuulumme kyllä omaan ammattiliittoomme ihan muista syistä kuin pelkästään sitä ansiosidonnaista silmällä pitäen, ja siinä mielessä uskon, että ajan pitäisi olla kypsä suomalaisessa yhteiskunnassa tämänkaltaiselle keskustelulle.

16.47 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Myös tässä on kyseessä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö ja mietintö on yksimielinen. Tässä esityksessä ehdotetaan, että valtio osallistuisi lomautukseen rinnastettavan syyn ja sääesteen ajalta maksettavien ansiopäivärahojen rahoitukseen. Työttömyyskassalle maksettaisiin valtionosuutena kustakin ansiopäivärahasta peruspäivärahaa vastaava määrä. Tämä liittyy valtion lisätalousarvioesitykseen.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen kustannusvaikutuksia ei ole tarkkaan pystytty arvioimaan. Me puhumme täällä aina siitä, mikä on tietyn esityksen kustannusvaikutus. Tämän esityksen kustannusvaikutukset riippuvat vuonna 2020 toteutettavien lomautusten määrästä ja kestosta, ja lomautusten määrää ja kestoja on haastavaa arvioida, koska tämän

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

koronakriisin vaikutukset talouteen riippuvat hyvin vahvasti myös loppuvuoden tautitilanteesta, mahdollisista rajoitustoimista ja talouden elpymisestä. On hyvä muistaa mielessämme, että vaikka nyt höllennämme erilaisia rajoitustoimenpiteitä ja toivomme, että koronakriisi ja -kuilu on saavutettu, niin odotettavissa voi olla todellakin se, että koronavirusepidemia kulkee aaltoilevasti. Ei välttämättä tarvitse puhua toisesta aallosta, koska se on koko ajan meidän keskuudessamme, mutta syksyllä ja talvella voi olla meillä edessämme erittäin vakavia tilanteita, mikäli emme saa tätä koronakriisiä ja koronatautiepидemiaa täysin tainnutettua, mikä nyt maailmalta katsottuna näyttää mahdottomalle, koska tautitapauksia on valtavasti ympäri maailmaa.

Arvoisa puhemies! Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisella muutoksella turvataan työttömyysetuuksien rahoitusta koronavirusepidemian aiheuttamassa tilanteessa, jossa lomautettujen määrä on ollut poikkeuksellisen suuri ja myös ennakoimaton. Lomautusten merkittävän kasvun aiheuttama ansiopäiväraha-hakemusten kasvu lisää erityisesti Työllisyysrahaston menoja, ja samanaikainen työllisyyden heikentyminen johtaa työttömyysvakuutusmaksutuottojen alenemiseen. Näiden huolien myötä mietintö on yksimielinen, mutta muistetaan myös nämä huolet.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 95/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lääkelain, lääkkeiden velvoitevarastoinnista annetun lain ja tartuntatautilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.50 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Näillä muutoksilla on tosiaankin tarkoitus parantaa lääkkeitä saatavuutta ja riittävyttä Suomessa tämän covid-19-pandemian vuoksi. Kun nyt nämä poikkeusolot on todettu päättyneeksi ja valmiuslain käyttöönottoasetusten voimassaolo päättyy, niin siinä mielessä on tärkeää, että meillä tehdään nämä muutokset muuhun lainsäädäntöön, jotta voidaan varmistua siitä, että jos meillä tulee tällaisia tilanteita vielä toistekin — toivon mukaan ei — niin meillä pystytään huolehtimaan lääkkeitä saatavuudesta ja niitten varastoinnista.

Käsittääkseni kohtuullisen hyvin tässä ollaan selvitty. Siellä on ollut joitakin yksittäisiä lääkkeitä, joitten saatavuudessa on ollut ongelmia, mutta kun vertaa muutamiin muihin

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

maihin, niin voisi sanoa, että Suomessa on kuitenkin melko hyvin tämä tilanne pystytty hoitamaan.

Arvoisa puhemies! Tässä kuulin, että meillä on täällä jonkunlaisia aikataulupaineita myöskin talossa, joten päätän tämän puheenvuoroni lyhyeen ja toivon, että muutkin kollegat huomioivat sen, että täällä on kuulemma vielä sosiaali- ja terveysvaliokunnalla istuttavaa.

16.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Esityksellä on tarkoitus parantaa lääkkeiden saatavuutta ja riittävyyttä Suomessa covid-19-pandemian vuoksi todettujen poikkeusolojen tai valmiuslain käyttöönottoasetusten voimassaolon päättymisen jälkeen. Tämä esitys koskee lääkelakia, lääkkeiden velvoitevarastointia ja tartuntalain muuttamista. Nämä ovat nyt muutoksia, tietynlaisia täsmämuutoksia, jotka on näihin lakeihin tehty tässä tilanteessa, kun poikkeustilanteesta on siirrytty normaalitilanteeseen, ja ovat sinällensä perusteltuja.

Kuten tiedämme, lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat kuitenkin yleisiä ja niitä on aivan liian paljon. Meillä on paljon kohtia, mitä pitää jatkossa täsmentää. Eli lääkelaki on tarpeen aukaista kokonaisuudessaan ja täsmentää siellä olevia asioita niin, että voidaan parantaa lääkkeiden saatavuutta niiltä osin. Toki paljon tarvitaan muutenkin, myös kansainvälisesti, lääkkeiden saatavuuden parantamiseksi.

Yksi asia, minkä nostan esille, on, että myyntiluvan haltijan tulee ilmoittaa kauppaan tuomisen tilapäisistä tai pysyvistä keskeytyksistä vähintään kaksi kuukautta ennen myynnin keskeyttämistä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Kuitenkin ilmoitus jätetään kahta kuukautta etukäteen vain murto-osassa tapauksista. Fimean mukaan vuonna 2019 ainoastaan 1,1 prosenttia ilmoituksista on tehty kaksi kuukautta ennen saatavuushäiriön alkamista. Eli tämä on myös kohta, mihin olisi selkeästi puututtava velvoittavalla ohjauksella, lainsäädännöllä.

Toinen asia, mikä on noussut esille kentältä, on, että apteekkeille tulisi mahdollistaa joustavuus lääkkeiden toimittamiseen tilanteissa, joissa lääkärin määräämää lääkettä ei ole saatavilla apteekkeissa. Joustavuutta tarvitaan esimerkiksi tilanteissa, joissa lääkeainetta ei ole apteekissa juuri samassa vahvuudessa kuin mitä lääkäri on määrännyt. Auttaisi sekä terveydenhuoltoa että apteekkihenkilöstöä ja sitä asiakasta, että se voitaisiin vaihtaa toiseen vahvuuteen, kuitenkin niin huomioiden, että asiakas saisi riittävän informaation ja myöskin hän itse olisi siihen suostuvainen, ja tämä vain lääkkeiden saatavuushäiriötilanteissa. Tästä tehtiin merkintä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että tämä huomioitaisiin lääkehoiton tiekartan uudistamisen yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean edustaja Essayahin puheenvuoroon liittyen, että meillä on nyt noin tunniksi puheenvuoropyyntöjä täällä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan pitää saada ymmärtääkseni kaksi mietintöä valmiiksi huomiseen, jotta ensi viikolla ei ole maanantaina tai tiistaina istuntoja. Se vain ilman kenenkään puheoikeuden rajoittamista tiedoksi teille.

16.54 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos vielä tästä täsmennyksestä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä pidän myös tärkeänä saada puhua näistä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan liittyvistä asioista, ja on tietysti harmillista, että meillä piti sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous alkaa jo kello 16, mutta luonnollisesti kun istunto jatkuu ja

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

täällä on äärettömän tärkeitä asioita, näistä käydään keskustelut. Mutta valiokunta istuu siten myöhään, ja sehän ei ole mitään poikkeuksellista, koska olemmehan me tottuneet jo viime kaudella sote-lakien aikoina istumaan myöhään ja aikaisin aamusta, jopa heinäkuussa.

Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on ollut sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja mietintö on yksimielinen, ja näillä ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus parantaa lääkkeiden saatavuutta ja riittävyttä Suomessa heti koronaviruspandemian vuoksi todettujen poikkeusolojen tai valmiuslain käyttöönottoasetusten voimassaolon päättymisen jälkeen. Esityksessä ehdotetaan, että lääkkeiden saatavuushäiriötilanteessa tai sellaisen uhatessa sosiaali- ja terveysministeriö voisi määräaikaaisesti rajoittaa tai kohdentaa eräiden lääkevalmisteiden jakelua, myyntiä ja kulutukseen luovutusta. Lääkelakiin lisättäisiin lääketukku-kaupoille ilmoitusvelvollisuus lääkejakelun katkoksista. Lisäksi ehdotetaan, että täsmennettäisiin myyntiluvan ja rinnakkaistuontimyyntiluvan haltijoiden ja rekisteröinnin haltijoiden ilmoitusvelvollisuutta, apteekkien varastointivelvoitetta ja apteekin tiloja koskevia säännöksiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta piti mietinnössään välttämättömänä, että toimenpiteitä lääkkeiden saatavuushäiriöiden korjaamiseksi jatketaan lääkeshoidon tiekartan yhteydessä. Tämä on erittäin tärkeää muistaa. Meillä on ollut tilanteita, joissa saatavuushäiriöitä on ollut. On erittäin tärkeää, että lääkevalmisteita on saatavilla ja huolehditaan siitä, että oikean ja turvallisen lääkkeenkäytön ohjeistaminen myös säilyy.

Arvoisa puhemies! Tänään Fimean yljohtaja totesi, että koronavirusepidemian alkaessa lääkkeitä hamstrattiin kuten vessapaperia, ja se varmasti pitää myös paikkansa. Käsi-kauppälääkkeitä hamstrattiin todella paljon, ja meillä oli vaarana se tilanne, itse aiheutettu tilanne siitä saatavuusongelmasta, että muun muassa kuumetta alentavia lääkkeitä ei välttämättä olisi ollut saatavilla, mutta hyvin kuitenkin apteekit pärjäsivät, ja ihmiset saivat lääkkeensä. On tärkeää, että kuluttajilla on luottamus siihen, että apteekista saa lääkkeen sillä hetkellä kun sen tarvitsee, ja että apteekkien aukiolot ovat sellaisia, että ihmiset pysyvät sieltä lääkkeensä saamaan.

Lakiesitys on hyvä, ja on tärkeää, että pidetään huoli siitä, että lääkkeitä on saatavilla. Ja muistetaan myös, että kuka tietää, mitä syksyllä on tulossa. Mahdollisesti aalto kasvaa, koronavirusepidemian aalto, ja sairaudet lisääntyvät ja lääkkeitä tarvitaan.

16.57 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Lääkkeet ovat tärkeitä. On tärkeää saada oikea lääke ja nimenomaan oikeaan aikaan. Ongelmiahan on ollut, että lääkkeitä ei ole nyt ollut saatavilla. On ollut ongelmia, että ei ole tukusta ollut saatavilla tietynlaisia valmisteita, vahvuuksia. Semmoisia ongelmia on oikeastaan ollut pitkän aikaa, ja on todella myönteistä, että tällainen velvoitevarastointi nyt sitten tulee. Ennen aikaanhan semmoinen velvoitevarastointi oikeastaan oli, mutta nykyään semmoista ei ole ollut, ja nyt on ihan hyvä, että apteekeissa kiinnitetään huomiota siihen, että pidetään varastossa jonkun verran lääkkeitä, etteivät ne ihan heti pääse loppumaan. Tosi monet apteekit ovat tätä tehneet jo aikaisemminkin, mutta hyvä, että tämä tulee nyt ihan tänne lakiin.

25 vuotta apteekkityössä olleena olen usein törmännyt tähän asiaan, että kun lääkäri määrää lääkkeen, niin jos sitä vahvuutta ei apteekissa satu olemaan jostain tilapäisestä syystä, sairaala-apteekissa se vahvuus voidaan vaihtaa sillä tavalla, että lasketaan, että tulee täysin sama annos mutta vaihdetaan se lääkevahvuus, mutta tavallisessa apteekissahan näin ei periaatteessa voida tehdä. Tästä tulee apteekeissa semmoisia tilanteita, että joutu-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

taan soittamaan lääkärille, lääkärillä saattaa olla vaikka leikkaus kesken, joudutaan muuttamaan sairaanhoitajaa häiritsemään ja asiakas joutuu odottamaan hirveän pitkän aikaa. On erityisen tärkeää, että kun lääkelakia uudistetaan, myös tähän sitten puututaan.

Tämä lakiesitys on hyvä, ja toivon, että jatkossa lääkkeitä tulee riittämään ihmisille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 80/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 85/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.59 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Korona on osaltaan haastanut ammatillisen koulutuksen suorittamista. Erityistä vaikeuskulmaa on kertynyt koulutukseen oleellisesti kuuluvien näyttöjen ja työpaikoilla oppimisen osalta. Tässä kohtaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että näytöt voitaisiin epidemiasta johtuvien syiden vuoksi toteuttaa mahdollistamalla käytännön tehtäviä, jotka vastaisivat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Tavoitteena on siis varmistaa opintojen edistyminen ja tutkintojen suorittaminen myös poikkeuksellisissa ja odottamattomissa olosuhteissa. Kuitenkin pääsäännön mukaan näytöt tulee edelleen toteuttaa tekemällä käytännön työtehtäviä. Ne kuitenkin toteutettaisiin turvallisissa ja joustavissa olosuhteissa. Pidän tätä esitystä, aivan kuten sivistysvaliokuntakin, järkevänä. Oleellista on siis se, että ammatillisen koulutuksen laatu säilyy. Siis joustavuus, ketteryys ja tilannesopeutuminen ovat tärkeitä sanoja, mutta tärkeintä on se, että oikeus opiskeluun säilyy jokaisessa ajassa, hankalassakin, tasokkaana. Lainsäädännön on hyvä joustaa opiskelijan eduksi, ja se on mielestäni juuri tässä esityksessä kaiken ydin.

Puhemies! Kenenkään opiskelijan valmistuminen ei saa jäädä kiinni puuttuvasta näyttöympäristöstä tai -tavasta. Näyttöjen viivästyminen voi johtaa ammattiin valmistumisen tai työllistymisen hidastumiseen suunniteltua myöhemmäksi. Tästä seuraa tällainen valitettava lumipalloeefekti, jossa vähän kaikki kärsivät: työnantajat menettävät työvoimaa, ja monilla aloilla ennen koronaakin vellone työvoimapula saa uusia kierroksia.

Puhemies! Ammatillinen koulutus on arvokas ja tärkeä toisen asteen tutkinto. Vuonna 18 ammatillisessa koulutuksessa opiskeli yli 266 000 opiskelijaa — puhumme siis valtavasta joukosta, joka osaltaan rakentaa ja tulee rakentamaan yhteiskuntaa. Erittäin hyvä esitys.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

17.02 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on todellakin välttämätön. Ihan niin kuin edustaja Kivisaari tuossa totesi, niin tänä epidemia-aikana on tietenkin ollut hankalaa ja joillakin aloilla täysin mahdotonta antaa näyttöjä, ja myöskin niissä on edellytetty, että ne ovat aidoissa työtilanteissa tai työprosesseissa. Siksi on tärkeää, että voidaan lainsäädännössä todeta, että näitä voidaan myöskin tehdä sellaisilla tavoilla, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.

Arvoisa puhemies! On todellakin tärkeää, että nyt korona-aikana valmistuneilla opiskelijoilla on täydet mahdollisuudet työmarkkinoille ja että heillä ei valmistuminen jää kiinni näistä näytöistä ja työtehtävistä, ja siinä mielessä hallituksen esitys on kyllä ehdottoman kannatettava.

17.03 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä ammattitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista. Pääsäännön mukaan näytöt tulee toteuttaa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Koronavirusepidemian aikana näyttöjen toteuttaminen aidoissa työtilanteissa on kuitenkin erityisesti joillain koulutusaloilla ollut hyvin vaikeaa tai mahdotonta, jos työpaikat ovat olleet suljettuja tai niillä on ollut suuri tartuntariski. Näyttöjen toteuttamistapaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan tässä esityksessä väliaikaisesti muutettavaksi siten, että näytöt voitaisiin aitojen työtilanteiden ja työprosessien sijaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi väljennettäisiin mahdollisuutta tarvittaessa täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa opintojen edistyminen ja tutkinnon osien ja tutkintojen suorittaminen koronavirusepidemian aiheuttamissa poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tämän lainhan on tarkoitus tulla mahdollisimman pian voimaan, ja se olisi ensi vuoden heinäkuun loppuun asti voimassa.

Tämähan on erittäin hyvää ennakkointia sitä tulevaisuutta ajatellen, jos meille tulee mahdollisesti toinen tai jopa kolmas aalto tätä koronaepidemiaa. Valiokunta oli erittäin yhtenäinen tämän esityksen suhteen. Ainoastaan keskusteluja käytiin siitä, että tässä on tärkeää, että mennään se opiskelija edellä siinä mielessä, että opiskelijalta eivät jäisi tutkinto suorittamatta ja näytöt antamatta, mutta kannettiin myöskin huolta siitä, että ihan kaikissa tilanteissahan ei pysty simuloimaan osaamista luokahuoneessa tai missään vastaavassa ja varsinkaan netissä. Esimerkiksi hoitotyö on hyvin pitkälle semmoista, että olisi kyllä erittäin tärkeää, että se olisi aidoissa työyhteisöissä ja työtilanteissa.

Näyttötutkinnothan ovat 1990-luvulla tullut tutkintojen suoritusmuoto, ja näyttöjähän käytetään myöskin osaamisen arvioinnin välineenä hyvin monipuolisesti. Niitä onneksi nyt paljon käytetään myös siinä, että osaamista arvioidaan tilanteessa, jossa esimerkiksi on ulkomainen opiskelija tullut tänne Suomeen ja arvioidaan, onko hänellä osaamista ja kuinka paljon pitää täydentää mahdollisesti tutkintoa Suomessa. Siitä syystä pidän tärkeänä, että näissä näytöissä ennakoidaan sitä tilannetta, jos sattuisi käymään niin, että emme pystyisi suorittamaan aidoissa työtilanteissa. Luotan opettajiin myöskin siinä, että sitten huomioidaan se, että ei mitä sattuu -näyttöjä ja mitä sattuu -osaamista, kun ei pysty ihan epäautenttisissa tilanteissa harjoittamaan. — Kiitos.

17.06 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Korona-aika on tuonut monenlaista epävarmuutta nuorille. Yksi näistä on liittynyt opintojen loppuun saattamiseen ammatillisissa

koulutuksessa, jossa valmistuminen on riippuvainen annetuista työnäytöistä ja harjoitteiluista aidoissa työtilanteissa ja aidoissa työprosesseissa, ja näitä on ollut epidemia-aikana erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta järjestää. Näyttöjen viivästyminen voi tarkoittaa myös tutkinnon ja työllistymisen viivästymistä ja nuorten jäämistä tyhjän päälle.

Tällä esityksellä pyritään turvaamaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opintojen etenemisen ja valmistumisen edellytykset koronavirustilanteessa, jos se syksyllä jatkuu. Näyttöihin liittyvää sääntelyä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi siten, että näytöt voi toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Valiokunnan mukaan yhä tulee ensisijaisesti kuitenkin suosia aitoja työtilanteita ja lainmuutoksen suomat joustomahdollisuudet on tarkoitettu nimenomaan epidemian kannalta välttämättömään tilanteeseen.

Myös poikkeuksellisten järjestelyjen aikana tulee varmistaa tutkintoa suorittavien osaamisen laatu ja työelämävastavuus. Työelämän tulee voida luottaa siihen, että tutkinnon suorittanut nuori on osaava ja ammattitaitoinen ja se ammattitaito on arvioitu ja todennettu asianmukaisesti. Toteutuksen on oltava yhdenmukaista ja turvattava yhdenvertaisuus opiskelijoiden välillä. Digitaaliset ratkaisut etenkin arvioijien saatavuuteen on syytä ottaa käyttöön kaikkialla, ja tätä tulee seurata ja arvioida ja kehittää toimintatapaa — josko siitä olisi mahdollisuuksia myös koronan jälkeisessä ajassa. Näistä muutoksista on syytä kerätä myös nuorten ja opiskelijoiden palautetta sekä työnantajien tarpeita ja huomioita muutoksesta ja huomioida nämä jatkokehittämisessä.

17.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä ammattitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista. Pääsäännön mukaan näytöt tulee toteuttaa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa — esimerkiksi hoitolaitoksissa, vanhustenhoivassa, sairaaloissa, terveyskeskuksissa tai kotihoidossa, kun puhumme vaikkapa hoitoalan opiskelijoista. Koronavirusepidemian aikana näytteen toteuttaminen aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa on kuitenkin erityisesti joillakin koulutusaloilla ollut vaikeata, jopa mahdotonta, jos työpaikat ovat suljettuja tai siellä on ollut suuri tartuntariski. Tällä esityksellä näyttöjen toteutumistapaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi siten, että näytöt voitaisiin aitojen työtilanteiden ja työprosesseiden sijaan toteuttaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi väljennettäisiin mahdollisuutta tarvittaessa täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla.

Arvoisa puhemies! Olen itse toiminut hoitoalalla melkein 25 vuotta, ja siellä on ollut useita vuosia, jolloin olen ollut myös näyttöjen vastaanottaja. Tiedän ne tilanteet: ne ovat hyvin jännittäviä ja tärkeitä, ja opiskelijat miettivät, että selvitääkö tästä näytöstä ja jatkuvatko opinnot ja tuleeko se todistus käteen, että olen valmistunut. Siksi on erityisen tärkeää, että kehitetään erilaisia keinoja suorittaa sitten se näyttö.

On erittäin tärkeää, että ammatillisen koulutuksen laatu säilyy ja oikeus opiskeluun myös pysyy ja säilyy, ja että me joustamme kaikkien opiskelijoiden eduksi tänä järkyttävänä aikana.

Oli hienoa tuossa maaliskuussa kuulla Pohjois-Karjalasta uutisia. Siun sotehan solmi työsopimuksia hoitoalan opiskelijoiden kanssa, jotka olivat sillä hetkellä harjoittelussa niissä toimipisteissä. Eli opiskelijat pääsivät suoraan sinne työhön ja saivat vielä palkan siitä tekemästään työstä, ja aivan varmasti oppivat siellä työkentällä paljon niitä asioita, joita

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

sitten mahdollisesti olisivat näytöissä näyttäneet. Siellähän on muun muassa lääkehoitoon liittyviä näyttökohtia, siellä on injektioiden pistämistä, siellä on erilaisia sairaanhoidollisia tehtäviä, katetrointeja, haavahoitoja — ja tulee jollakin tavalla pystyä näyttämään, että ne kaikki myös hallitsee.

Toki myös sitten, kun opiskelija sinne työelämään astuu ja menee mukaan, niin siellä olisi oltava hyvä perehdytys ja tukihenkilö, jolta voi tarvittaessa pyytää neuvoa, koska niin se vain on erityisesti hoitoalalla, että kun itse tekee, niin sitten oppii, ja ne ovat tärkeitä asioita. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 85/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 40 §:n sekä ammattikorkeakoululain 14 ja 29 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.11 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Esityksessä ehdotetaan kovin järkeviä muutoksia niin yliopisto- kuin ammattikorkeakoululakiin. Tämä kaikki siis väliaikaisesti epidemian aiheuttaman poikkeustilan ja siihen liittyvien rajoitusten vuoksi. Samalla tässä ennakoidaan tulevaa, mikäli uusia tautiaaltoja tulee — toivottavasti tietysti niitä ei tulisi.

Esitys sisältää joustoja esimerkiksi silloin, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi. Siis varsin ymmärrettävää ja kannatettavaa tilannereagointia.

Korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja tai ohjausta, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää turvallisesti. Tällöin opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästykset otettaisiin huomioon opiskeluvoimien jatkamista koskevaa päätöstä tehtäessä. Ketään ei siis pullautettaisi veneestä pois, vaan jaettaisiin ymmärrystä ylitsepääsemättömien seikkojen edessä. Nämä ovat tarpeellisia toimenpiteitä, ja varmasti voimme näihin esityksiin hyväksyvällä mielellä suhtautua.

Hallitus siis ennakoi ja varautuu, mutta totta kai toivomme, että pääsisimme kuitenkin matkaamaan niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa normaalien askelmerkkien mukaan.

Puhemies! Haluan tässä yhteydessä myös kiittää hallitusta ja välittää terveiseni myös Etelä-Pohjanmaalta. Hallitus panostaa lisätalousarviossa juuri koulutukseen. Todella iso

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

asia on korkeakoulujen aloituspaikkojen kertaluontoinen lisäys 124 miljoonalla eurolla. Summalla saadaan yliopistoihin 2 600 ja ammattikorkeakouluihin 2 200 uutta aloituspaikkaa. Nämä ovat niitä tulevaisuustekoja. Myös Etelä-Pohjanmaa ja vaikkapa Seinäjoen ammattikorkeakoulu kiittävät!

17.14 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Epidemian aikaisen poikkeustilan takia säädetään yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin tiettyjä joustoja, jotka liittyvät erityisesti tuohon opintojen aloittamisvaiheeseen ja siihen liittyvään opastamiseen. Toisaalta siten halutaan huolehtia siitä, että opiskeluoikeus vastaavasti jatkuu. Elikkä kenenkään opiskeluoikeus ei lyhene siitä hyvästä, että yliopisto tai ammattikorkeakoulu ei tämän epidemian takia pysty järjestämään näitä opetussuunnitelmaan liittyviä, tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta.

Tuossa parin viikon aikana uutisissa on julkaistu eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen linjauksia liittyen siihen, miten he aikovat nyt tuon syksyn järjestää. Siellä näyttää olevan aika monessa yliopistossa jo tässä vaiheessa tehty se päätös, että pyritään jatkamaan edelleenkin opintoja etäopintoina. Jotkut ovat sitten tehneet päätöksen nimenomaan niin päin, että niille, jotka aloittavat tänä syksynä opintonsa, järjestetään lyhyitä tällaisia tutustumisia ja toisaalta myöskin opintoihin perehdyttämisiä, mutta niiden kohdalta, jotka ovat ylemmillä vuosikursseilla, luennot pyritään järjestämään pääasiallisesti etänä pois lukien ehkä joitakin tällaisia yksittäisiä harjoitustehtäviä ja muita vastaavia, joita tehdään ryhmissä. Voi sanoa, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat näihin tilanteisiin reagoineet tässä jo etukäteen, ja totta kai tämän epidemian kehittyminen kaiken kaikkiaan on siten se, joka loppuviimein määrää, millä tavalla syksyllä sitten opintoja jatketaan.

17.16 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Nämä lakiesitykset, jotka täällä nyt tänäkin päivänä ovat toisessa käsittelyssä, liittyvät siihen, että ennakoidaan tulevaa tilannetta, mahdollista toista aaltoa koronaepidemiassa, ja tietysti pyritään siihen, että ei tarvitsisi valmiuslakia tai tartuntatautilakia ottaa käyttöön, vaan meidän näissä peruslaeissa olisivat sitten ne muutokset tehtyinä niin, että niitä voisi soveltaa tilanteen niin vaatiessa.

Ja tässäkin lakiesityksessä on kysymys siitä, että ”yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset poissa olevaksi ilmoittautumisesta ensimmäisenä lukuvuonna, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi tai muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä”. ”Mainittuihin lakeihin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset, että korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa laissa säädetyssä tavoitteellisessa toteuttamisajassa” — mikäli hän ei siis pysty — ”jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollista järjestää epidemian vuoksi. Tällaisista opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästykset opintojen etenemisessä otettaisiin huomioon opiskeluoikeuden jatkamista koskevia päätöksiä tehtäessä.” Tämähän liittyy hyvin pitkälti siihen, kuinka paljon saa opintososiaalisia etuja ynnä muuta, niin että vaikka opinnot sitten tästä syystä pitkittyisivät, niin se ei sitten opiskelijalle tulisi eräällä lailla niin kuin rangaistukseksi.

Ja näiden lakienhan on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, ja tämäkin lakipaketti olisi voimassa sinne ensi vuoden heinäkuuhun asti. Tuo seuraava, mikä esitellään, on vain vuoden loppuun asti, johtuen siitä, että siinä on enemmän kysymys tällaisesta perus-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

oikeudellisesta kysymyksestä, kuten perusopetuksesta. Tässä katsotaan, että tätä voidaan jo jatkaa tästä eteenpäin noin vuoden verran.

Valiokunnassa olimme tähän lakiesitykseen hyvinkin tyytyväisiä ja yhteneväisiä mielteiltämme, ja kaikki lausunnonantajat, keitä siellä oli asiantuntijoina, olivat kyllä tämän kannalla. Tämä ratkaisuhan on tällainen hyvin opiskelijakeskeinen: lähdetään siitä, että opiskelijan tilanne ei häiriintyisi tai kärsisi siitä, vaikka epidemia vielä olisikin meillä täällä Suomessa. — Kiitos.

17.18 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kevään ylioppilaan äitinä on ollut mielenkiintoista seurata tämän kevään ja kesän prosessia niin haussa kuin myös opintoihin pääsemisessä. Todistusarvosanat ratkaisivat tällä kertaa esimerkiksi yliopistoon pääsemisen, ja pääsykokeetkin muuttuivat sitä mukaa, miten tämä virusepidemia Suomessa eteni. On hyvä, että nyt huomioidaan se, jotta opiskelijoille annetaan mahdollisuus opiskella ja nämä jarrutukset ja viivästyksset, mitä koronasta voi aiheutua, eivät heikennä heidän mahdollisuuttaan opiskella.

Tässä esityksessä yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset poissa olevaksi ilmoittautumisesta ensimmäisenä lukuvuonna, jos opiskelija on estynyt aloittamasta opintojaan epidemiaan liittyvän viranomaismääräyksen vuoksi taikka muusta epidemiaan liittyvästä painavasta syystä. Lakeihin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset siitä, että korkeakouluilla ei olisi velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja opintojen ohjausta siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon laissa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa, jos opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja ei ole mahdollisuus järjestää epidemian vuoksi. Tällaisista opetusjärjestelyjen muutoksista johtuvat viivästyksset opintojen etenemisessä otettaisiin huomioon opiskeluoikeuden jatkamista koskevaa päätöstä tehtäessä.

On erittäin tärkeää, että kun opinnot viivästyvät, huomioidaan myös, miten se mahdollisesti vaikuttaa opiskelijoiden saamiin sosiaalietuuksiin, ja on tärkeää, että poikkeusjärjestelyjen aiheuttama mahdollinen opintojen viivästyminen huomioidaan harkittaessa opiskelijan jatkoaikaa. On tärkeää, kuten sivistysvaliokunta on todennut, että esityksen vaikutuksia opiskelijan erilaisiin etuuksiin arvioidaan kattavasti, esimerkkinä poikkeusolojen jatkumisen merkitys tarpeille tarkistaa opintolainahyvityksen ehtoja.

Arvoisa puhemies! On ollut ilo kuulla, että opiskelupaikkoja lisätään niin yliopistoissa kuin ammattikorkeakouluissa. Hyvin moni hyvätkin todistukset saanut opiskelija on jäänyt ilman opiskelupaikkaa. Uusimaa, josta itse olen, ja pääkaupunkiseutu, Helsinki korostuvat erityisesti, kun puhutaan hoitoalan työntekijöiden tarpeesta ja hoitoalan johtamisen osaamisesta ja tarpeesta. Meillä eläköityy iso määrä niitä konkariylihoitajia ja hoitoalan johtamista hallitsevia henkilöitä, joiden tilalle tulee saada uusia työntekijöitä pikaisesti myös sote-uudistuksen myötä. On erittäin tärkeää, että terveystieteiden maisterikoulutusohjelman aloituspaikkoja lisätään myös Helsinkiin ja ne tuodaan hyvin pontevasti tänne pääkaupunkiseudulle, koska täällä on tulevana vuosina valtava pula hoitotyön johtajuuden osaamisesta kuin myös niistä lähihoitajista ja sairaanhoitajista.

17.21 Paula Risikko kok: Puhemies! Kun edustaja Juvonen tuossa ansiokkaasti kertoi tuosta oman perheenjäsenensä tilanteesta, niin totean vielä vain sen, että kyllähän tämä korona on aikaansaanut juuri tarvetta muuttaa hieman näitä peruslakeja ja ennakoida tulevaisuutta, antaa joustamisen mahdollisuutta ja antaa kaiken kaikkiaan toimintaedellytyksiä

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

yliopistoille ja korkeakouluille ja kaikille muillekin opinahjoille, mutta kyllähän tämä on aikaansaanut myös ongelmia esimerkiksi valintaprosesseissa.

Aluehallintoviranomaiset antoivat mahdollisuuden pitää valintakokeita, mutta sitten jostain syystä kävikin niin, että yliopistot muuttivat valintaperusteita kesken hakuprosessin. Siitä tietysti nyt saattaa seurata ongelmia hakijoille, koska he olivat varautuneet suorittamaan valintakokeet ja näiden perusteella mahdollisesti pääsemään sisälle, ja nyt sitten kävikin niin, että otetaan enemmän sillä todistusvalinnalla. — Tästä ovat eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies saaneet runsaasti kanteluja, ja tämä varmasti käsitellään. Me joudumme varmasti tähän palaamaan vielä syksyllä. Katsotaan, mitä voidaan tehdä, riippuen myös vähän siitä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannasta ja päätöksestä. — Siihen on auttanut nimenomaan se, että on lisätty näitä aloituspaikkoja, mihin tässä on viitattu. On erittäin hyvä, että aloituspaikkoja on lisätty, mutta se ei tietenkään vie sitä oikeusturvaongelmaa, mikä näillä hakijoilla on ollut.

Lisäksi joudumme varmasti vielä syksyllä palaamaan näihin aloituspaikka-asioihin siinä mielessä, että nyt kun näitä aloituspaikkoja on lisätty, niin niiden yksikköhinta on pienempi kuin mitä se normaalisti on. On tietysti hyvä kuulla tuossa syksyn aikana valiokunnassakin, mitä se tarkoittaa opinahjoille, kun se yksikköhinta onkin paljon pienempi kuin mitä se on normaalisti, jolla on sitten yritetty tulla toimeen. Nyt esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnosta oppilaitos tai ammattikorkeakoulu saa vähemmän kuin aikaisemmin. Niihin palaamme sitten syksyllä. — Kiitos.

17.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman vielä.

Tein tuossa keväällä kirjallisen kysymyksen liittyen juurikin tähän prosessiin. Kun ensimmäistä kertaa haetaan todistuksilla ja päästään esimerkiksi yliopistoon, niin monet nuoret olivat ehtineet jo varata esimerkiksi valmennuskurssin, joka alkoi aikaisemmin kuin tieto siitä, onko tullut hyväksytyksi opintoihin vai ei. Minuunkin oltiin yhteydessä, että kannattaako aloittaa valmennuskurssi, jos pääsee todistuksella. Ja jos pääseekin todistuksella, niin sitten tavallaan kokee, että on käynyt turhaan sen valmennuskurssin. Eli tällainen pieni epäselvä aukko tässä keväässä on ollut, ja täytyy sanoa kyllä näille kevään ylioppilaille ja heille, jotka myös sitten kävivät sen valmennuskurssin ja ehkäpä pääsivätkin todistuksilla jatko-opintoihin, että ainahan opiskelu kannattaa, ja on hienoa, että on valmistautunut jo valmennuskurssilla, joskin niidenkin tyyli muuttui. Ei ollut paikan päällä järjestettävää opetusta, vaan kaikki tapahtui siellä netissä.

Tämän kevään ylioppilaat ovat suoriutuneet mallikkaasti kirjoituksista nopeutetussa tahdissa. Siellä on ollut valtava stressi ja paine. Koronavirusepidemia ei ole tietenkään kenenkään syy — kun se tuli, niin se tuli — ja nuoret ovat osoittaneet kärsivällisyyttä siinä, että ovat hallinneet tuon homman, mutta varmasti pitää miettiä, millä tavalla voidaan entisestään parantaa sitä tilannetta.

Lukiolaisten stressi kyllä lisääntyi sen myötä, kun todistusarvosanat ovat nousseet niin tärkeään rooliin yliopistoon pääsemisessä. Se lisää kyllä painetta, ja se viesti on tullut opiskelijoilta. Olisi toivottavaa, että me kuulemme täällä päättäjinä myös sen, ettemme aseta opiskelijoita ihan kohtuuttomiin tilanteisiin. Jokaisen opiskelijan täytyy hyvin varhaisessa vaiheessa miettiä se ala, minne lähtee pyrkimään, jotta valitsee sitten ne tietyt oppiaineet, mitä kirjoittaa, ja mahdollisimman hyvät arvosanat niistä pyrkii saamaan, jotta pääsee esimerkiksi siellä yliopistossa niille aloille, mistä haaveilee.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 84/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 86/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 8/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.26 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Vaikka juuri nyt aurinko paistaa ja mieli on hyvä ja ehkä koronankin enin melske hiukan vaipunut taka-alalle, silti on syytä varautua. Viisautta on siis ennakoida, ja juuri siitä on kyse tässä esityksessä.

Tässä esityksessä lähdetään siis siitä, että koronareagointia voidaan tehdä paikallisesti ja joustavasti. Emme välttämättä siis tarvitse tällaista massiivista kaikki samaan muottiin -toimintaa, vaan reagoidaan siellä, missä reagoida pitää. Ketteryuden esitykseen tuo juuri se, että kevään ratkaisusta poiketen lähiopetuksen järjestämisvelvollisuutta ei jouduta rajamaan niissä kunnissa, joissa virustartuntoja ei ole havaittu. Paikalliset opetusviranomaiset tekevät yhteistyötä tartuntatautiviranomaisten kanssa ja arvioivat tilanteet, mikäli siihen tarve ilmenee.

Puhemies! Sivistysvaliokunta korostaa perustellusti ja järkevästi lähiopetuksen ensisijaisuutta. Sen tietenkin pitää olla kirkkaana mielessä. Tässä esityksessä kuitenkin varmistetaan, että oppilaan oikeus saada opetusta toteutuu, vaikka kouluja ja muita opetukseen käytettäviä tiloja suljetaan osittain tai kokonaan tartuntatautilain nojalla.

Puhemies! Tässä keväässä piilee myös paljon oppia. Kevään aikana saatujen tietojen mukaan opiskelijahuollon eli koulupsykologien ja kuraattoreiden sekä opiskeluterveydenhuollon käyntejä toteutui poikkeusjärjestelyiden aikana huomattavasti vähemmän kuin normaalioloissa. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, koska tilanne oli uusi ja kaikkialla tietysti korostettiin lähikontaktien välttämistä. On kuitenkin selvää, kuten sivistysvaliokuntakin huomioi, että opiskeluhuollon palveluiden tarve korostuu tai vähintään säilyy myös etäopetuksen aikana. Tuen tarve niin oppimis- kuin tunne-elämävaikeuksiin ei siis poistunut etäopetukseen siirryttäessä. Tarvitsemme aina joka tapauksessa ihmiskäsiä, olivatpa ajat mitkä tahansa.

17.29 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässäkin hallituksen esityksessä varaudutaan valmiuslain poistumisen jälkeiseen aikaan ja siihen, että alueellisesti voidaan sitten joustavasti tarvittaessa siirtyä etäopetukseen, kuitenkin korostaen tätä lähiopetuksen merkitystä

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

ja ensisijaisuutta ja huomioiden myöskin erityisryhmien tarpeet ja ne, jotka ovat esimerkiksi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Tässä valiokunnan mietinnössä on ihan ansiokkaasti otettu näkemyksiä tähän oppilas-huoltoon liittyen ja myöskin kouluruokailuun. Nämä olivat ehkä kaksi sellaista asiaa, jos ajatellaan tätä etäopetukseen siirtymistä eri puolilla Suomea, joissa ehkä eniten oli sitten sitä variaatiota, ja jossakin onnistuttiin hyvin ja jossakin vähän huonommin. Tämä on varmasti sellainen seikka, jossa tietysti, kun ajatellaan, että tilanteeseen ei oltu mitenkään pystytty varautumaan, niin nämä sitten ikään kuin vähän lennosta jouduttiin huomioimaan, ja varmaan kuntien mahdollisuudet reagoida näihin tilanteisiin olivat aika erilaisia, mutta kaikesta tästä on nyt sitten varmasti viisastuttu ja osataan sitten jatkossa huomioida nämäkin asiat entistä paremmin.

17.30 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Vi behandlar nu alltså den temporära ändringen av bland annat den grundläggande utbildningen — en åtgärd som uppkommit långt av coronans framfart i vårt land.

Den här ändringen ger utbildningsanordnarna möjligheten att genom eget beslut övergå till exceptionella undervisningsarrangemang, till exempel distansundervisning ifall en andra våg av coronaviruset kommer — allt för att förebygga smittspridningen och för att säkerställa att undervisningen också fungerar.

Sen tidigare känner inte lagen om den grundläggande utbildningen till begreppet distansundervisning, det är värt att notera. Det här förslaget, som gäller tillfälligt under hösten fram till 31 december, är smidigt och ger möjlighet att agera snabbt om så krävs. Besluten fattas lokalt, till och med skolvis, och utgångspunkten ska alltid vara närundervisning.

Bra att vi nu får ett beslut kring det här så att utbildningsanordnarna kan förbereda sig, och framför allt att undervisnings- och kulturministeriet samt Utbildningsstyrelsen ger tydliga och bra instruktioner om det krävs.

Käsittelyssä oleva väliaikainen muutos muun muassa perusopetuslakiin on hyvä ja kannatettava. Se antaa joustavuutta opetuksen järjestäjille, mikäli koronaviruksen ei-toivottu toinen aalto tulee, eli voimme nopeasti siirtyä etäopetukseen, jos tarve vaatii, aika paikallisesti, koulukohdittain jopa.

Sivistysvaliokunnasta annoimme kattavan mietinnön, jossa tarkastelimme asiaa monesta eri näkökulmasta pitkälti kevään etäopetuskokemuksien ja kuulemisten perusteella. Näitä olivat muun muassa lapsen näkökulman huomioon ottaminen, lasten näkemysten selvittäminen, etäopetuksen aikainen tuki oppilaille ja haavoittuvassa asemassa olevat lapset.

Haluan toki nostaa tässä esille kouluruokailun, ja nyt tässä tulee muistaa, että opetuksen järjestäjillä on velvollisuus muussakin kuin lähiopetuksessa annettavassa opetuksessa antaa kaikille oppilaille maksuton ateria. Olen kiitollinen siitä, että valiokunnassa ja sen mietinnössä päätettiin, että opetuksen järjestäjä päättää oman kokonaisvaltaisen tarkoituksenmukaisuusharkintansa mukaan, millä tavalla perusopetuslain mukainen maksuton ruokailu oppilaille toteutetaan käytännössä. Tässä tulee muistaa, että Suomi on pitkien etäisyyksien maa, ja tämä lause on joustava niin, että esimerkiksi kunnat voivat hoitaa lakisääteisen maksuttoman ruokailun väliaikaisesti esimerkiksi ruokakassien muodossa. Toki tässä pitää muistaa, että kannattaa katsoa kokonaisvaltaisesti, ettei kukaan lapsi jäisi loukkuun.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

17.34 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kevään siirtyminen etäopetukseen toteutettiin valmiuslain puitteissa. Nyt päivitämme perusopetuslakia mahdollistamaan etäopetuksen niissä tapauksissa, joissa tartuntatautilain perusteella koulu tai kouluja jouduttaisiin sulkemaan. Muutos on väliaikainen, yhä käsillä olevan koronaepidemian hallintaa varten toteutettava. Tarkoitus on varmistaa, että oppilaan oikeus saada opetusta toteutuu turvallisesti. Hallituksen esitys mahdollistaa sen, että koronaepidemian etenemiseen reagoidaan opetuksenjärjestäjäkohtaisesti.

Tulevan syksyn tilannetta emme voi kuin arvailla, mutta on tärkeää valmistautua nyt, kun se on mahdollista. Valiokunta pitää lähiopetusta ehdottomasti ensisijaisena vaihtoehtona, mutta etäopetus on kuitenkin kevään aikana kehittynyt ja on poikkeusoloissa tarpeellinen opetuksen tapa. Etäopetusjaksojen tulee olla mahdollisimman lyhyitä, kuitenkin suhteutettuna tartuntatilanteeseen. Valiokunta on mietinnössään yksimielinen, ja siihen liittyvät kuulemiset kuvasivat laajasti keväällä etäopetuksessa koettuja ja sen arvioituja vaikutuksia. Valiokunta pitää ehdottoman tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa koronatilan vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oppimiseen myös jatkossa. Kiire ei ole koskaan peruste jättää lasten ja nuorten kuulemista väliin heihin kohdistuvassa päätöksenteossa.

Etäopetusjakso on ollut raskas niin lapsille, opettajille kuin perheille. Koulussa niin opilasta kuin opettajaa tukee vahvemmin kouluyhteisö. Yksinäisyys nousi esiin monen oppilaan huolena, kun myös harrastustoiminta on ollut tauolla. Turun yliopiston selvityksen mukaan oppilaat kokivat, että eniten vaikutusta oppimiseen ja hyvinvointiin oli sillä, miten yhteys opettajaan toimi, millainen se oli. Tämä sama ajatus korostuu myös vanhempien vastauksissa: se, kuinka opettaja piti yhteyttä perheeseen, vaikutti kokemukseen etäopetusjaksosta. Tämä tukee ajatusta siitä, että koulun sosiaalisilla suhteilla on suuri merkitys opilaan oppimiselle, motivaatiolle ja hyvinvoinnille. Osittain haasteet ovat liittyneet suureen digiloikkaan: yhä puuttuu niin välineitä kuin opettajilta osaamista. Nämä ovat asettaneet lapset epätasa-arvoiseen asemaan jopa koulujen sisällä. Valiokunta korostaa, että myös etäopetuksessa oppilashuollon, oppimisen tuen, niin erityisopetuksen, tukiopetuksen kuin avustaja- tai koulunkäyntiohjaajaresurssin, tulee olla käytettävissä. Selvityksen mukaan usea oppilas on kokenut saaneensa puutteellisesti tukea hyvinvointiinsa.

17.36 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi perusopetuslakia ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettua lakia väliaikaisesti. Perusopetuslakiin ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaiset säännökset opetuksen poikkeuksellisesta järjestämisestä. Esityksen mukaan opetuksen järjestäjä voisi päätöksellään siirtyä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Esityksen tarkoituksena on ehkäistä mahdollisen koronaviruksen leviämistä, mikäli toinen aalto tulee, lievittää siitä koituvia haittoja ja turvata perusopetuslain mukaisen opetuksen turvallinen järjestäminen. Kysymyksen on siitä, että opetuksen järjestäjä voisi joustavasti siirtyä etäopetukseen, mikäli sellainen tilanne tulee. Tässä ennakoidaan jälleen todella, kuten sanoin, mahdollista epidemian toista aaltoa. Sivistysvaliokunta oli erinomaisesti samaa mieltä tästä asiasta, että tämä laki voitaisiin nyt antaa ja sitten myöskin laittaa voimaan ja joulukuun loppuun asti olisi sitten voimassa.

Me keskustelimme myöskin siitä, voisiko tämäntyyppistä sääntelyä myöskin vakinaisesti tehdä lakiin. Olen nimittäin itsekin esittänyt, että etäopetusta tulisi voida hyödyntää myös muuten kuin koronaepidemiassa, esimerkiksi muissa poikkeusoloissa. Meillä saat-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

taa olla tulipalo, meillä saattaa olla vesivahinko, jolloin opiskelijat eivät pysty olemaan siellä omassa koulussaan ja luokassaan, ja siitä syystä katsoisin, että tällainen mahdollisuus pitäisi olla järjestäjän joustavasti, ketterästi tehtävissä. Myöskin harvinaiset kielet ovat sellaisia, joissa voitaisiin hyödyntää etäopetusta, jotta saataisiin ryhmä kokoon. Sitten tietysti meillä on myös sellaisia tilanteita nuorilla, esimerkiksi ahdistuneisuutta, mahdollisesti masentuneisuutta tai joku mielenterveyden häiriö tai joku muu häiriö, jolloinka olisi järkevää sieltä kotoa käsin tai etäopetuksesta käsin opiskella. Tietenkin pääsäännön pitää olla lähiopetuksessa, ja etäopetus ei voi olla mikään säästökeino, mutta tarkkaan rajatuissa tilanteissa tämän pitäisi olla mahdollista. Kun tästä kysyttiin, ministeriön edustajat, asiantuntijat, totesivat, että kyllä tätä tietysti selvittää pitää tarkemmin, ja olen hyvin tyytyväinen siitä, että kirjalliseen kysymykseenikin vastattiin, että tällaista selvitystä nyt sitten tehdään.

Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja tämän illan aikana siitä, mitä hyvää tästä tuli tutkimuksen mukaan, mutta sitten myöskin niistä haasteista, mitä etäopetus sai aikaiseksi, kuten kouluruoka ja sitten myöskin oppilashuolto, jossa oli hankaluuksia joillain alueilla. — Kiitos.

17.39 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslakia ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettua lakia väliaikaisesti liittyen covid-19-epidemian jälkeiseen aikaan ja liittyen etäopetuksen toteuttamiseen. Kulunut kevät on ollut monelle perheelle raskas, kun lapset ovat olleet kotiopetuksessa, ja monelle opettajalle todellinen haasteen paikka, kun on yhtäkkiä pitänyt kehittää opetusmateriaalia toimimaan etänä. Olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että kokonaisuudessaan etäopetus siinä aikataulussa toteutui hyvin, mutta monia ongelmiakin siihen toki liittyi.

Keväällä koulujen sulkeminen tehtiin valmiuslailla, ja nyt tässä yhteydessä on tarkoitus tehdä normaalilakeihin muutokset niin, että voidaan normaalilakien kautta ja tarvittaessa tartuntatautilain kautta kouluja sulkea. Onkin tärkeää, että pystytään nimenomaan käyttämään joustavampaa välinettä, tartuntatautilakia, jolloin pystytään huomioimaan myös alueellisuus. Yksi ongelmahan tässä epidemian aikana nousi myös siitä, että kohdeltiin samalla tavalla kaikkia kouluja ja oppilaita ympäri Suomen, vaikka epidemiatilanne vaihteli paljon.

Yksi epäkohta oli kouluateria, joka vaihteli myöskin kunnasta toiseen, ja siihen nyt perustuslakivaliokuntakin on kiinnittänyt huomiota, että se kuuluu perusopetukseen ja kaikkien tulee se saada. Haavoittuvassa asemassa olevat lapset jäävät helposti varjoon, ja he eivät pidä ääntä. Toisaalta nousevat esille ne positiiviset kokemukset, mitä on etäopetuksesta ollut, mutta haavoittuvassa asemassa olevat lapset ovat joutuneet tässä tietyllä tavalla kärsimään, ja niitä vaikutuksia, mitä koronaepidemian aikana on heille tullut, varmasti sitten hoidetaan jälkeenpäin mielenterveysongelmina lastensuojelun kautta, jos siellä perheissä on hankalia tilanteita ollut.

Oppilashuoltoon on valiokunta kiinnittänyt ansiokkaasti huomiota, ja se onkin todella tärkeä. Liian paljon oppilashuollon henkilöstöä siirrettiin tekemään muita tehtäviä, jopa lomautettiin, eikä sitten mennyt siihen tarkoitukseen, mitä etäopetuksessakin yhtä lailla ja vielä jopa enemmän tarvitaan, erityisesti niille lapsille, jotka ovat heikommassa asemassa. Nostaisin myöskin esille kouluterveydenhuollon ja rokotuksista ja muista huolehtimisen tärkeyden [Puhemies koputtaa] silloin kun koulu on niin sanotusti etänä.

17.43 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeää on huomioida myös se, että osa oppilaista voi etäopetuksessa koulussaoloa paremmin. Tämä nousee esiin näissä oppilaille tehdyissä selvityksissä. Vastaukset osoittavat, että pitkäjänteisestä kiusaamisen vastaisesta työstä huolimatta kiusaaminen ei ole kouluista kadonnut, vaan liian moni oppilas kokee koulun yhä ahdistavana paikkana. Tähän on syytä tarttua vielä aiempaa painavammin, tuli tämä nyt päätettävä etäopetuslainsäädäntö käyttöön tahi ei.

Jotta koulutuksellinen tasa-arvo toteutuisi poikkeusoloissa ja lasten ja nuorten hyvinvointia pystyttäisiin paremmin tukemaan, on äärimmäisen tärkeää tavoittaa kaikki lapset ja perheet etäopetusjakson aikana. Tähän ei nyt valitettavasti vielä pystytty.

Perustuslakivaliokunta painotti lausunnossaan erityisesti vammaisten oikeuksien yleisopimuksesta johtuvia erityisiä vaatimuksia. Määräykset esteettömyydestä ja saavutettavuudesta tarkoittavat sitä, että vammaisille henkilöille tulee varmistaa yhdenvertainen pääsy erilaisiin järjestelyihin ja palveluihin, kuten fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen sekä tiedottamiseen ja viestintään. Sivistysvaliokunta korosti, että vammaisten oikeuksien yleissopimus on voimassa myös poikkeusoloissa.

Ja kuten useampi edustaja on jo todennut, tasa-arvo vaatii myös sitä, että tämä ruokailu, ilmainen, maksuton kouluruoka, toteutuu riippumatta asuinkunnasta. Ei ole kestävä, että osa kunnista ei ruokailua järjestänyt, ja jatkossa pitää varmistaa, että ruokailu järjestetään.

Kaikkia huolia ei sivistysvaliokunnan mietinnössä ja hallituksen lakiesityksessä vielä saatu ratkottua. On tärkeää, että Opetushallituksen ohjeistuksella varmistetaan tautitilanteen uudelleen syttyessä se, että oikeus etäopetukseen on sellaisten perheiden lapsilla, joissa lapset eivät perheenjäsenen riskitilanteen vuoksi voi osallistua lähiopetukseen.

17.45 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kuten tässä edustaja Hopsu mainitsi, niin tämä Opetushallituksen ohjeistus on nyt ensisijaisen tärkeä, että opetuksen järjestäjät pystyvät nopeasti valmistautumaan tähän. Ja toinen asia, joka tulee muistaa tässä, on myös nämä digilaitteet ja oppimateriaalit, että niitä pystytään tasavertaisesti tarjoamaan koko Suomessa kaikille. Tähän kuuluu myös opettajien tietotaito, ja tulee muistaa, että noin 20 prosenttia opettajista totesi, että ei ole oikein osaamista antaa tätä etäopetusta. Tämä opettajien täydennyskoulutus on kyllä aika tärkeä myös tässä suhteessa etäopetukseen.

I övrigt är jag väldigt glad över att kulturutskottet kom fram till att utbildningsanordnarna enligt sin egen övergripande ändamålsprövning beslutar kring de här måltiderna, matmåltiderna, avgiftsfria måltiderna, att de ska genomföras också i praktiken, allt enligt grundläggande utbildningen.

Vi vet som sagt att avstånden i Finland är väldigt, väldigt långa och i många kommuner är det väldigt kämpigt nu ekonomiskt, och om man ska köra ut den här maten långa vägar så har det stora effekter, det kan till och med ha förödande konsekvenser kring själva utbildningen.

Därför är till exempel matkassar väldigt praktiska och har varit uppskattade i många kommuner, bland annat i Vörå och i Malax. Den här skrivningen i betänkandet möjliggör att allihopa ska få mat i framtiden, och samtidigt sparar det också resurser. — Tack.

17.47 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä, kun tuossa edellinen puheenvuoro loppui niin lyhyeen, totean vain sen, että niin kuin täällä on todettu, on sekä hyviä että huo-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

noja kokemuksia tämän kevään ja alkukesän tilanteista, kun etäopetukseen siirryttiin. Kylähän tämä aikamoinen voimainponnistus oli kaikille opettajille. Kiitos kaikille huimasta suorituksesta ja myöskin oppilaille ja heidän vanhemmilleen!

Mutta ihan kaikilla alueilla tämä ei ihan niin kuin Strömsössä mennyt. Nimittäin monilta paikkakunnilta tuli sellaista viestiä, että koulunkäynninohjaajia oli lomautettu, sitten myöskin oli oppilashuollosta esimerkiksi kouluterveydenhoitajia siirretty vanhustenhuoltoon. Nämä ovat sellaisia asioita, joita ei olisi kyllä pitänyt tehdä, koska meillä valiokunnassa oli asiantuntijoillakin kova huoli juuri näistä niin sanotuista huolioppilaista eli niistä opiskelijoista, jotka ovat vaikeissa elämäntilanteissa. Siellä saattaa olla lapsiperheköyhyyttä, ja nyt tuli perheisiin ehkä lisäksi vielä työttömyyttä ja alkoholinkäyttöä, mahdollisesti mielenterveysongelmia. Ja nämä ovat juuri niitä haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, jotka voivat siellä huonosti, kun he ovat etäopetuksessa. Aivan niin kuin edustaja Hopsu tuossa totesi, se onnistuminenhan korreloi hyvin pitkälle siihen, minkälaista tukea on saanut kotoa, mutta sitten myöskin opettajien mahdollisuuteen antaa tukeaan näille oppilaille. Kun sitä lasta tai nuorta ei näe päivittäin, niin siinä saattaa sitten juuri jäädä katveeseen paljon näitä ongelmia.

Siitä syystä olenkin sanonut, että nyt kun ollaan tuolla oppilashuollon puolella sitten niin sanotusti ihan normaalitilassa ja toivottavasti terveydenhoitajat ovat päässeet kouluterveydenhoitoon ja myöskin lomautuksia on nyt sitten purettu, niin minä toivon todella, että nyt sitten tehostetusti hoidettaisiin tätä, tavattaisiin näitä oppilaita, joista se huoli on ollut. Väitän, että tuossa kahden viikon aikana, kun sitten ylösnostettiin tätä lähiopetusta, ei siinä kyllä paljon näille huolioppilaille keritty miettiä niitä apuja, koska aika paljon meni aikaa siihen, että järjesteltiin, että on turvavälit ja hygienioiden hoidossa. Ja siitä syystä sanoisin, että jokaisen lapsen ja nuoren olisi hyvä tavata se oppilashuollon henkilö, jo tänä kesänäkin aikana, koska ei voi ajatella näin, että kesä nämä haavat sitten umpeuttaa, ei missään nimessä. Siitä syystä toivonkin, että me palaamme sitten vielä näihin arviointeihin, kun me saamme lisää tietoa tutkitun tiedon kautta. Ensi syksyhän sitten näyttää sen, miten me saamme kurottua näitä ongelmia umpeen. — Kiitos.

17.49 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten jo edellisessä esityksessä kerroin, niin omassa perheessäni on ollut sekä ylioppilas että peruskoulunsa päättävä nuori, eli olen päässyt läheltä seuraamaan niin kirjoituksia kuin sitä etäopiskelua, mitä on koulussa, kotona, tapahtunut. Täytyy sanoa, että on hattua nostettava paitsi ylioppilaille niin myös opiskelijoille koulussa ja oppilaille mutta myös opettajille. Tosi hieno suoritus. Espoossa Saarnilaakson koulun toimintaa sain seurata, ja oli hieno huomata, että etäopiskelussa opiskelut sujuvat ja opettaja oli myös läsnä. Kuvaruudun välityksellä annettiin ohjeita ja neuvottiin, ja tunnit alkoivat aamulla tiettyyn kellonaikaan ja päättyivät lukujärjestyksen mukaan. Kaikkialla ei näin onnistuneesti kuitenkaan mennyt, ja tästäkin tuli kyselyjä muun muassa vanhemmilta, joilla oli useampia pieniä lapsia siellä kotona huollettavana ja etäkoulua seurattavana. Tästä olemme oppineet, mutta erittäin suuri digiloikka on tehty, ja on hyvä asia, että etäkoulumahdollisuutta jatketaan.

Tällä hallituksen esityksellä lakiin ehdotetaan lisättäväksi väliaikaiset säännökset opetuksen poikkeuksellisesta järjestämisestä. Esityksen mukaan opetuksen järjestäjä voisi päätöksellään siirtyä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Tartuntatautiviranomaisilla on toimivalta tartuntatautilain perusteella sulkea esimerkiksi koulut ja oppilaitokset ja määrätä kokoontumisiin liittyvistä rajoituksista. Mikäli opetusta ei pystytä järjestämään turvalli-

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

sesti lähiopetuksena, on rajoittaminen välttämätöntä paikallisen koronavirusepidemiatilanteen näkökulmasta. On tärkeää, että valmistaudutaan tulevaan syksyyn, tulevaan talveen, ensi vuoteen. Emme tiedä, mitä meillä on edessä, mutta kannattaa olla kaukaa viisas ja olla valmiina siihen, että etäkoulu myös jatkuu.

On tärkeää, että kaikille lapsille ja nuorille riittää digilaitteita siellä omassa kodissa, ja jos kodissa ei ole, niin koulusta tai jostakin muualta saa niitä lainattua. On erittäin tärkeää, että vammaisten oikeudet huomioidaan ja määräykset esteettömyydestä ja saatavuudesta soveltuvat myös opetuksen järjestämiseen etäyhteyksiä hyödyntäen. Nämä esteettömyys- ja saavutettavuusseikat ovat erittäin tärkeitä asioita.

Opiskelijahuollosta on mainittava se, että on hyvin tärkeää, että psykologit, koulukuraattorit ja terveydenhoitajat ovat myös tavoitettavissa ja oppilas pääsee sinne tarvittaessa purkamaan huolia. Myös tulevan syksyn ja tulevan loppuvuoden ja ensi vuoden tilanteessa, kun näitä jonoja ryhdytään purkamaan, jos nuorilla on kova tarve päästä puhumaan koulukuraattorille tai psykologille, on tärkeää, että siellä niitä resursseja myös kohdennetaan sillä tavalla, että nuoret pääsevät mahdollisimman pian taas opiskeluun kiinni ja pääsevät sitten myös purkamaan asioita koronavirusepidemiaan liittyen, jos on ollut huolia — kuin myös opettajat. On tärkeää, että kuullaan myös opettajia, tuetaan heitä näinä aikoina, kun ei etäkoulua ihan helppoa heillekään ole ollut vetää.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 86/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 92/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b ja 4 c §:n muuttamisesta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2020 vp

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 93/2020 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 54/2019 vp

Hallituksen esitys HE 10/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvät 2., 4., ja 6.—16. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi yhdistettyinä ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvät 1., 3. ja 5. lakiehdotuksen sekä hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvät 1., 2. ja 3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 68/2020 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansainvälisen rokoteinstituutin perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2020 vp

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Ensin päätetään sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön StVM 15/2020 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Avaan keskustelun. — Edustaja Essayah.

Keskustelu

17.55 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa eduskunnan lähetekeskustelussa, ministerin täällä läsnä ollessa, kävimme tätä keskustelua, ja oikeastaan aika lailla yhteen äänten täällä ihmeteltiin, että minkähän takia Suomi tähän ei ollut aiemmin jo liittynyt, koska meillä, aika monilla, oli se luulo, että olemme olleet tämän sopimuksen osapuolia. Meiltä on tosin yksittäisiä tutkijoita kyllä osallistunut tähän rokoteinstituutin työhön, mutta kuitenkin emme ole olleet valtiona mukana, ja nyt on sitten aika tämä korjata. Varmasti tämä koronaepidemia on sen saanut aikaiseksi, että olemme myöskin halunneet liittyä tähän rokoteinstituuttiin.

Mutta, arvoisa puhemies, sinällänsä yksimielinen esitys, ja hyvä viedä eteenpäin.

17.56 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle Kansainvälisen rokoteinstituutin perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaatamiseksi on perusteltu, ja valiokunta oli tässä yksimielinen.

Kansainvälinen rokoteinstituutti on vuonna 97 YK:n kehitysohjelman aloitteesta perustettu kansainvälinen järjestö rokotetutkimuksen ja -kehityksen edistämiseksi, ja se tekee kansainvälistä yhteistyötä rokotetutkimuksessa, tuotekehityksessä ja kapasiteetin vahvistamisessa, ja tässä yhteydessä nyt ehdotetaan Suomen liittymistä osaksi tätä instituutiota. Suomessa tehdään hyvää, kansainvälistä rokotetutkimusta, ja asiantuntijat ovat myös olleet sitä mieltä, että Suomen liittyminen tähän kansainväliseen ryhmään on perusteltua. Samalla me pystymme olemaan kansainvälisen tutkimuksen kärjessä ja ehkä myöskin omalta osaltamme pitämään huolta siitä, että rokotteiden saatavuuden kentällä olemme siellä etulinjassa. Rokotekentällä pitää tehdä monella sektorilla työtä, ja tämä on yksi osa sitä.

Valiokunta piti tärkeänä, että rokoteinstituutin varojen käyttöä seurataan huolellisesti. Vaikka kyse ei ole suurista summista, mitä Suomi sinne laittaa, niin on todella tärkeää, että seurataan kaikkien tällaisten varojen, mitä kansainvälisesti laitamme eteenpäin, vaikutuksia ja sitä, millä tavalla niitä käytetään.

Tämä on erittäin kannatettava ja hyvä esitys, ja niin kuin edustaja Essayah täällä toi esille, on ihme, ettemme ole jo aikaisemmin tähän liittyneet, mutta nyt covid-19-epidemian myötä se on viimeistään tässä vaiheessa hyvinkin perusteltua.

17.58 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! On tärkeitä, että koronaan löytyy lääke ja rokote. Ne ovat tosi tärkeitä saada pian kuntoon. Tärkeitä on myös kotimainen tuotanto, siihen pitää panostaa. Rokotteen keksiminenkään ei ole niin yksinkertaista, koska voi olla, että viruskin muuttuu, ja sama rokotehan ei välttämättä aina sitten käy seuraavina

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

vuosina. Tähän tarvitaan panostusta, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta tämän asian katsoi hyväksi.

17.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kansainvälisen rokoteinstituutin perustamisesta 28.10.1996 tehdyn sopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 8.10.1997, 1.7.2004, vuonna 2006, vuonna 2012 ja vuonna 2013 tehdyillä sopimuksilla, sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksen olennaisena sisältönä on kuvata rokoteinstituutin oikeudellinen asema, tavoitteet, periaatteet, tehtävät ja hallintorakenne. Sopimuksella Kansainvälinen rokoteinstituutti on perustettu kansainväliseksi järjestöksi, ja liittymällä tähän sopimukseen Suomi sitoutuu perustamissopimuksen määräyksiin ja Suomesta tulee järjestön jäsen. Tämä tuo toki Suomelle jonkun verran myös kustannuksia, mutta on hyvä, että olemme toiminnassa mukana, jotta myös sitten, kun mahdollisesti koronavirusepidemiaan rokote keksitään, itse siitä hyödynme ja saamme sitä kansalaistemme käyttöön.

Arvoisa puhemies! Olen nostanut useassa asiayhteydessä esille sen, että olisi tärkeää selvittää myös suomalaisen rokotetuotannon uudelleenkäynnistämisen mahdollisuus. Sen lakkautettiin noin 17 vuotta sitten Suomesta, ja varmasti kustannukset olivat yksi syy siihen. Mutta nyt, kun näemme, mihin tämä maailma voi mennä ja millaisia yllättäviä tilanteita on edessä, kaikki suomalainen osaaminen ja tietotaito tulee ottaa haltuun ja varustautua myös kaikkein pahimpaan, myös siihen omavaraisuuteen. Olisi hyvä, että hallitus selvittäisi tämän kotimaisen rokotetuotannon uudelleenkäynnistämisen mahdollisuuden. — Kiitos.

18.01 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Det är fint att Finland nu blir en fullvärdig medlem av det internationella vaccininstitutet.

Kansainvälisen rokoteinstituutin jäsenenä voimme olla mukana rokotteiden kehittämisen yhteistyössä ja vaikuttaa IVIn rokotetutkimukseen ja rokotteiden valmistukseen myös täällä Suomessa. Kansainvälinen rokoteinstituutti on YK:n alainen organisaatio, ja pääpaino on kehitysmaiden rokotteiden kehittämisessä ja turvaamisessa, mutta nytten, kun tulemme IVIn jäseneksi, myös Suomi tulee hyötymään muun muassa kehitteillä olevista covid-19-rokotteista ja niiden saatavuudesta.

Kannatan lämpimästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hyväksymistä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 100/2020 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 100/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 98/2020 vp

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 23.6.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.02.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola